

Szczecin, 11.04.2019

Magdalena Czałczyńska-Podolska

Katedra Architektury Współczesnej, Teorii i Metodologii Projektowania
Wydział Architektury i Budownictwa
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
ul. Żołnierska 50, 71-210 Szczecin

Centralna Komisja do spraw Stopni i Tytułów

Plac Defilad 1
00-901 Warszawa

Wniosek

z dnia 11.04.2019 o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie Nauk Technicznych, w dyscyplinie Architektura i Urbanistyka

1. Imię i nazwisko: **Magdalena Czałczyńska-Podolska**

2. Stopień doktora / kwalifikacja I stopnia: doktor nauk technicznych w dyscyplinie Architektura i Urbanistyka, nadany uchwałą Rady Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej z dnia 13 grudnia 2006 roku.

3. Tytuł osiągnięcia naukowego / artystycznego:

Monografia: **Czałczyńska-Podolska M., 2019. Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej. Wydawnictwo Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego, Szczecin (ISBN 978-83-7663-279-7, ilość stron 321)**

4. Wskazanie jednostki organizacyjnej do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego: Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej im. T. Kościuszki, ul. Warszawska 24, 31-155 Kraków.

5. Wnoszę o głosowanie komisji postępowania habilitacyjnego w trybie tajnym.

6. Przyjmuję do wiadomości, iż wniosek wraz z autoreferatem zostanie opublikowany na stronie internetowej Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

M. Czałczyńska-Podolska

.....
podpis Wnioskodawcy

Załączniki do wniosku:

I. Dokumenty

- Załącznik 1 – Kopia dyplomu nadania stopnia doktora nauk technicznych
- Załącznik 2 – Zgoda Dziekana Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej na przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej
- Załącznik 3A – Autoreferat
- Załącznik 3B – Autoreferat (w jęz. angielskim)
- Załącznik 4 – Wykaz opublikowanych prac naukowych lub twórczych prac zawodowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy z instytucjami i popularyzacji nauki
- Załącznik 5 – Dane kontaktowe habilitantki
- Załącznik 6 – Oświadczenia: Kopie oświadczeń współautorów publikacji naukowych
- Załącznik 7 – Potwierdzenia: Kopie potwierdzeń nagród, pełnionych funkcji i inne

II. Dorobek naukowy

- Załącznik 8 – Kopie wybranych opublikowanych prac naukowych uznanych przez autorkę za najważniejsze

III. Osiągnięcie habilitacyjne

- Załącznik 9 – Monografia: Czałczyńska-Podolska M., 2019. *Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej*, Wydawnictwo Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego, Szczecin

Wersje elektroniczne wniosku na DVD

- Elektroniczna wersja składanego Wniosku habilitanta z dnia 11.04.2019 o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie Nauk Technicznych w dyscyplinie Architektura i Urbanistyka wraz z załącznikami w dwóch egzemplarzach (2 płyty DVD)

AUTOREFERAT

Załącznik 3A

SPIS TREŚCI

1. Dane biograficzne.....	3
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe	3
2.1. Dyplom magistra inżyniera architekta	3
2.2. Dyplom doktora nauk technicznych	3
2.3. Dyplom studiów podyplomowych	3
2.4. Dodatkowe wybrane szkolenia i kursy.....	3
3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu.....	4
3.1. Zatrudnienie w jednostkach naukowych	4
3.2. Zatrudnienie w jednostkach projektowych	4
4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)	5
4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego.....	5
4.2. Autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa	5
4.3. Omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania	5
5. Omówienie pozostałych osiągnięć.....	14
5.1. Osiągnięcia naukowo-badawcze, zawodowe i artystyczne	14
5.2. Osiągnięcia dydaktyczne.....	29
5.3. Osiągnięcia organizacyjne, współpraca naukowa i popularyzacja nauki	31

1. Dane biograficzne

Imię i nazwisko: Magdalena Czałczyńska-Podolska

Data i miejsce ur.: 5.04.1977 r., Szczecin

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

2.1. Dyplom magistra inżyniera architekta

Dyplom magistra inżyniera architekta uzyskany na Wydziale Budownictwa i Architektury Politechniki Szczecińskiej, 26 października 2001 r.

Temat pracy dyplomowej: Tereny wystawowe w Szczecinie.

Promotor pracy dyplomowej: dr inż. arch. Jan Tarczyński.

2.2. Dyplom doktora nauk technicznych

Dyplom doktora nauk technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka uzyskany na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej, 13 grudnia 2006 r.

Tytuł rozprawy doktorskiej: Kształtowanie terenów rekreacji codziennej w kontekście potrzeb rekreacyjnych człowieka (na przykładzie Szczecina).

Promotor rozprawy doktorskiej: prof. dr hab. inż. arch. Adam Maria Szyski.

Recenzenci: dr hab. inż. arch. Alina Drapella-Hermansdorfer, prof. Wr,
prof. dr hab. inż. arch. Wojciech Zabłocki.

2.3. Dyplom studiów podyplomowych

Dyplom ukończenia studiów podyplomowych uzyskany na Wydziale Architektury Politechniki Poznańskiej, 2012 r.

Temat pracy dyplomowej: Tereny rekreacji w strukturze przestrzennej miasta – czynniki efektywnego planowania i kształtowania.

Promotor pracy dyplomowej: prof. dr hab. Lech Zimowski.

2.4. Dodatkowe wybrane szkolenia i kursy

Uchwała krajobrazowa – aspekty prawne – konferencja szkoleniowa, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Szczeciński, wrzesień 2017; VectorWorks Landscape –

kurs z projektowania w środowisku 2D i 3D oprogramowania Vectorworks (Nemetschek), lipiec 2017; Sustainable building assessments – 10 wtajemniczeń budynku zrównoważonego – szkolenie, Polskie Stowarzyszenie Budownictwa Ekologicznego/Polish Green Building Council, kwiecień 2017; „Ochrona krajobrazu” – szkolenie poświęcone audytowi krajobrazowemu i ustawie krajobrazowej, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Gorzów Wlkp., wrzesień 2016; Psychologiczne podstawy trudności i niepowodzeń w szkole – kurs, PUW, grudzień 2014; Academic Advanced Composition & Reading, Foothill College, Los Altos, CA, semestr letni, 2010/2011; Wyposażenie placów zabaw – wymagania bezpieczeństwa i metody działania wg norm serii PN-EN 1176:2008 – kurs, Urząd Dozoru Technicznego, Wrocław, kwiecień 2009; Architektura krajobrazu: Spotkania profesjonalistów – szkolenie, Szczecin, kwiecień 2009; kwiecień 2008; Terapia sztuką, Manalaz, Arte Terapia, Szczecin, listopad 2007; Kolor i witraż, studio Aspar, Szczecin, kwiecień 2002; Program AutoCAD – kurs z projektowania, MatKomp, Szczecin, 2001; Kurs przedsiębiorczości „ABC Biznesu – prowadzenie firmy”, Instytut InBIT, Szczecin, 2001/2002.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu

3.1. Zatrudnienie w jednostkach naukowych

od lutego 2017: adiunkt w Katedrze Architektury Współczesnej, Teorii i Metodologii Projektowania, Wydział Budownictwa i Architektury, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie;

kwiecień 2009 – luty 2017: adiunkt w Katedrze Projektowania Krajobrazu, Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie (połączenie Akademii Rolniczej i Politechniki Szczecińskiej) – urlop macierzyński w okresie 31.07.2008–2.12.2008 oraz wychowawczy 1.10.2009–30.09.2011;

lipiec 2007 – marzec 2009: adiunkt w Katedrze Projektowania Krajobrazu, Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Akademia Rolnicza w Szczecinie;

styczeń 2007 – czerwiec 2007: asystent w Katedrze Projektowania Krajobrazu, Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Akademia Rolnicza w Szczecinie;

3.2. Zatrudnienie w jednostkach projektowych

czerwiec 2007 – lipiec 2008: asystent architekta, E+E Kołtąj Reczka Pracownia Projektowa, Szczecin;

lipiec 2003 – listopad 2004: asystent projektanta, PUH „TRIBE” S.C., Szczecin;

lipiec 2001 – listopad 2002: projektant wnętrz, Biurotechnika S.C. Szczecin;

2001–2003: współpraca z Biurem Projektowym PORTAL, Biurem Architektonicznym Metropolis, proj. Tadeuszem Fiszerem;

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego

Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej

4.2. Autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa

Czałczyńska-Podolska M., *Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej*, Monografia, Szczecin, Wydawnictwo Uczelniane Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, 2019.

Recenzenci wydawniczy:

dr hab. inż. arch. Alina Drapella-Hermansdorfer, prof. PWR

dr hab. inż. arch. Agata Zachariasz, prof. PK

4.3. Omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

4.3.1. Tematyka pracy

Monografia *Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej*, opublikowana w 2019 roku przez Wydawnictwo Uczelniane Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, jest pokłosiem moich wieloletnich zainteresowań społecznymi aspektami architektury krajobrazu, tematyką wpływu przestrzeni na zachowania ludzi, w szczególności dzieci i wyrazem przekonania, że podstawą rozwiązań przestrzennych powinno być dobre rozumienie człowieka jako jednostki i członka społeczności.

Przedmiotem badań jest miejsce zabawy w przestrzeni miasta w ujęciu ewolucyjno-typologicznym i behawioralnym oraz jego znaczenie zarówno dla jednostki, jak i grupy społecznej. Moją intencją było przyjrzenie się możliwościom wykorzystania integracyjnego potencjału zabawy w kształtowaniu miejsca zabawy oraz przestrzeni publicznej. Podstawę badań stanowiło zdefiniowanie zabawy i jej istoty, wyodrębnienie pojęcia przestrzeni zabawowej i miejsca zabawy oraz opracowanie autorskiej metody obserwacji zachowań, prowadzącej do odkrycia mechanizmów funkcjonowania zabawy w przestrzeni oraz zidentyfikowania czynników zabawotwórczych, odpowiedzialnych za jej pojawienie się i trwanie.

W pracy widoczne są związki architektury krajobrazu i urbanistyki z psychologią społeczną i środowiskową oraz socjologią. W moich oczach miejsce zabawy jest rodzajem czułej matrycy, w której dostrzec możemy określone postawy społeczne. Tradycyjny plac zabaw z urządzeniami, przeznaczony do zabawy dla określonej grupy wiekowej, może być próbą pewnej manipulacji grupą społeczną, kontrolowania i wpływania na zachowania, wskazującą, że zabawa widziana jest przez społeczeństwo jako źródło chaosu i zagrożenie ładu. Z kolei miejsce zabawy zaaranżowane jako przestrzeń dająca możliwości jej samodzielnej kreacji może wskazywać na dojrzewanie lokalnej społeczności do prawdziwej demokracji, w której jest miejsce i gotowość na świadome współuczestniczenie jednostki w przestrzeni publicznej. Jego określone cechy i rozwiązania mogą prowokować wykluczanie z grupy i formowanie się swoistej hierarchii społecznej na bazie kompetencji fizycznych lub stymulować integrację działającą na różnych płaszczyznach, w przestrzeni, ale też z przestrzenią. Miejsce zabawy nie jest w żadnym wypadku prostym zestawem urządzeń, ale układem zależności „przestrzeń – zachowanie”, posiadającym szereg własności, na które składa się architektura miejsca zabawy, tj. określony sposób organizacji przestrzeni i jej cechy oraz użytkownicy i ich zachowania.

Współczesne miasta są pełne miejsc zabawy, które choć zostały zaprojektowane, by bawić, to są pozbawione działania czynników zabawotwórczych – nie bawią i nie integrują. Oznacza to, że nie każde miejsce zabawy jest nim w istocie. Wiele z nich jest nim tylko z nazwy. Te z nich, które wyróżnia architektura miejsca zabawy oparta na istocie zabawy, tj. sposób organizacji i wyposażenia przestrzeni cechujące się obecnością czynników zabawotwórczych (określonych cech przestrzennych i elementów) oraz ponadprzeciętna ilość obserwowanych form zabaw i aktywności integracyjnych, funkcjonują jako przestrzenie zabawowe. Miejsce zabawy stanowiące przestrzeń zabawową to swoista wielopłaszczyznowa platforma integracyjna o ogromnym znaczeniu nie tylko dla dziecka, ale także dla człowieka jako jednostki i członka grupy społecznej. Identyfikacja dobrze zaprojektowanego miejsca zabawy (tj. funkcjonującego jako przestrzeń zabawowa) jest możliwa poprzez analizę architektury miejsca zabawy oraz obserwację bawiących się ludzi (form zabaw).

Kluczową część pracy stanowiły zatem studia struktury przestrzenno-behawioralnej wybranych miejsc zabawy, obejmujące m.in. badanie wpływu cech przestrzennych współczesnego placu zabaw na zachowania dzieci, ukierunkowane na wyjaśnienie mechanizmów odpowiedzialnych za funkcjonowanie miejsca zabawy jako przestrzeni zabawowej. Badania te rozpoczęto i prowadzono w Stanach Zjednoczonych, w Kalifornii w ramach przygotowanego projektu badawczego, który przedstawiono do konsultacji prof. Patsy Eubanks Owens (University of California, Davis). Otrzymane od niej zaproszenie, a następnie zaświadczenie o prowadzeniu badań naukowych w Kalifornii zapewniły mi komfort i bezpieczeństwo podczas prowadzenia obserwacji użytkowników miejsc zabaw – głównie dzieci oraz zbierania danych. Badania te prowadziłam z wykorzystaniem autorskiej metody obserwacji – rodzaju 10-minutowej stop-klatki, opartej na wykorzystaniu specjalnego formularza, stanowiącego połączenie kwestionariusza z klasyczną mapą behawioralną. Opracowana konstrukcja formularza pozwoliła mi na samodzielne zebranie dużej ilości danych oraz rejestrowanie informacji dotyczących lokalizacji użytkowników w miejscu zabawy i ich form zachowań, a nawet czasu trwania aktywności. Zebrałam łącznie dane dotyczące 2212 obserwacji, które poddałam statystycznej analizie z wykorzystaniem współczynnika korelacji Pearsona i analizie wariancji ANOVA. Studia struktury przestrzenno-behawioralnej wykorzystałam do zbadania wpływu wybranych cech przestrzennych na potencjał zabawowy (zabawowość) stref zidentyfikowanych w analizowanych miejscach zabawy oraz zidentyfikowania czynników odpowiedzialnych za pojawienie się i trwanie zabawy w miejscu zabawy.

W mojej pracy znalazły się też studia typologiczne i ewolucyjne miejsc zabawy, które miały na celu wyjaśnienie kierunku przemian miejsca zabawy oraz zmian w widzeniu zjawiska zabawy w przestrzeni publicznej miasta (i miejsca dziecka w przestrzeni). Doprowadziły one do przedstawienia własnej typologii miejsc zabawy, a także identyfikacji rodzajów miejsc zabawy w mieście. Podjęłam także próbę odniesienia odkrytych mechanizmów funkcjonowania zabawy w miejscu zabawy do przestrzeni publicznej. W sumie podczas pracy zgromadziłam materiał dotyczący 70 miejsc zabawy. Większość miejsc, bo aż 46, to przykłady znajdujące się za granicą (głównie w Stanach Zjednoczonych, a także w Niemczech, Danii, Holandii, Norwegii). W efekcie powstało kompleksowe i wielowątkowe opracowanie ujmujące problematykę miejsca zabawy w nowym świetle.

4.3.2. Cele i teza pracy

Badania przedstawione w niniejszej pracy skupiają się na integracyjnym walorze miejsca zabawy, któremu przypisuję szczególne znaczenie w dobie wszechobecnej komercji, globalizacji i standaryzacji oraz na warunkach jego funkcjonowania jako przestrzeni zabawowej. Zmierzają one w kierunku określenia warunków wykorzystania integracyjnego waloru zabawy w kształtowaniu miejsca zabawy, ale

też przestrzeni publicznej, oraz zwrócenia uwagi na ogromną wartość społeczną niedocenianych i deprecjonowanych powszechnie miejsc zabawy.

Za zasadniczy cel pracy przyjął:

1. Zidentyfikowanie elementów organizacji i cech przestrzeni, zwanych architekturą miejsca zabawy, która tworzy warunki funkcjonowania miejsca zabawy jako przestrzeni zabawowej.
2. Określenie możliwości jej wykorzystania w kształtowaniu przestrzeni publicznej jako intencjonalnie wykreowanych miejsc obdarzonych potencjałem integracyjnym (warunki funkcjonowania przestrzeni publicznej jako przestrzeni zabawowej).

Celami szczegółowymi były zaś:

1. Analiza miejsc zabawy w przestrzeni miasta w ujęciu ewolucyjnym i typologicznym, prowadząca do wskazania kierunków jego przemian przestrzennych i roli społecznej w kontekście zarówno jednostki, jak i grupy społecznej (typologia miejsc zabawy).
2. Analiza miejsc zabawy w ujęciu behawioralnym, prowadząca do identyfikacji czynników zabawotwórczych i mechanizmów działania przestrzeni zabawowej (typologia czynników zabawotwórczych).

Dla tak określonych celów sformułowałam pytania pomocnicze, takie jak: Czym jest zabawa, istota zabawy, przestrzeń zabawowa i miejsce zabawy? Jaki kierunek przemian wskazuje ewolucja miejsca zabawy w przestrzeni publicznej? Jakie rodzaje miejsc zabawy można wyróżnić w przestrzeni i jaką przedstawiają one wartość w kontekście potencjału integracyjnego przestrzeni zabawowej? Jakie mechanizmy i cechy przestrzenne (czynniki zabawotwórcze) wywołują zjawisko zabawy w przestrzeni i przyczyniają się do istnienia miejsc zabawy jako przestrzeni zabawowych? Na czym polega działanie integracyjne przestrzeni zabawowej? Prowadzą one ostatecznie do najważniejszej kwestii: Co się dzieje z przestrzenią publiczną, gdy staje się ona przestrzenią zabawową?

W tak ukierunkowanej pracy przyjął tezę, że:

Identyfikacja dobrze zaprojektowanego miejsca zabawy (tj. miejsca funkcjonującego jako przestrzeń zabawowa) jest możliwa dzięki obserwacji: bawiących się ludzi (form zabaw) oraz architektury miejsca zabawy, którą cechuje obecność czynników zabawotwórczych pod postacią określonych cech przestrzennych i rozwiązań. Architektura miejsca zabawy, rozumiana w kategoriach organizacji i wyposażenia przestrzeni, wpływa w sposób decydujący na to, czy dane miejsce zabawy stanie się przestrzenią zabawową. Przestrzeń zabawowa jest wynikiem działania czynników

zabawotwórczych, tj. cech odnoszących się bezpośrednio do istoty zabawy (zabawa jako komunikacja i kreacja), i jest swego rodzaju fenomenem przestrzennym, który polega na wielopłaszczyznowej roli integrującej (w przestrzeni i z przestrzenią). Istota zabawy stanowi w tym kontekście czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej i może być rozpatrywana jako podstawa dla kształtowania przestrzeni publicznej.

4.3.3. Omówienie najważniejszych wyników badań

Analizowane miejsca zabawy rozpatrywane były w ujęciu:

- ewolucyjnym i typologicznym – prowadząc do wyjaśnienia zmian w widzeniu zjawiska zabawy w przestrzeni publicznej miasta (i miejsca dziecka w przestrzeni) oraz określenia kierunku przemian miejsc zabawy i wskazania różnych jego typów,
- behawioralnym – zmierzając do identyfikacji czynników zabawotwórczych i mechanizmów działania przestrzeni zabawowej oraz możliwości wykorzystania zidentyfikowanych czynników zabawotwórczych do funkcjonowania przestrzeni publicznej.

I. Przemiany i typologia miejsca zabawy

Analizy miejsca zabawy w ujęciu ewolucyjno-typologicznym oparłam na studiach historyczno-interpretacyjnych z wykorzystaniem materiałów źródłowych (m.in. zabytków sztuki, zbiorów i kolekcji dawnych zabawek, pamiątek) oraz analizach dawnych i współczesnych rozwiązań miejsc zabawy. Badania wykazały, że zmiany w widzeniu zabawy i dziecka w ciągu wieków prowadziły do dezintegracji przestrzeni zabawowej, która utraciła w dużej mierze swój pierwotny – integracyjny i uniwersalny charakter. Związane z tym przemiany przestrzenne dotyczyły: wyodrębnienia miejsca zabawy z przestrzeni publicznej – dawniej zabawa odbywała się w przestrzeni codziennej dziecka (publicznej i prywatnej), współcześnie – w miejscu do tego wydzielonym (zabawa na placu zabaw, zabawa w pokoju dziecka); segregacji miejsca zabawy – dawniej zabawa widziana była jako aktywność zarówno dorosłych, jak i dzieci, odbywająca się w przestrzeni codziennej danej rodziny i grupy społecznej (wspólnej przestrzeni bytowej), dziś – widziana jest jako domena dzieci i odbywa się w miejscach im przeznaczonych; specjalizacji miejsca zabawy – dawniej zabawa odbywała się w przestrzeni cechującej się uniwersalnością, wynikającą z konieczności jej współtworzenia i adaptacji (dziecko jako (współ)kreator zabawy i przestrzeni) wymyślnego scenariusza zabawy, współcześnie – w przestrzeni o cechach gotowego produktu, który powinien spełniać coraz więcej potrzeb i oczekiwań (dziecko jako konsument i biorca).

Obecnie miejsce zabawy (jako plac zabaw) nie stanowi zwykle pola dla współuczestniczenia i integracji, a przestrzeń publiczna nie funkcjonuje jako przestrzeń wspólnej zabawy. Aby realizować stawiane zabawie cele, miejsce zabawy

zostało poddane kontroli, regulacji i odizolowaniu. Pod taką postacią jako współczesny (komercyjny) plac zabaw dziś jest najpopularniejszą formą miejsca zabawy, co stanowi dowód istnienia granic w rozumieniu i projektowaniu miejsca zabawy: intencjonalnych – miejsce zabawy jako standardowy zestaw urządzeń; semantycznych – miejsce zabawy jako miejsce kontroli dzieci; syntaktycznych – miejsce zabawy jako plac. Ucieleśnieniem oddziaływania wymienionych granic stała się dojrzała forma współczesnego (komercyjnego) placu zabaw – plac zabaw typu McDonald, wyposażony w gotowe standardowe urządzenia, wyizolowany z przestrzeni publicznej, oferujący bezpieczne (kontrolowane) aktywności. Jego przeciwieństwem jest miejsce zabawy w przestrzeni publicznej zintegrowane z miastem, umożliwiające jego współtworzenie i pobudzające do eksploracji – miejsce, które funkcjonuje jako przestrzeń zabawowa.

Dostrzeżenie dwubiegunowego funkcjonowania miejsc zabawy, które stanowi efekt omówionych przemian, legło u podstaw wprowadzenia własnej typologii miejsc zabawy, znacznie wykraczającej poza istniejący w literaturze przedmiotu klasyczny podział na: tradycyjny, współczesny i przygodowy plac zabaw. Za podstawę klasyfikacji przyjąłm stopień uwzględnienia urządzeń zabawowych oraz możliwości dokonywania przekształceń przez użytkowników. W każdym z trzech zidentyfikowanych przeze mnie nurtów: klasycznym, alternatywnym i mieszanym wyróżniłam kilka rodzajów i odmian miejsc zabawy. Sklasyfikowane miejsca zabaw dodatkowo można przyporządkować do jednego z trzech typów przestrzeni: przestrzeni zabawowych, nie-przestrzeni zabawowych oraz niby-przestrzeni zabawowych, które różnią się pod względem elementów architektury miejsca zabawy i zachowań użytkowników. Podział ten wynika z trzech sposobów widzenia zabawy, determinujących określone podejście w kształtowaniu miejsca zabawy.

Najbardziej pożądane jest miejsce zabawy funkcjonujące jako przestrzeń zabawowa, w pełni realizujące istotę zabawy i cechujące się dużymi możliwościami kształtowania przestrzeni przez użytkowników i współuczestniczenia w jej funkcjonowaniu (zabawa jest kreacją i komunikacją).

II. Architektura miejsca zabawy funkcjonującego jako przestrzeń zabawowa

Analizy miejsc zabawy w ujęciu behawioralnym pozwoliły na identyfikację czynników zabawotwórczych i mechanizmów działania przestrzeni zabawowej, a następnie określenie pożądanych elementów architektury miejsca zabawy. Na podstawie obserwacji i analiz zebranych danych dokonano szeregu spostrzeżeń, m.in. że:

- zabawa w przestrzeni rozwija się według powtarzalnego schematu i wymaga określonego sposobu aranżacji stref;
- każde miejsce zabaw posiada swoją ścieżkę zabawy (tj. powtarzalny układ stref odwiedzany przez dzieci);

- szczególnym rodzajem ścieżki zabawy jest pętla aktywności, stymulująca wielokrotne odnawianie się zabawy;
- poddane analizie cechy przestrzenne wpływają na zachowania dzieci, jednak ich siła oddziaływania różni się w zależności od rodzaju strefy;
- cechy komplementarne strefy oraz aranżacja placu zabaw zgodnie z naturalnym rozwojem zabawy może podnieść potencjał miejsca;
- wielkość placu zabaw ma istotne znaczenie dla jego potencjału integracyjnego;
- zjawisko stref zerowej obecności lub stref martwych zabawowo wynika z konkretnych rozwiązań (np. zwielokrotniania stref zabawowych);
- rodzaj placu zabaw nie determinuje jego potencjału, wpływają na to jego cechy przestrzenne.

Poczynione spostrzeżenia pozwoliły mi na zidentyfikowanie podstawowych i drugorzędnych czynników zabawotwórczych. Czynniki zabawotwórcze: narracji, kreacji i ograniczenia okazują się kluczowe dla funkcjonowania miejsca zabawy jako przestrzeni zabawowej (jako całości), odpowiadając za pojawienie się i trwanie zabawy w przestrzeni. Do drugorzędnych czynników należy czynnik kulturowy mający działanie wspomagające oraz czynnik formy o działaniu warunkowym.

Uwzględnienie w architekturze miejsca zabawy zintegrowanego działania czynników zabawotwórczych otwiera drogę ku budowie przestrzeni zabawowej i uruchomieniu procesów integracyjnych, odbywających się w trzech płaszczyznach: zachowania integracyjne i interakcje między uczestnikami w przestrzeni (I płaszczyzna integracji); interakcje uczestników z przestrzenią (II płaszczyzna integracji); tworzenie się połączeń pomiędzy miejscem zabawy a miastem (III płaszczyzna integracji). Każda ze wskazanych płaszczyzn integracyjności opiera się na współdziałaniu określonych czynników zabawotwórczych.

Wykorzystanie czynników zabawotwórczych w odniesieniu do każdej z trzech płaszczyzn integracji przestrzeni zabawowej pozwala na pełne wykorzystanie jej integracyjnego fenomenu i jest podstawą do wskazania wyznaczników architektury miejsca zabawy funkcjonującego jako przestrzeń zabawowa. Wyznaczniki architektury miejsca zabawy, które zidentyfikowałam w odniesieniu do każdej z trzech płaszczyzn integracji przestrzeni zabawowej, mogą stanowić podstawę oceny miejsca zabawy. Ocena oparta na analizie architektury miejsca zabawy w odniesieniu do każdej z trzech płaszczyzn integracji przestrzeni zabawowej pozwala na wskazanie płaszczyzny integracji cechującej się zaburzonym działaniem. Identyfikacja płaszczyzny integracji o zaburzonym działaniu oraz jej cech i elementów dysfunkcyjnych powinna być traktowana jako podstawa do podjęcia konkretnych działań w kierunku zmian w zagospodarowaniu i kształtowaniu miejsca zabawy. Wykorzystanie oceny miejsc zabawy (istniejących i projektowanych) opartej na analizie ich architektury w kontekście trzech płaszczyzn integracji może skutecznie wpłynąć na zmianę powszechnego sposobu ich kształtowania, a w efekcie przyczynić się do powstania miejsc funkcjonujących jako przestrzenie zabawowe.

III. Przestrzeń publiczna funkcjonująca jako przestrzeń zabawowa

Wyniki analiz dotyczących funkcjonowania miejsca zabaw jako przestrzeni zabawowej próbowałam odnieść do funkcjonowania przestrzeni publicznej i miasta.

Na ogół mamy do czynienia z miastem w którym lokalizowane są ściśle wyznaczone miejsca do zabawy. Przeprowadzone przeze mnie badania terenowe oraz badania opinii publicznej wśród mieszkańców Szczecina wykazały m.in., że: zidentyfikowane miejsca cechuje małe zróżnicowanie pod względem rozwiązań funkcjonalnych i estetyki; wbrew stereotypom place zabaw nie są oceniane jako ulubione miejsca zabawy przez dzieci i młodzież, natomiast są dobrze postrzegane przez osoby dorosłe i to przez nie wskazywane są często jako ulubione miejsce; rola galerii handlowych jako miejsc zabawy rośnie, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży – dla tej ostatniej grupy stanowią one wręcz ulubione miejsce zabawy; miejsca zabawy wskazywane jako ulubione nie są zwykle miejscami zabawy najczęściej odwiedzanymi. Niestety, sam fakt istnienia miejsc zabawy w strukturze miasta nie przekłada się w konkretny sposób na realizację idei przestrzeni zabawowej. Usystematyzowanie zaś miejsc zabawy (przyjmując za podstawę lokalizację miejsca przy uwzględnieniu takich kryteriów jak jego charakter i wartość społeczno-przestrzenna) pozwala dodatkowo zauważyć, że znaczenie miejsc zabawy z punktu widzenia codziennego funkcjonowania dziecka, ale też wszystkich użytkowników (niezależnie od wieku), niekoniecznie pokrywa się ze znaczeniem miejsca w przestrzeni miejskiej.

Najpełniej fenomen integracyjności zabawy wykorzystywany jest w koncepcji miasta z zabawą w przestrzeni publicznej (miasto zabawowe). Wprowadzanie do przestrzeni publicznej zabawy bazuje na dwóch zasadniczych koncepcjach. Odbyna się przez manifestowanie zabawy i prowokowanie do niej lub budowanie i ingerowanie w przestrzeń. Na podstawie analizowanych przykładów wskazałam działania i środki przestrzenne istotne dla kształtowania przestrzeni publicznej jako przestrzeni zabawowej. Nie jest to przypadkowy zestaw rozwiązań, ponieważ odnajdujemy tu bezpośrednie związki ze zdefiniowanymi czynnikami zabawotwórczymi. Zidentyfikowanie środków przestrzennych odnoszących się do istoty zabawy (czynniki zabawotwórcze) i jednocześnie możliwych do wykorzystania w przestrzeni publicznej pozwala na świadome jej projektowanie i kształtowanie jako przestrzeni zabawowej.

Zidentyfikowane czynniki zabawotwórcze mają zatem znaczenie nie tylko dla kreacji miejsca zabawy, ale też przestrzeni publicznej. Zabawa ma uniwersalny charakter, a elementy architektury miejsca zabawy istotne dla kreacji miejsca zabawy jako przestrzeni zabawowej okazują się pożądane w kształtowaniu przestrzeni publicznej, zarówno w przypadku rewitalizowanych, jak i nowych przestrzeni miejskich, integrując wielopłaszczyznowo, w ujęciu społecznym i przestrzennym. Przestrzeń zabawową należy postrzegać jako swego rodzaju fenomen i ideał, do którego dążenie stanowi pożądany kierunek w poszukiwaniu nowego, lepszego modelu nie tylko miejsca zabawy, ale też przestrzeni publicznej i całego miasta. Próby wcielenia w

życie tego ideału są pozornie tylko poszukiwaniem zabawy w przestrzeni współczesnego miasta. W rzeczywistości to poszukiwanie nowego wizerunku miasta przyjaznego nie tylko dzieciom, ale wszystkim jego mieszkańcom. Zabawa w miejscu zabawy funkcjonującym jako przestrzeń zabawowa jest fascynującym przejawem współuczestniczenia i szeroko pojętej integracji w przestrzeni. Jako podstawa dla kreacji przestrzeni może pełnić rolę swoistego remedium, czyniąc ją niepowtarzalną i bliską ludziom i integrując w sposób wielopłaszczyznowy: ludzi, miejsca i miasto.

4.3.4. Walory pracy i możliwości jej wykorzystania

Dotychczas opublikowane prace dotyczące miejsc zabawy miały w większości charakter poradników poświęconych projektowaniu placów zabaw. Nie dążyły do zrozumienia istoty zabawy ani tym bardziej do odkrycia mechanizmów jej funkcjonowania w przestrzeni oraz możliwości ich adaptacji dla rozwiązań architektury miejsca zabawy. Praca wnosi do badań oryginalnie i kompleksowo przedstawioną problematykę miejsca zabawy, wskazując nowe rozwiązania i pożądane kierunki w kształtowaniu przestrzeni miejskiej w oparciu o zintegrowane podejście do projektowania, wiedzę o człowieku i społeczeństwie. Walory pracy dotyczą jej wartości poznawczej, metodyczno-aplikacyjnej i edukacyjnej.

Wartość poznawcza pracy wynika z jej nowatorskości. Poczynione spostrzeżenia i wnioski dotyczące sposobu funkcjonowania miejsca zabawy, w tym siły oddziaływania określonych cech przestrzennych i wpływu określonych rozwiązań oraz mechanizmu zaistnienia i przebiegu zabawy w przestrzeni, mają charakter odkryć naukowych i mogą odegrać istotną rolę dla zmian w istniejącym sposobie kształtowania przestrzeni dla dzieci oraz przyczynić się do realizacji przestrzeni w pełni odpowiadającej naturze zabawy. Podobne badania, o charakterze interdyscyplinarnym, w tak kompleksowy sposób analizujący miejsca zabawy nie były do tej pory prowadzone. W pracy pojawiają się też zupełnie nowe lub zdefiniowane na nowo pojęcia oraz takie, dla których zaproponowano polską nazwę dla istniejącego w literaturze anglojęzycznej terminu. Szczególnie istotne są nowe pojęcia, odnoszące się do architektury miejsca zabawy i wynikające z prowadzonych obserwacji, jak: czynniki zabawotwórcze (m.in. czynnik narracji, kreacji i domknięcia), ścieżka zabawy, pętla aktywności, strefa martwa zabawowo, strefa szczególnie aktywna zabawowa, strefa zerowej aktywności, a także terminy dotyczące nowych rodzajów i odmian miejsc zabawy zidentyfikowanych przez autorkę, jak np.: współczesny rodzinny plac zabaw, rzeźbiarski plac zabaw czy kreatywny plac zabaw.

Wartość aplikacyjno-metodyczna pracy odnosi się do praktycznego jej wykorzystania i dotyczy wykorzystania opracowanej metodyki obserwacji dla innych prac badających związki pomiędzy przestrzenią a zachowaniem użytkowników oraz wykorzystania wyników dotyczących architektury miejsca zabawy do celów projektowych i ewaluacji. Zidentyfikowanie wyznaczników architektury miejsca zabawy może być wykorzystane do oceny jakości istniejących lub projektowanych rozwiązań, a także

służyć jako wytyczne dla projektowania miejsc zabawy. Z kolei autorska metoda obserwacji oparta na wykorzystaniu specjalnie przygotowanego formularza, w przeciwieństwie do klasycznej metody, pozwala zebrać znacznie więcej informacji, łącznie z czasem trwania aktywności. Możliwe jest zebranie dużej ilości danych nawet przez jedną osobę, a sposób kodowania zapewnia anonimowość osobom obserwowanym.

Wartość pracy dotyczy także jej roli edukacyjnej. Mam nadzieję, że moje obserwacje i przemyślenia wpłyną na zmianę postrzegania zabawy w przestrzeni miasta, sprowokują do zwrócenia uwagi na jakość projektowanych miejsc zabawy i ich faktyczną wartość zabawową, a także zachęcą do refleksji na temat podejścia w kształtowaniu ich i przestrzeni publicznej. Sposób kształtowania miejsca zabawy stanowi bowiem odzwierciedlenie dominującego w danym społeczeństwie sposobu widzenia zabawy i dziecka, jest rodzajem matrycy pewnych idei i przemian. Choć relatywnie małe, miejsce zabawy działa niczym lustro, w którym można dostrzec problemy społeczno-przestrzenne, a także dojrzałość lokalnej społeczności do integracji i współuczestniczenia w przestrzeni miasta.

Praca jest przeznaczona dla szerokiego grona odbiorców, przede wszystkim architektów, urbanistów i architektów krajobrazu, ale też wszystkich osób, którym bliska jest problematyka projektowania miejsc zabawy i kształtowania przestrzeni miejskiej. Moją intencją było poprzez przedstawienie miejsc zabawy w innym niż dotychczas ujęciu i pokazaniu ich związku z dobrej jakości przestrzenią publiczną: poszerzenie wiedzy i podniesienie świadomości projektantów i decydentów w zakresie projektowania i kształtowania dobrej jakości miejsc zabaw, a także zainspirowanie i pobudzenie szerszej dyskusji nad potrzebą nowego podejścia w tym zakresie.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć

5.1. Osiągnięcia naukowo-badawcze, zawodowe i artystyczne

5.1.1. Przed uzyskaniem stopnia doktora

W 1996 roku podjęłam studia na Wydziale Budownictwa i Architektury Politechniki Szczecińskiej, na kierunku Architektura i Urbanistyka. W 2001 roku obroniłam pracę dyplomową magisterską pt.: „Park wystawowy w Szczecinie” i ukończyłam studia z wynikiem bardzo dobrym. Już podczas studiów moje zainteresowania koncentrowały się wokół społecznych aspektów projektowania przestrzeni. Kluczowy okazał się udział w ogólnopolskim konkursie „Plac zabaw w mieście” organizowanym przez

miesięcznik „Architektura-Murator” w 2001 roku. Dzięki wyróżnieniu pracy przez Prezydenta Wrocławia zostałam zaproszona do udziału w konferencji VI Ogólnopolskie Seminarium „Podwórka 2001” organizowanej przez Urząd Miejski we Wrocławiu. Udział w konferencji okazał się decydujący dla skryształowania moich zainteresowań architekturą krajobrazu i dalszych planów rozwoju zawodowego.

W listopadzie 2002 roku rozpoczęłam studia doktoranckie na dziennych międzywydziałowych studiach doktoranckich Akademii Rolniczej w Szczecinie i zostałam doktorantką w Katedrze Projektowania Krajobrazu na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa. Promotorem mojej pracy doktorskiej zatytułowanej „Kształtowanie terenów rekreacji codziennej w kontekście potrzeb rekreacyjnych człowieka (na przykładzie Szczecina)” został prof. dr hab. inż. arch. Adam M. Szyski. 13 grudnia 2006 roku obroniłam pracę doktorską i decyzją Rady Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej otrzymałam tytuł doktora nauk technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka.

Badania, które przeprowadziłam w ramach pracy doktorskiej, dotyczyły analizy osiedlowych terenów rekreacji codziennej w kontekście potrzeb społecznych i możliwości ich spełnienia na terenie wybranych 7 osiedli zlokalizowanych w Szczecinie. Wybrane do analiz osiedla stanowiące przykłady typowe dla wielu miast, były zrealizowane od początku lat 70. do 90. XX wieku. Analiza warunków do rekreacji codziennej na terenach osiedlowych, która objęła określenie walorów lokalizacyjnych, krajobrazowych, programowych, głównych uciążliwości oraz badanie opinii mieszkańców, prowadziła do zdiagnozowania możliwości zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych. Przeprowadzone badania pozwoliły w pierwszym rzędzie na wyciągnięcie wniosków dotyczących aktualnego stanu zagospodarowania osiedli mieszkaniowych, wskazania głównych źródeł dysfunkcjonalności terenów rekreacji codziennej oraz pożądaných dla realizacji potrzeb rekreacyjnych działań z zakresu modelowania krajobrazu i aktywizacji przestrzeni. Scharakteryzowanie potrzeb rekreacyjnych oraz cech przestrzeni je realizujących przy uwzględnieniu zmienności potrzeb i ich specyfiki odpowiadającej różnym grupom wiekowym pozwoliło mi dodatkowo na sformułowanie drugiej grupy wniosków – ściśle określonych bloków programowych, stanowiących wytyczne właściwego zdefiniowania programu terenów rekreacji codziennej. Rozwinięcie tych wniosków stanowiła propozycja schematów terenów rekreacji o charakterze ogólnosiedlowym i sąsiedzkim, które mogą być w sposób elastyczny dopasowywane do lokalnych uwarunkowań i potrzeb. Ważną część badań stanowiła analiza porównawcza i badania terenowe wybranych osiedli zlokalizowanych w Niemczech, Danii i Szwecji.

W okresie przed uzyskaniem stopnia doktora (lata 2002–2006) opublikowałam łącznie 8 artykułów oraz wygłosiłam 9 referatów na konferencjach krajowych i międzynarodowych, przede wszystkim uczestnicząc w konferencjach z zakresu sztuki ogrodowej organizowanych co roku przez Instytut Architektury Krajobrazu Politechniki Krakowskiej oraz kolejnych edycjach Forum Architektury Krajobrazu.

Do istotnych dla mojej pracy naukowej i rozwoju wydarzeń zaliczam także udział w seminarium wyjazdowym organizowanym przez Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej „The Path of Great Landscape Complexes – Cottbus, Bad Muskau, Dessau, Potsdam, Berlin, Germany” w 2004 roku oraz w 7th International Summer Academy, Fachhochschule Neubrandenburg (sierpień-wrzesień 2003 roku), a także wyjazd studialny do Lwowa na zaproszenie prof. Halyny Petryshyn z Politechniki Lwowskiej. Doświadczenia, które wyniosłam z udziału w seminarium wyjazdowym, poza ogromną wartością merytoryczną, w przyszłości okazały się dla mnie cennym wzorem dla organizacji zajęć dla koordynowanych przeze mnie Podyplomowych Studiów Architektury Krajobrazu. Z kolei udział w szkole letniej organizowanej dla doktorantów przez Fachhochschule w Neubrandenburgu okazał się pomocny dla rozwoju współpracy naukowej z prof. ing. Thomasem Oyenem. W kolejnych latach współpraca ta zaowocowała konsultacjami naukowymi mojej pracy doktorskiej i zaproszeniem od prof. Oyena do udziału w opracowywanym projekcie badawczym. Efektem pobytu we Lwowie i zainteresowań fotografią była zaś wystawa fotograficzna „Ogrody Lwowa” zorganizowana w Galerii Amfilada w Pomorskim Centrum Edukacji w Szczecinie w grudniu 2004 roku.

Pracę naukową starałam się łączyć z pracą zawodową, współpracując ze szczecińskimi biurami architektonicznymi. W okresie studiów doktoranckich pracowałam na stanowisku projektanta wnętrz, przygotowując projekty dotyczące aranżacji wnętrz, a następnie na stanowisku asystenta projektanta, wykonując prace projektowe, inwentaryzacyjne, a także obliczeniowe z zakresu strat ciepła budynków. Zamiłowania w kierunku artystycznym poparte udziałem w różnych kursach i szkoleniach (m.in. kurs „Kolor i witraż”, malarstwo na szkłe, warsztaty „Zdobienie szkła”) umożliwiły mi także udzielanie prywatnych lekcji rysunku i malarstwa.

5.1.2. Po uzyskaniu stopnia doktora

Po uzyskaniu tytułu doktora nauk technicznych badania realizowałam najpierw jako adiunkt w Katedrze Projektowania Krajobrazu, na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa AR/ZUT (2007–2017), a następnie – w Katedrze Architektury Współczesnej, Teorii i Metodologii Projektowania, na Wydziale Budownictwa i Architektury ZUT w Szczecinie (od 2017 roku). Moje zainteresowania naukowo-badawcze ukierunkowały się w trzech głównych zakresach tematycznych, związanych nadal z architekturą krajobrazu. Za szczególnie istotne stały się dla mnie badania z pogranicza architektury krajobrazu, urbanistyki, psychologii środowiskowej i socjologii odnoszące się do zagadnienia kształtowania i projektowania miejsc zabaw oraz integracyjnego i terapeutycznego potencjału różnych obiektów architektury krajobrazu, a także studia dotyczące metod waloryzacji krajobrazu i integracji architektury i krajobrazu. Z czasem moja aktywność naukowa skoncentrowała się na trzech wyraźnych obszarach badawczych:

- miejsca zabaw dla dzieci,
- społeczne aspekty architektury krajobrazu,
- studia krajobrazowe.

I obszar badawczy: miejsca zabaw dla dzieci

W moim głównym obszarze badawczym – **miejsca zabaw dla dzieci** znalazły się studia dotyczące ewolucji miejsc zabaw i różnych ich rodzajów, analizy rozwiązań miejsc zabawy atrakcyjnych z punktu widzenia różnych grup wiekowych i ich potrzeb oraz badania dotyczące typologii miejsc zabaw oraz wpływu cech przestrzennych placu zabaw na zachowania dzieci, a także integrującej roli zabawy w przestrzeni publicznej. Do najważniejszych publikacji oprócz omówionej monografii habilitacyjnej należy 8 recenzowanych prac, w tym:

artykuły:

- [1A] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2014. The impact of playground spatial features on children's play and activity forms: An evaluation of contemporary playgrounds' play and social value, *Journal of Environmental Psychology*, 38, 132–142 (artykuł na liście A MNiSW);
- [2A] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2016. Contemporary playground as attractive space / Współczesny plac zabaw jako atrakcyjna przestrzeń, *Space and Form/Przestrzeń i Forma*, 26.B-01, 27–38;
- [3A] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2012. Wczoraj i dziś ogrodów dziecięcych: w poszukiwaniu alternatyw dla koncepcji *post-and-platform* i klasycznych ogrodów dziecięcych, *Czasopismo Techniczne*, 6-A(19), 263–270;
- [4A] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2010. Ewolucja placu zabaw. Koncepcja przestrzeni zabaw dla dzieci w Europie i Stanach Zjednoczonych na przestrzeni lat, *Przestrzeń i Forma*, 13, 73–88;
- [5A] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2010. Plac zabaw jako przestrzeń prowokująca różnorodne formy zabaw, *Architektura Krajobrazu*, 4, 46–53;

rozdziały monografii lub publikacje konferencyjne indeksowane w WoS:

- [6A] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2018. Contemporary family playground as a desirable direction of evolution of play areas for children, *Social Sciences & Arts, 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts SGEM 2018, SGEM2018 Conference Proceedings*, 5(5.3), 3–10;
- [7A] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2016. Ogrody jordanowskie na tle współczesnych ogrodów dziecięcych, w: *Park miejski – znaczenie w przestrzeni zurbanizowanej*, Monografia 539, red. K. Hodor, K. Łakomy, Wyd. PK, Kraków, 111–126;
- [8A] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2007. Ogrody zabaw i rekreacji jako miejsca realizacji potrzeb rekreacyjnych różnych grup wiekowych, w: *Tereny zabaw i odpoczynku dla osób w każdym wieku*, T. 2, red. I. Wojewoda, M.E. Drozdek, Wyd. PWSZ, Sulechów, 83–92.

Obszar badawczy miejsca zabaw stanowi logiczną konsekwencję moich zainteresowań, które po doktoracie znalazły możliwości dla pełnej realizacji. W 2009 roku przygotowałam projekt badawczy i zwróciłam się do prof. Marka Francisa z University of California w Davis, będącego autorytetem w dziedzinie badań dotyczących architektury krajobrazu, z zapytaniem o możliwość prowadzenia badań w jego jednostce jako visiting researcher. Wybór zarówno Kalifornii, jak i University of California dla prowadzenia badań nie był przypadkowy. UC Davis stanowi ważny ośrodek pod względem badań dotyczących architektury krajobrazu, w tym miejsc dedykowanych dzieciom i młodzieży. Kalifornię wyróżnia zaś długa tradycja miejsca związanego z ideą zakładania publicznych placów zabaw oraz poszukiwania nowych sposobów rozwiązań przestrzeni (m.in. jako jedyny stan w USA posiada 2 przygodowe place zabaw oraz przykłady różnych rodzajów miejsc zabaw, w tym realizacje autorstwa uznanych na świecie architektów). Po rekomendacji prof. Marka Francisa, który przeszedł na emeryturę, otrzymałam zaproszenie i akceptację dla przedstawionego planu badań od zastępującej go prof. Patsy Owens-Eubanks, specjalizującej się w bliskich mi społecznych aspektach projektowania przestrzeni, w tym partycypacji społecznej i projektowaniu dla młodzieży. Przygotowany przeze mnie projekt badawczy realizowałam ostatecznie jako projekt badawczy własny, modyfikując odpowiednio plan badań. Podczas pobytu w Stanach Zjednoczonych zebrałam ogromny materiał badawczy dotyczący: przykładów różnych rozwiązań dawnych i współczesnych miejsc zabaw oraz obserwacji zachowań w wybranych miejscach zabaw. Cennym doświadczeniem była wizyta w ośrodku badawczym działającym przy UC Davis, specjalizującym się w badaniach dotyczących zachowań dzieci, którego swoistym poligonem badawczym jest plac zabaw o charakterze ogrodowym (proj. S. Herrington). Po powrocie do kraju badania rozwijałam o kolejne wątki, a materiał badawczy został znacznie rozszerzony, m.in. o przykłady placów zabaw w Polsce i innych krajach europejskich oraz badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców Szczecina.

Podsumowując, wynikiem przeprowadzonych studiów w tym obszarze oprócz omówionej w rozdz. 4 monografii habilitacyjnej jest jeszcze 5 artykułów w recenzowanych czasopismach naukowych (lista A i B MNiSW) i 3 rozdziały w recenzowanych monografiach naukowych oraz 3 artykuły o charakterze popularnonaukowym. Prowadzone badania prezentowałam też podczas 4 wystąpień na konferencjach naukowych: Contemporary family playground as a desirable direction of evolution of play areas for children – wystąpienie na konferencji 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts, SGEM 2018, Albena, 24 sierpnia–2 września 2018 r.; Czy współczesny plac zabaw może być atrakcyjny – wystąpienie na konferencji XVII Forum Architektury Krajobrazu „Waloryzacja krajobrazu – kiedy krajobraz staje się atrakcyjny?”, 9–10 października 2014, Świnoujście; Wczoraj i dziś ogrodów dziecięcych: w poszukiwaniu alternatyw dla koncepcji post-and-platform i klasycznych ogrodów dziecięcych – wystąpienie na

Konferencji Naukowej „Historyczne i współczesne ogrody w krajobrazie miast”, 4–5 listopada 2011, Kraków; Ogrody zabaw i rekreacji jako miejsca realizacji potrzeb rekreacyjnych różnych grup wiekowych – wystąpienie na Konferencji Naukowej „Zieleń Miast i Wsi” – Tereny zabaw i odpoczynku dla osób w każdym wieku, 18–19 października 2007, Kalsk.

Za najważniejszą publikację oprócz monografii habilitacyjnej uważam artykuł: Czałczyńska-Podolska M., 2014. The impact of playground spatial features on children's play and activity forms: An evaluation of contemporary playgrounds' play and social value, *Journal of Environmental Psychology*, 38, 132–142 (wykaz A, ISSN 0272-4944 – 45 pkt.).

II obszar badawczy: społeczne aspekty architektury krajobrazu

Mój drugi obszar badawczy – **społeczne aspekty architektury krajobrazu** – dotyczy zagadnień związanych z projektowaniem obiektów architektury krajobrazu specjalnego przeznaczenia, jak ogrody szkolne, ogrody szpitalne, ogrody użytkowe. Obiekty architektury krajobrazu analizuję w kontekście ich roli społecznej, przede wszystkim integracyjnej i terapeutycznej oraz zaangażowania społecznego. Do najważniejszych publikacji w tym obszarze należy 13 recenzowanych prac, w tym:

artykuły:

- [1B] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2018. Kształtowanie przestrzeni przyjaznej człowiekowi na przykładach wybranych koncepcji zagospodarowania przestrzeni miejskich, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddział PAN*, 46, 181–191;
- [2B] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M., 2017. Public engagement in the design process for landscape architecture objects, *Technical Transactions/Czasopismo Techniczne*, 12, 47–62;
- [3B] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M., 2016. The possibility of creating an integrating schoolyard/Możliwości kreacji integracyjnego podwórka szkolnego, *Space and Form/Przestrzeń i Forma*, 27, 175–190;
- [4B] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M., 2016. Possibilities to create integrative school backyard on the example of selected school premises management projects / Możliwości kreacji integracyjnego podwórka szkolnego na przykładzie wybranych projektów zagospodarowania terenów szkolnych, *Space and Form/Przestrzeń i Forma*, 28, 209–226;
- [5B] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M., 2016. Ogród szpitalny jako miejsce terapii i rekonwalescencji, *Kosmos. Problemy Nauk Biologicznych*, 4, 609–619;
- [6B] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M., 2016. Spaces that heal and integrate as inspiration for a new look on the modern city / Przestrzenie które leczą i integrują jako inspiracja dla nowego spojrzenia na współczesne miasto, *Space and Form/Przestrzeń i Forma*, 28, 165–180;

- [7B] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2015. From museum to centre of social life – the modern concept of botanical gardens. Od obiektu muzealnego do centrum życia społecznego – współczesna koncepcja ogrodu botanicznego, *Technical Transacions/Czasopismo Techniczne*, 5A(5), 79–91;
- [8B] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2014. Utilization and preservation of historic gardens and development of garden tourism / Użytkowanie i ochrona zabytkowych założeń ogrodowych a rozwój turystyki ogrodowej, *Technical Transacions/Czasopismo Techniczne*, 5-A(10), 131–138;
- [9B] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2012. Współczesne ogrody użytkowe w Stanach Zjednoczonych, *Czasopismo Techniczne*, 8-A(30), 263–270;

rozdziały monografii lub publikacje konferencyjne indeksowane w WoS:

- [10B] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M, 2019. Taming the urban space, in: *IOP Conf. Ser.: Materials Science and Engineering*, 471, 1-8, [nr art. 092045];
- [11B] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M., 2016. Return to the idea of homely city, in: *Back to the Sense of the City*, International Monograph Book, red. J.R. Cladera, Wyd. Centre de Política de Sòl i Valoracions, 332–334;
- [12B] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M, 2016. Social landscape architecture as the missing link in the shaping of urban public spaces, w: *Bridging a Gap. Proceedings of The ECLAS Conference*, red. P. Bauer, M. Collender, M. Jakob, L. Ketterer Bonnelame, P. Petschek, D. Siegrist, Ch. Tschumi, Rapperswil, Switzerland, 177-180;
- [13B] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M., 2014. Forms of social gardening and hortitherapy as elements creating community in space, in: *Future of the cities – cities of the future*. vol. 2. Monograph. Politechnika Krakowska, Kraków, 65–82.

Za bardzo istotny dla badań w tym obszarze uważam zebrany przeze mnie materiał dotyczący ogrodów typu *community gardens*, szkolnych ogrodów jadalnych oraz ogrodów botanicznych. Tendencje zauważone w kształtowaniu tych ogrodów mogą znaleźć zastosowanie m.in w budowaniu i odbudowywaniu przestrzeni społecznej oraz kształtowaniu przestrzeni sąsiedzkiej osiedli mieszkaniowych lub też pomóc w znalezieniu nowego wzorca dla kształtowania terenów ogródków działkowych [7B, 9B, 13B].

Przykład jadalnego ogrodu Edible Schoolyard Berkeley i analiza jego funkcjonowania posłużyła mi za inspirację i podstawę do wszczęcia badań dotyczących integracyjnego podwórka szkolnego. Tematyka integracyjno-terapeutycznego potencjału przestrzeni w kontekście zagospodarowania terenów szkolnych wydała mi się warta szczególnego zainteresowania i przygotowania projektu badawczego. Temat „Możliwości wykorzystania terapii krajobrazem i ogrodem dla wzmocnienia potencjału integracyjno-terapeutycznego podwórka szkolnego” zgłosiłam do konkursu OPUS. Projekt choć nie uzyskał finansowania, częściowo realizowałam jako indywidualny

temat badawczy, współpracując z wybranymi szkołami. Za główny cel badań przyjąłam określenie możliwości wykorzystania terapii krajobrazem i ogrodem w zagospodarowaniu podwórka szkolnego oraz zdefiniowanie uwarunkowań kluczowych dla jego funkcjonowania jako przestrzeni terapeutyczno-integracyjnej. Wybrane idee i koncepcje kształtowania przestrzeni analizowane były w kierunku zidentyfikowania cech przestrzennych kluczowych dla kreacji przestrzeni integracyjnego podwórka szkolnego **[3B]**, a następnie możliwości jego realizacji na wybranych przykładach projektów zagospodarowania terenów szkolnych **[4B]**.

Walory integracyjne i terapeutyczne przestrzeni były też przedmiotem studiów dotyczących zagospodarowania wybranych terenów szpitali **[5B]**. Badania zostały ukierunkowane na wskazanie kryteriów przestrzennych budujących przestrzeń terapeutyczną (stymulującą procesy zdrowienia) oraz przyczyniających się do postrzegania środowiska szpitalnego jako przyjaznego człowiekowi. Dla podjęcia badań istotny wpływ dla mnie miały trudne, osobiste doświadczenia związane z chorobą córki i koniecznością jej leczenia za granicą. Analiza porównawcza wybranych ogrodów przyszpitalnych w kraju i w Stanach Zjednoczonych pozwoliła na zidentyfikowanie kryteriów budowy przestrzeni terapeutycznej z punktu widzenia różnych grup użytkowników. Możliwości wykorzystania pozytywnego wpływu ogrodu i aranżacji przestrzeni w procesach terapeutycznych i integracyjnych rozważałam też w kontekście wykorzystania w przestrzeni publicznej, analizując wybrane projekty i realizacje przestrzeni miejskich. Analiza prowadziła do wskazania możliwości wykorzystania elementów hortiterapii, socjogrodnictwa i architektury partycypacyjnej w realizacji idei miasta bliskiego ludziom **[6B]** oraz identyfikacji elementów kluczowych dla kreacji przestrzeni przyjaznej człowiekowi i zdefiniowania miasta przyjaznego ludziom **[1B]**, a także tzw. oswajania przestrzeni miejskiej **[10B, 11B, 12B]**. W obszarze badań społeczne aspekty architektury krajobrazu znalazły się też studia dotyczące zaangażowania społecznego prowadzone na wybranych przykładach wykonanych projektów zagospodarowania terenu. Analizy porównawcze objęły: przebieg procesu projektowego, sposób zaangażowania lokalnej społeczności w niego oraz wykorzystanie elementów wzmacniających stopień zaangażowania społecznego **[2B]**.

Podsumowując, w efekcie prac w tym obszarze badań zidentyfikowane zostały cechy przestrzenne istotne dla integracyjnego charakteru przestrzeni oraz wskazane możliwości wzmocnienia integracyjnego charakteru przestrzeni poprzez wykorzystanie m.in. elementów hortiterapii i socjoogrodnictwa w odniesieniu do różnych form zagospodarowania terenu, które mogą stać się swoistym ogniwem spajającym zarówno grupę rówieśników, jak i całą lokalną społeczność.

W wyniku przeprowadzonych w tym obszarze badań opublikowałam łącznie 13 artykułów w recenzowanych czasopismach i monografiach naukowych oraz wygłosiłam 7 referatów na konferencjach naukowych (Kształtowanie przestrzeni przyjaznej człowiekowi na przykładach wybranych koncepcji zagospodarowania

przestrzeni miejskich – wystąpienie na konferencji XX Forum Architektury Krajobrazu, 21–23 września 2017, Kraków; Zaangażowanie społeczne w procesie projektowania obiektów architektury krajobrazu – wystąpienie na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Przedmiot Architektura Środowisko”, 26 kwietnia 2017, Rumia; Social landscape architecture as the missing link in the shaping of urban public spaces – wystąpienie na konferencji ECLAS Conference 2016 „Bridging the gap”, 11–14 września 2016, Rapperswil, Switzerland; Spaces that heal and integrate as inspiration for a new look on the modern city – wystąpienie na konferencji VI International Scientific Conference from the series Phenomena of Borderland, 14 października 2016, Szczecin; Ogród szpitalny jako miejsce terapii i rekonwalescencji – wystąpienie na II Międzynarodowej Konferencji "Ekologia człowieka", 9–10 czerwca 2016, Szczecin; Od obiektu muzealnego do centrum życia społecznego – współczesna koncepcja ogrodu botanicznego – wystąpienie na Konferencji Naukowej „Współczesne zagrożenia ogrodów zabytkowych”, 5–7 listopada 2014, Kraków; Współczesne ogrody użytkowe w Stanach Zjednoczonych – wystąpienie na konferencji naukowej „Ogrody użytkowe i ich miejsce w sztuce ogrodowej”, 8–9 listopada 2012, Kraków).

III obszar badawczy: studia krajobrazowe

Trzeci obszar podejmowanych przeze mnie badań – **studia krajobrazowe** – dotyczy zagadnienia oceny krajobrazu i poszukiwania nowych metod ewaluacji przestrzeni, budowy tożsamości miejsca w oparciu o walory krajobrazowe oraz atrakcyjności i oceny terenów zieleni (osiedlowej i ogólnomiejskiej) w kontekście możliwości rekreacji i wypoczynku (które stanowi bezpośrednią kontynuację badań w ramach pracy doktorskiej). Zagadnienia te były rozpatrywane przede wszystkim w kontekście krajobrazu kulturowego i walorów wybranych miejscowości Pomorza Zachodniego oraz Szczecina, wpisując się w tematykę badań statutowych. Do publikacji w tym obszarze należy 16 recenzowanych prac, w tym:

monografia:

- [1C] Petryshyn H., **Czałczyńska-Podolska M.**, Sochacka-Sutkowska E., Pilarczyk A., 2012. *Budowa tożsamości Szczecina w oparciu o wykorzystanie kulturowych wartości krajobrazu nadrzecznego miasta*, Wyd. Hogben, Szczecin.

artykuły w czasopiśmie:

- [2C] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M., 2019. Guidelines for revitalization of rural areas based on landscape studies/Wytyczne do rewitalizacji obszarów wiejskich w oparciu o studia krajobrazowe, *Technical Transactions/Czasopismo Techniczne*, 2, 5–18;
- [3C] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M., 2018. Use of landscape audit methodology for the cultural-aesthetic Values evaluation (case

study)/Wykorzystanie metodyki audytu krajobrazowego w ekspertyzie wartości kulturowo – estetycznych krajobrazu (studium przypadku), *Landscape Architecture*, 1, 16–31;

- [4C] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2012. Czynniki efektywnego planowania i kształtowania terenów rekreacji w mieście, *Teka Kom. Arch. Urb. Stud. Krajobr.* – OL PAN, VIII/1, 35–45;
- [5C] **Czałczyńska-Podolska M.**, Sochacka-Sutkowska E. 2016. Landscape values of the embankment of the Odra river in Szczecin and the degree of their use for building the city's identity/Wartości kompozycyjno-krajobrazowe nabrzeży Odry w Szczecinie a stopień ich wykorzystania dla budowy tożsamości miasta, *Przestrzeń i Forma*, 26.B-01, 89–104;
- [6C] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2007. Ocena miejsca zamieszkania w aspekcie realizacji potrzeb rekreacyjnych mieszkańców, *Czasopismo Techniczne. Sztuka Ochrony i kształtowania środowiska*, 10, 123–125;

rozdziały monografii lub publikacje konferencyjne indeksowanych w WoS:

- [7C] Bal W., **Czałczyńska-Podolska M.**, 2019. The role of integration of architecture and landscape in shaping contemporary urban spaces, in: *IOP Conf. Ser.: Materials Science and Engineering*, 471, 1–12, [nr art. 072020];
- [8C] Bal W., **Czałczyńska-Podolska M.**, 2019. Landscape and cultural aspects of the coastal area of Western Pomerania as factors of development of maritime and nautical tourism. Identification and definition of conditions, in: *IOP Conf. Ser.: Materials Science and Engineering*, 471, 1–10, [nr art. 102034];
- [9C] Bal W., **Czałczyńska-Podolska M.**, 2018. The integration of architecture and landscape as a model factor for assessment of the cultural landscape, in: *Social Sciences & Arts, 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts SGEM 2018, SGEM2018 Conference Proceedings*, 5(5.3), 621–628;
- [10C] Bal W., **Czałczyńska-Podolska M.**, 2018. Shaping the public space of health resorts in terms of historical and contemporary perspective, in: *Social Sciences & Arts, 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts SGEM 2018, SGEM2018 Conference Proceedings*, 5(5.3), 537–544;
- [11C] Bal W., **Czałczyńska-Podolska M.**, 2017. Analysis of socio-spatial relations and links created on the basis of landscape and architecture integration, in: *S.ARCH 2017: Sustainable Architecture. Proceeding of the 4th International Conference S.ARCH-2017 07-09 June 2017, Hong Kong*, Get it published Verlag, Erlangen, 502–514;
- [12C] **Czałczyńska-Podolska M.**, Rzeszotarska-Pałka M., 2016. Ochrona historycznej struktury zieleni w układzie przestrzennym miasta Szczecina, w: *Ukrainian-Polish architectural visions: A look through the times and epochs.*, Wyd. Charkowski Narodowy Uniwersytet Miejskiego Gospodarstwa im. O. M. Beketowa, Charków, 81–91;

- [13C] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2015. Znaczenie terenów zieleni w procesach rewitalizacji osiedli mieszkaniowych, w: *Zieleń w programach rewitalizacji miast* [monografia], red. M. Kosmala, Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych Oddział Toruń, Toruń, 177–185;
- [14C] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2012. Identyfikacja krajobrazu jako podstawa dla planu udostępnienia nabrzeży na przykładzie Oakland Waterfront w Kalifornii, w: *Tożsamość krajobrazu miasta*, Monografia, red. H. Petryshyn, E. Sochacka-Sutkowska, Wyd. ZUT, Szczecin, 195–200
- [15C] **Czałczyńska-Podolska M.**, Sochacka-Sutkowska E. 2009. Assessment of the potential created by the River landscape for the forming of identity of a port city (based on the example of city of Szczecin), in: *Water in the Townscape*, vol. 2, Monography, red. A. Januchta-Szostak, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań, 61–72;
- [16C] **Czałczyńska-Podolska M.**, 2008. Realisation of recreation-related needs in a housing estate — assessment of conditions and possibilities of their improvement, in: *Housing and environmental conditions in post-communist countries*, Monography, red. B. Komar, B. Kucharczyk-Brus, Wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice, 82–93.

Temat atrakcyjności terenów zieleni osiedlowej był przeze mnie poruszany w 4 recenzowanych artykułach i jednym popularnonaukowym. Swego rodzaju syntezy i podsumowania badań doktorskich dokonałam w ramach analizy porównawczej możliwości realizacji potrzeb rekreacyjnych wybranych polskich i zagranicznych osiedli [6C]. Konsekwencją prowadzonych przeze mnie studiów i poszukiwań dobrych wzorców zagospodarowania osiedli było nawiązanie kontaktu z Danish Building Research Institute (Sbi) Aalborg University, Department Of Housing And Urban Renewal – wiodącym duńskim ośrodkiem naukowo-badawczym zajmującym się m.in. zagadnieniami dotyczącymi budownictwa i poprawy jakości rozwiązań oraz odnowy urbanistycznej, a także współpraca z radami osiedli w Szczecinie. Szczegółowo problem właściwego zagospodarowania terenów osiedlowych rozpatrywany był przeze mnie na przykładach wybranych osiedli. Analiza lokalizacyjna, krajobrazowa, programowa, opinii mieszkańców oraz uciążliwości w rekreacji prowadziła do diagnozy możliwości rekreacji oraz wskazania działań istotnych dla poprawy warunków w tym zakresie [16C]. W omawianych badaniach ocena zagospodarowania terenów osiedlowych została oparta na opracowanej przeze mnie piramidzie potrzeb rekreacyjnych inspirowanej piramidą potrzeb Masłowa, która może stanowić ciekawą alternatywę dla innych metod waloryzacji, ze względu na wieloaspektowe ujęcie zagadnienia rekreacji. W kolejnym artykule na podstawie analizy wybranych przykładów terenów rekreacji dążyłam do identyfikacji czynników istotnych dla efektywnego planowania i kształtowania terenów rekreacji w mieście oraz wskazania pożądanych kierunków dla rewitalizacji terenów zieleni osiedlowej i konkretnych działań poprawiających ich atrakcyjność dla wypoczynku [15C]. Badania dotyczące

atrakcyjności i oceny terenów zieleni osiedlowej były przedmiotem moich trzech wystąpień na konferencjach: XV Forum Architektury Krajobrazu „Planowanie Krajobrazu”, 16–17 listopada 2012, Lublin – Kazimierz Dolny nad Wisłą, XI Konferencja Naukowo-Techniczna Zieleń miejska – Naturalne Bogactwo Miasta „Zieleń w Rewitalizacji Przestrzeni Publicznej”, 7–9 października 2015, Toruń oraz Międzynarodowy Kongres Polskich Architektów Krajobrazu, 22–22 września 2007, Kraków.

Rozwijanym w obszarze studiów krajobrazowych zagadnieniem budowy tożsamości miejsca zajmowałam się przede wszystkim w ramach Międzynarodowego projektu badawczego MNiSW „Creating the identity of the city of Szczecin by utilizing cultural qualities of its riverfront landscapes” realizowanego w latach 2010–2012 pod kierunkiem dr arch. Haliny Petryshyn, prof. PLw., prof. ZUT. Przedmiotem naszych badań był znajdujący się w granicach Szczecina pas nadrzeczny Odry Zachodniej i Wschodniej o długości ponad 30 km wraz z otaczającą go zabudową i terenami zieleni. Objęte badaniami tereny analizowane były pod kątem historycznej wartości kulturowej, współczesnych form użytkowania i znaczenia, dostępności oraz wartości krajobrazowych. Na podstawie przeprowadzonej waloryzacji wskazane zostały węzły identyfikacji krajobrazu Szczecina oraz istniejące i możliwe do utworzenia funkcjonalne i widokowe powiązania między nimi w celu scalenia rzeki i terenów nadrzecznych z miastem. Ważną częścią prowadzonych przeze mnie badań były analizy porównawcze przykładów rozwiązań z zakresu rewitalizacji terenów nadwodnych wybranych miast, które przeprowadziłam podczas pobytu w Stanach Zjednoczonych. Studia terenowe, analizy funkcjonalne i krajobrazowe oraz historyczno-interpretacyjne materiałów źródłowych były ukierunkowane na wskazanie czynników rozwoju waterfrontów i sposobów podkreślania ich tożsamości oraz poszukiwanie elementów programów rewitalizacyjnych i konkretnych rozwiązań przestrzennych możliwych do wykorzystania w Polsce. Badania zostały opublikowane w monografii współautorskiej **[1C]** oraz w trzech recenzowanych artykułach **[5C, 14C, 15C]**, a także były przedmiotem mojego wystąpienia na konferencji International Scientific Conference Water in the Townscape, 13 lutego 2009 w Poznaniu.

Trzecim zagadnieniem poruszonym przeze mnie w obszarze studiów krajobrazowych było zagadnienie waloryzacji krajobrazu. Wykonana ekspertyza wartości kulturowo-estetycznych krajobrazu dla gminy Drawsko Pomorskie stała się podstawą analizy przydatności i ograniczeń metodyki audytu krajobrazowego dla opracowań dotyczących oceny krajobrazu **[2C, 3C]**. Metodyka audytu w aktualnej postaci wymaga uzupełnień, przede wszystkim w celu dostosowania jej szczegółowości dla potrzeb na poziomie lokalnym oraz należytego uwzględnienia walorów widokowych terenu jak też uwzględnienia złożoności krajobrazów miejskich. Przeprowadzone analizy pozwoliły też na wskazanie obszarów, które ze względu na znaczny spadek wartości krajobrazu wymagają analizy zasadności ich dalszej ochrony w ramach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Drawskie”. Poruszane zagadnienia należą do głównego nurtu badań podejmowanego w Katedrze Projektowania

Krajobrazu w ramach badań statutowych (projekt badawczy „Badania nad krajobrazem Pomorza Zachodniego”)

Zauważone niedoskonałości lub ograniczenia istniejących metod waloryzacji stały się bodźcem dla poszukiwań nowych kryteriów oceny przestrzeni, odpowiadających współczesnym wymaganiom przestrzennym oraz specyfice terenów miejskich i miejscowości Pomorza Zachodniego. Temat ten rozwijałam, analizując i poddając ocenie wybrane miejscowości i realizacje urbanistyczne, wpisujące się w jeden z nurtów badań Katedry Architektury Współczesnej, Teorii i Metodologii Projektowania dotyczących krajobrazu kulturowego. Za modelowy czynnik oceny krajobrazu kulturowego została przyjęta integracja architektury i krajobrazu. Studia realizowane w dwuosobowym zespole (W. Bal i M. Czałczyńska-Podolska) ukierunkowane zostały na możliwości interpretacji integracji architektury i krajobrazu, próby własnego jej zdefiniowania oraz poszukiwanie uniwersalnych czynników, których synergiczne działanie przyczynia się do integracji architektury i krajobrazu, a także opracowania kryteriów oceny rozwiązań przestrzennych pożądanых w kontekście integracji architektury i krajobrazu. Możliwości interpretacji integracji architektury i krajobrazu oraz poszukiwania działań integrujących przestrzeń zidentyfikowanych pod postacią uniwersalnych czynników zostały zaprezentowane w dwóch kolejnych artykułach **[7C, 11C]**. W trzecim z kolei artykule **[9C]** przedstawiona została autorska metoda waloryzacji przestrzeni reprezentująca holistyczne podejście w ocenie krajobrazu kulturowego. Podstawę dla opracowania kryteriów oceny stanowi autorska definicja integracji architektury i krajobrazu jako synergii czynników oddziałujących w warstwie zarówno przestrzennej, jak i społecznej. Opracowane kryteria oceny krajobrazu kulturowego stanowiły podstawę dla analizy wybranych realizacji urbanistycznych w miejscowościach Pomorza Zachodniego, oceny współdziałania wyszczególnionych czynników oraz weryfikacji pozytywnej roli przestrzennej i społecznej wybranych miejsc. W efekcie możliwa stała się identyfikacja elementów wpływających na dezintegrację przestrzeni, a tym samym zagrożeń dla krajobrazu kulturowego oraz pożądanых kierunków działań dla jego ochrony. Badania dotyczące integracji architektury i krajobrazu były przedmiotem 3 wystąpień na konferencjach: Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Przedmiot Architektura Środowisko”, 26 kwietnia 2017, Rumia, S.ARCH 2017: Sustainable Architecture, the 4th International Conference S.ARCH, 7–9 czerwca 2017, Hong Kong oraz 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts, SGEM 2018, Albena, 24 sierpnia – 2 września 2018 r.

Badania z zakresu studiów krajobrazowych i Pomorza Zachodniego rozwijałam także, łącząc je z podejmowanym już wcześniej zagadnieniem przestrzeni terapeutycznej **[10C]**. Badania zostały ukierunkowane na zidentyfikowanie i porównanie wyznaczników przestrzeni terapeutycznej i przestrzeni publicznej w uzdrowisku oraz analizę wykorzystania wyznaczników przestrzeni terapeutycznej w przestrzeni publicznej na przykładzie miejscowości uzdrowiskowej Połczyn Zdrój. Wyniki badań

stanowiły przedmiot wystąpienia na konferencji: 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts, SGEM 2018, Albena, 24 sierpnia – 2 września 2018 r. Na uwagę zasługuje też podjęty wątek możliwości rozwoju turystyki morskiej i żeglarskiej w obszarze pasa nadmorskiego Pomorza Zachodniego [8C]. Temat został zainicjowany w ramach przygotowywanego projektu badawczego „Zrównoważony rozwój morskich obszarów turystycznych: ujęcie modelowe. Studia przypadków wybranych regionów Morza Bałtyckiego”. Projekt, którego byłam jednym z dwóch współautorów ze strony ZUT, został złożony w ramach konsorcjum trzech Uczelni (Uniwersytet Łódzki, Akademia Morska w Szczecinie i Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie) w konkursie DIANA Narodowego Centrum Badawczego. W ramach dotychczasowych badań i prac przygotowawczych zmierzających do opracowania projektu przeprowadzona została diagnoza potencjału turystyki morskiej w regionie Pomorza Zachodniego, identyfikacja jego aspektów krajobrazowych i kulturowych w rozwoju turystyki morskiej (w szczególności żeglarskiej) oraz analiza uwarunkowań historycznych i przestrzennych dla lokalizacji i koncentracji aktywności turystyki żeglarskiej na obszarze wybranej miejscowości Dziwnów.

Podsumowując, w wyniku badań przeprowadzonych w obszarze studia krajobrazowe opublikowałam łącznie 16 recenzowanych prac oraz wygłosiłam 9 referatów na konferencjach naukowych w kraju i za granicą.

Równocześnie z pracą naukową podejmowałam prace studialne i projektowe, z których znaczna część była mocno powiązana z opisaną tematyką badawczą. Za bardzo istotne uznaję w tym kontekście wykonywane zespołowo projekty konkursowe dotyczące zagospodarowania przestrzeni publicznych lub sąsiedzkich, w których wykorzystane zostały rozwijane przeze mnie w pracy badawczej wątki dotyczące integracyjnego waloru przestrzeni (Projekt konkursowy architektoniczny realizacyjny na koncepcję zagospodarowania fragmentu Alei Papieża Jana Pawła II – pomiędzy placem Lotników i placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie z przeznaczeniem na przestrzeń publiczną przyjazną mieszkańcom, 2017; Projekt konkursowy urbanistyczny „Oswoić Miejskie Nieużytki”, 2016; Koncepcja parku na Błoniach pod lubelskim Zamkiem na tle zaproponowanych rozwiązań urbanistycznych", 2015). W projektach tych znalazły się m.in. ogrody użytkowe i dydaktyczne z elementami hortiterapii i *edible landscaping*, a także funkcja zabawy i idea miejskiego ogrodnictwa – rozwiązania korespondujące z podejmowaną przeze mnie tematyką w ramach obszaru badań społeczne aspekty architektury krajobrazu. Pozostałe projekty konkursowe (Projekt konkursowy na opracowanie „Koncepcji urbanistyczno–architektonicznej zagospodarowania terenu ul. Krętej i wschodniego odcinka ul. Podgórnej w Tczewie”, 2017; Projekt konkursowy urbanistyczno–architektoniczny na opracowanie spójnego systemu zieleni miejskiej Gorzowa Wielkopolskiego, 2016; Projekt konkursowy ideowy na opracowanie koncepcji urbanistyczno–architektonicznej zagospodarowania placu Piłsudskiego we Wrocławiu, 2013) skupiały się przede wszystkim na walorze rekreacyjnym przestrzeni. Wśród

projektów konkursowych za szczególnie istotny uznaję Projekt konkursowy urbanistyczny „Oswoić Miejskie Nieużytki”, który otrzymał I nagrodę.

Do innych ważnych prac projektowych i studialnych powiązanych z podejmowaną tematyką badawczą należą opracowania z zakresu architektury krajobrazu wykonywane dla szkół i rad osiedli (m.in. Koncepcja zagospodarowania terenu przy Szkole Podstawowej w Pomierzynie, 2016; Koncepcja zagospodarowania skweru im. Misia Wojtka – militarny plac zabaw w Szczecinie, 2014; Projekt zagospodarowania terenu przy I Prywatnym Liceum Ogólnokształcącym Leonarda Piwoni, ul. Klonowica 3 w Szczecinie, 2018). Ważnym i bardzo obszernym opracowaniem było studium krajobrazowe opracowane w dwuosobowym zespole: Czałczyńska-Podolska M., Rzeszotarska-Pałka M., 2016 „Ekspertyza wartości kulturowo-estetycznych krajobrazu” w gminie Drawsko Pomorskie, które zostało oparte na metodyce audytu krajobrazowego. Oprócz prac z zakresu architektury krajobrazu jestem też współautorką projektów budowlanych i koncepcyjnych, które wykonywałam, pracując na stanowisku asystenta architekta. Wśród nich wyróżniam ze względu na specyfikę zwłaszcza projekty dotyczące budowy i przebudowy stacji paliw.

Moje dodatkowe pole twórczości połączone z nauką stanowi fotografia. Wykonywane przeze mnie fotografie stanowią ilustrację moich publikacji, referatów wygłaszanych na konferencjach oraz wykładów multimedialnych przygotowywanych na zajęcia dydaktyczne, opracowywanych folderów i plakatów. Wykonane przeze mnie zdjęcia stanowiące część pracy badawczej były prezentowane na wystawach fotograficznych: „Ogrody Lwowa” (współautor: Sutkowska E.) oraz „Nabrzeża Miasta” (współautorzy: Petryshyn H., Pilarczyk A., Sochacka-Sutkowska E.).

Reasumując, moje osiągnięcia w dziedzinie działalności naukowo-badawczej to 54 publikacje, z czego 46 zostało opublikowanych po doktoracie. Jestem autorką i współautorką: 42 artykułów opublikowanych w recenzowanych czasopismach i monografiach (w tym 37 po doktoracie), 2 monografii (1 indywidualna – habilitacyjna i 1 współautorska) oraz 10 artykułów konferencyjnych lub innych niepuktowanych (w tym 7 po doktoracie).

Mój indeks Hirscha wg Google Scholar wynosi 3, wg Web of Science – 1, a sumaryczny *impact factor* publikacji naukowych według listy *Journal Citation Reports* (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania IF: 3,294. Trzy publikacje znajdują się w bazie Web of Science, a kolejnych 6 jest w procesie indeksacji, który powinien zakończyć się w 2019 roku, biorąc pod uwagę proces w poprzednich latach. Liczba cytowań moich prac wg Google Scholar wynosi 79, wg WoS – 14, wg Scopus – 20. Łączna ilość punktów za moje publikacje wg MNiSW wynosi 295,3 punktów (z czego 272,3 punktów przypada na prace opublikowane po doktoracie). Moje badania były przedmiotem 26 wystąpień na konferencjach naukowych krajowych i międzynarodowych (w tym 20 po doktoracie).

Za swoje osiągnięcia otrzymałam dwie Nagrody naukowe indywidualne JM Rektora ZUT – w 2014 roku III stopnia i w 2016 roku II stopnia. W 2015 roku przyznano mi ważną nagrodę odnoszącą się ściśle do moich badań habilitacyjnych. Za badania nad zachowaniem dzieci w przestrzeni placu zabaw oraz jego potencjałem zabawowym i integracyjnym Kapituła członków Zachodniopomorskiego Klubu Liderów Nauki nagrodziła mnie prestiżową nagrodą – Zachodniopomorski Nobel. Przeprowadzone przeze mnie badania stały się także podstawą dla opracowania szeregu programów dydaktycznych przedmiotów, które prowadzę według autorskich programów na kierunku Architektura Krajobrazu WKŚiR (m.in. projektowanie placów zabaw, kształtowanie przestrzeni rekreacji, kształtowanie przestrzeni sąsiedzkiej, psychologiczne podstawy kształtowania przestrzeni), na kierunku Gospodarka Przestrzenna WKŚiR (psychologiczne uwarunkowania gospodarowania przestrzenią, rekreacja w mieście) oraz na kierunku Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia WBIA (m.in. aspekty społeczne w kształtowaniu założeń zielonych, specjalistyczne projektowanie założeń zielonych).

5.2. Osiągnięcia dydaktyczne

5.2.1. Przed uzyskaniem stopnia doktora

Pracę dydaktyczną rozpoczęłam na Akademii Rolniczej, na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa jako doktorantka Katedry Projektowania Krajobrazu w 2002 roku. Równolegle z pracą naukową prowadziłam zajęcia dydaktyczne na kierunku Architektura Krajobrazu. W pierwszych dwóch latach z przedmiotów: rysunek i rzeźba oraz teoria i zasady projektowania, w kolejnych także z przedmiotów projektowanie krajobrazu oraz ćwiczenia dyplomowe. Konsultowałam również prace dyplomowe na kierunku ogrodnictwo specjalność kształtowanie terenów zieleni, których promotorem był prof. dr hab. inż. arch. Adam Szyski. W ramach prowadzonej pracy naukowo-dydaktycznej współpracowałam z radami osiedlowymi i zarządami spółdzielni mieszkaniowych, efektem czego było powstanie pod moim kierunkiem koncepcji zagospodarowania osiedlowych wnętrz i terenów rekreacji opracowanych przez studentów kierunku Architektura Krajobrazu. Opracowane studenckie prace projektowe były przedmiotem dwóch wystaw. Pierwsza zorganizowana przeze mnie we współpracy z Radą Osiedla Głębokie-Pilchowo w 2006 roku dotyczyła zagospodarowania osiedlowego skweru i ogrodu przy kościele i miała miejsce w Miejskiej Bibliotece Publicznej – Filia nr 11. Drugą dotyczącą zagospodarowania osiedla Wzgórze Hetmańskie zorganizowałam we współpracy ze Spółdzielnią Mieszkaniową „Kolejarz” w 2007 roku w Klubie Osiedlowym „Hetman”. W 2004 roku praca projektowa, której byłam opiekunem, została wyróżniona w ogólnopolskim konkursie architektonicznym „Place zabaw i podwórka dla dzieci w obszarach publicznych w Polsce”, Stowarzyszenie Ogrody Dolnośląskie.

5.2.2. Po uzyskaniu stopnia doktora

Po uzyskaniu stopnia doktora jako adiunkt w Katedrze Projektowania Krajobrazu kontynuowałam pracę dydaktyczną na kierunkach Architektura Krajobrazu oraz Gospodarka Przestrzenna. Wśród przedmiotów prowadzonych przeze mnie na kierunku Architektura Krajobrazu (po wprowadzeniu systemu studiów dwustopniowych i reorganizacji programu studiów do przedmiotów) znalazły się takie przedmioty, jak: wstęp do projektowania krajobrazu – ogród przydomowy/wnętrze sąsiedzkie (S1, sem. 5) – wykłady, ćwiczenia; wstęp do planowania przestrzennego (S1, sem. 4) – wykłady, ćwiczenia; kształtowanie przestrzeni rekreacji (S1, sem. 6) – wykłady; kształtowanie przestrzeni sąsiedzkiej (S1, sem. 6) – wykłady; projektowanie placów zabaw (S1, sem. 7) – wykłady; planowanie przestrzenne (S1, sem. 5) – ćwiczenia projektowe; ćwiczenia dyplomowe (S1, sem. 7, S2, sem. 2, 3), psychologiczne podstawy kształtowania przestrzeni (S2, sem. 2) – wykłady, ćwiczenia. Na kierunku Gospodarka Przestrzenna prowadziłam takie przedmioty, jak: projektowanie urbanistyczne (S1, sem. 4) – wykłady, ćwiczenia; społeczno-kulturowe podstawy gospodarowania przestrzenią (S1, sem. 4) – wykłady, ćwiczenia; rewitalizacja obszarów miejskich (S1, sem. 6) – ćwiczenia; psychologiczne uwarunkowania projektowania przestrzeni (S2, sem. 2) – wykłady.

Od lutego 2017 roku jestem pracownikiem Katedry Architektury Współczesnej, Teorii i Metodologii Projektowania na Wydziale Budownictwa i Architektury. Moja aktywność koncentruje się na pracy dydaktycznej na nowo otwartym (rok akad. 2016/2017 roku) kierunku Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia. Prowadzę zajęcia z przedmiotów: projektowanie małych wnętrz urbanistycznych (S1, sem. 2) – wykłady, ćwiczenia projektowe; projektowanie w zabudowie śródmiejskiej (S1, sem. 4) – wykłady; historia wnętrz i ogrodów (S1, sem. 4) – wykłady; aspekty społeczne w kształtowaniu założeń zielonych (S1, sem. 4) – wykłady; projektowanie zieleni zintegrowanej z architekturą (S1, sem. 5) – wykłady; specjalistyczne projektowanie założeń zielonych (S1, sem. 6) – wykłady, ćwiczenia projektowe. Prowadzę także wykłady i ćwiczenia projektowe na kierunku Architektura i Urbanistyka (S2) w ramach przedmiotu projektowanie krajobrazu oraz na kierunku Architecture and Urban Planning (S2) w ramach przedmiotu Landscape Design. Nadal współpracuję z Katedrą Projektowania Krajobrazu, prowadząc część dotychczas powierzanych mi zajęć (zwłaszcza ściśle związanych z moją tematyką badawczą, jak: projektowanie placów zabaw, kształtowanie przestrzeni rekreacji czy psychologiczne podstawy kształtowania przestrzeni).

Za większość prowadzonych przedmiotów odpowiadam i jestem autorem ich programów dydaktycznych. Łącznie opracowałam 16 programów przedmiotów w aktualnie obowiązujących planach studiów, w tym: 5 na kierunku Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia (S1), 5 na kierunku Architektura Krajobrazu (S1), 1 na kierunku Architecture and Urban Planning (S2), 1 na kierunku Architektura Krajobrazu

(S2/N2), 2 na kierunku Gospodarka Przestrzenna (S1/N1), 2 na kierunku Gospodarka Przestrzenna (S2/N2)

Prowadzę także prace dyplomowe na kierunku Architektura Krajobrazu i Gospodarka Przestrzenna. Dotychczas byłam promotorem 48 prac dyplomowych inżynierskich i magisterskich, w tym: 14 inżynierskich prac dyplomowych na kierunku Architektura Krajobrazu, 5 inżynierskich prac dyplomowych na kierunku Gospodarka Przestrzenna, 27 magisterskich prac dyplomowych na kierunku Architektura Krajobrazu oraz 2 magisterskich prac dyplomowych na kierunku Gospodarka Przestrzenna. Dwie prace dyplomowe otrzymały wyróżnienie Prezydenta Miasta Szczecin – w 2014 i 2008 roku. Byłam też opiekunem nagradzanych w ogólnopolskich konkursach projektowych prac studenckich. W 2017 roku trzy prace wykonane pod moim kierunkiem w ramach zajęć projektowanie krajobrazu (S2, AiU) otrzymało wyróżnienie w konkursie ogłoszonym przez Prezydenta Miasta Krosna na „Opracowanie koncepcji zagospodarowania terenów zieleni w Krośnie”. Wyróżnienie otrzymała także praca zgłoszona w ogólnopolskim konkursie „Inspiracje w przestrzeni” organizowanym przez redakcję miesięcznika „Zieleń Miejska” – edycja 2015 „Strefa Uzdrowiskowa”. Do istotnych osiągnięć dydaktycznych zaliczam także cykl wykładów przeprowadzonych dla studentów 3 i 4 roku kierunku Landscape Planning podczas pobytu w Department of Natural Science, Oulu University of Applied Science, w Oulu w Finlandii. Wyjazd dydaktyczny został zrealizowany w 2015 roku ramach programu Erasmus.

W nauczaniu studentów wykorzystuję często wiedzę i metody z pogranicza architektury, architektury krajobrazu i psychologii środowiskowej, zwracając szczególną uwagę na społeczne zagadnienia projektowania przestrzeni. Projektowanie to pasja, której istotą jest człowiek – tę pasję i wrażliwość staram się przekazać studentom. W trakcie zajęć projektowych i wykładów kładę nacisk na rozumienie przestrzeni poprzez pryzmat oddziaływania na człowieka, które jest podstawą dla projektowania przestrzeni przyjaznych i bliskich ludziom.

W 2017 roku za osiągnięcia dydaktyczne otrzymałam indywidualną nagrodę JM Rektora ZUT.

5.3. Osiągnięcia organizacyjne, współpraca naukowa i popularyzacja nauki

5.3.1. Przed uzyskaniem stopnia doktora

W okresie studiów doktoranckich (2002–2006) wykonywałam w Katedrze Projektowania Krajobrazu wiele czynności pomocniczych, takich jak: przygotowywanie materiałów dydaktycznych, praca nad podziałem godzin, przygotowywanie materiałów do strony internetowej Katedry czy też pomoc podczas egzaminów wstępnych i procesu rekrutacji. Do moich ważniejszych zadań należała koordynacja współpracy pomiędzy Katedrą a Fachhochschule w Neubrandenburgu i

prowadzenie bieżącej korespondencji w tym zakresie. Byłam także członkiem komitetu organizacyjnego IX Forum Architektury Krajobrazu „Woda w Krajobrazie”, które miało miejsce we wrześniu 2006 roku. Oprócz organizacji przebiegu konferencji i przygotowywania komunikatów wykonałam projekt graficzny logo konferencji. Po zakończeniu konferencji pracowałam zaś w zespole redakcyjnym monografii pokonferencyjnej. W tym samym roku powierzono mi obowiązki koordynatora i opiekuna naukowego Podyplomowych Studiów Architektury Krajobrazu (PSAK).

5.3.2. Po uzyskaniu stopnia doktora

Po uzyskaniu stopnia doktora moja aktywność organizacyjna skoncentrowała się wokół koordynacji działalności Podyplomowych Studiów Architektury Krajobrazu (PSAK). Jako opiekun merytoryczny i koordynator opracowałam nowy program studiów, który został wdrożony w 2008 roku. Zarówno zmiany programowe, jak i działania promocyjne (m.in. przygotowana przeze mnie strona internetowa, zaprojektowane i wykonane foldery reklamowe i plakaty) zaowocowały dużym zainteresowaniem i wznawianiem kolejnych edycji PSAK (2008–2010, 2010–2012, 2011–2013). Prace koordynacyjne związane z organizacją zjazdów, bieżącym opracowywaniem planów zjazdów czy też korespondencją z uczestnikami zajęć prowadziłam nawet podczas swojego pobytu w Stanach Zjednoczonych.

Oprócz opieki nad PSAK pracowałam na rzecz uczelni, uczestnicząc w różnych zespołach i komisjach wydziałowych. Zostałam powołana na przewodniczącą Rady Programowej kierunku architektura krajobrazu (lata 2012–2017), aktywnie działałam także jako sekretarz Wydziałowej Komisji ds. Dydaktyki WKŚiR (lata 2012–2017) oraz sekretarz Wydziałowej Komisji do opracowania „Strategii Rozwoju Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa ZUT w Szczecinie na lata 2011–2020” (lata 2012–2017). Byłam także członkiem Zespołu Promocji Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa (lata 2011–2013) oraz sekretarzem Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej na kierunku architektura krajobrazu 2007/2008. W latach 2012–2017 byłam wielokrotnie przewodniczącą Komisji Egzaminów Dyplomowych na kierunku architektura krajobrazu. Od 2017 roku jestem członkiem Komisji Programowej kierunku architektura i urbanistyka oraz Komisji Programowej kierunku Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia.

Moja działalność związana z współpracą naukową oraz popularyzacją nauki jest powiązana z moimi zainteresowaniami badawczymi oraz tematyką prowadzonych zajęć dydaktycznych i dotyczy: organizacji konferencji, recenzowania artykułów, różnych wystąpień, prelekcji oraz szkoleń.

W 2010 roku byłam członkiem komitetu organizacyjnego Międzynarodowej Konferencji „Tożsamość Krajobrazu Miasta” i Festiwalu Architektury Krajobrazu „ARCHKRAJ” 21 maja 2010, Szczecin oraz członkiem komitetu naukowego

Załącznik 3A – AUTOREFERAT

dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska-Podolska

Katedra Architektury Współczesnej Teorii i Metodologii Projektowania

Wydział Budownictwa i Architektury, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej XVII Forum Architektury Krajobrazu „Kiedy krajobraz staje się atrakcyjny?”, 9–10 października 2014, Szczecin – Świnoujście. Zostałam także zaproszona do współpracy w ramach 11th Annual International Conference on Psychology – „My City”, Athens Institute for Education and Research (ATINER) oraz International Conference on Education and Social Development (ESD2017), 20–22 października 2017, Xiamen. Recenzowałam artykuły dla czasopism krajowych i zagranicznych: *Architektura krajobrazu/Landscape Architecture* (wykaz B, ISSN 1641-5159), *Journal of Enviromental Psychology* (wykaz A, ISSN 0272-4944, IF: 4,462), *European Journal of Developmental Psychology* (ISSN 1740-5629, Wykaz A, IF: 1.721). Brałam także udział w Międzynarodowym programie International Teacher Exchange Week 2015 Oulu Finland w ramach Erasmus+ Staff Mobility for Teaching. Od 2009 roku jestem członkiem-założycielem Stowarzyszenia Polskich Architektów Krajobrazu (SPAK), aktualnie – członkiem Głównej Komisji Rewizyjnej SPAK i członkiem Stowarzyszenia Architektury Krajobrazu (SAK). Z racji moich zainteresowań badawczych w 2009 roku dołączyłam do członków International Play Association.

Do istotnych osiągnięć w zakresie popularyzacji nauki zaliczam też prelekcje i spotkania stanowiące pokłosie otrzymanej przeze mnie w 2015 roku nagrody Zachodniopomorski Nobel. Na zaproszenie Wiceprezydenta Miasta Szczecin Marcina Przepiery przygotowałam prelekcję dla przedstawicieli ZBiLK, ZUK oraz Wydziału Inwestycji w UM Miasta Szczecin. Podobne prelekcje dotyczące osiedlowych placów zabaw – nowych idei koncepcje odbyłam na zaproszenie prezesa SM „Dąb” dla przedstawicieli rad osiedli: Dąbie, Podjuchy, Zdroje, Słoneczne, Majowe, Bukowe. Byłam też zapraszana do udziału w audycjach radiowych w Radio Szczecin (audycja radiowa „Coraz więcej płotów” poświęcona zjawisku grodzenia przestrzeni w 2016 roku; audycja radiowa poświęcona badaniom naukowym w 2015 roku). Na Konferencji szkoleniowej „Woda i zieleń w mieście,” – 24 kwietnia 2015 w Szczecinie wystąpiłam z wykładem „Istota placu zabaw”. W ramach IV Festiwalu Róż – 19 czerwca 2016 przedstawiłam prezentację dotyczącą różnych form placów zabaw oraz zaprezentowałam wykonany we współautorstwie ogród pokazowy (zespół autorski: Czałczyńska-Podolska M., Rzeszotarska-Pałka M.). Do innych istotnych działań popularyzatorskich należą prelekcje i warsztaty organizowane we współpracach ze szkołami. W 2017 i 2018 roku byłam współorganizatorem warsztatów projektowych i prelekcji prowadzonych Prywatnym Liceum L. Piwoni w Szczecinie dotyczących nowego zagospodarowania podwórka szkolnego. Prowadziłam także prelekcję dotyczącą zagospodarowania ogródków szkolnych dla rodziców uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej na Głębokiem oraz zajęcia projektowe dla uczniów Liceum Ogólnokształcącego nr 13 w Kaliszu Pomorskim.

M. Czałczyńska-Podolska

Podpis habilitantki

Dr hab. inż. arch. Krystyna Paprzyca, prof. PK
Politechnika Krakowska, Wydział Architektury
Instytut Projektowania Urbanistycznego
Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego
Ul. Warszawska 24, 31-155 Kraków
Tel kom: +48501-061-335

Kraków, 28.02 2020 r.

RECENZJA

monografii habilitacyjnej, dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego i twórczego dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej - Podolskiej w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka, na podstawie osiągnięcia naukowego „ Architektura miejsca zabawy . Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej . (Monografia) :

1. Podstawa formalno-prawna i merytoryczna opracowania recenzji

1.1. Podstawę formalno-prawną oceny stanowi pismo Prodziekana Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej z dnia 15 stycznia 2020r. (A.O/512/086.2/19/dk), na podstawie decyzji Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów (nr BCK-VI-L- 8831/2019) z dnia 11 Października 2019 a także:

- Ustawa z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2014 r. poz. 1852);
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 30 października 2015 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. z 2015 r. poz. 1842);
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 01 września 2011 r., w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz.U. nr 196, poz. 1165, Dz.U.z 2018 poz.261 i 1669).

1.2. Dokumenty wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego na podstawie osiągnięcia naukowego „ Architektura miejsca zabawy . Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej . (Monografia)

Podstawę merytoryczną oceny stanowi publikacja pt.:

1. Monografia „ Architektura miejsca zabawy . Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej

pl. 02.03
(my)

1
Zmuc

2. I Dokumenty. Załącznik 1-7 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego :

Wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

Załączniki do wniosku:

Załącznik 1 - Kopia dyplomu nadania stopnia doktora nauk technicznych,

Załącznik 2 - Zgoda Dziekana Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej na przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej,

Załącznik 3A - Autoreferat w języku polskim,

Załącznik 3B - Autoreferat w języku angielskim,

Załącznik 4 - Wykaz opublikowanych prac naukowych lub twórczych prac zawodowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy z instytucjami i popularyzacja nauki,

Załącznik 5 - Dane kontaktowe,

Załącznik 6- Oświadczenie : Kopie oświadczeń współautorów publikacji naukowych,

Załącznik 7- Potwierdzenia : kopie potwierdzeń nagród, pełnionych funkcji i inne,

3. II Dorobek naukowy. Załącznik 8 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego :

Załącznik 8A - Kopie wybranych opublikowanych prac naukowych w obszarze badań :
miejsce zabawy,

Załącznik 8B - Kopie wybranych opublikowanych prac naukowych w obszarze badań :
społeczne aspekty architektury krajobrazu,

Załącznik 8C - Kopie wybranych opublikowanych prac naukowych w obszarze badań :
studia krajobrazowe.

2. Informacje ogólne

Zgodnie z przedstawioną informacją Dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska – Podolska otrzymała dyplom magistra inżyniera architekta na Wydziale Budownictwa i Architektury Politechniki Szczecińskiej 26 października 2001 roku. Tematem pracy dyplomowej były „ Tereny wystawowe w Szczecinie „ . (str 3 T.1)(na stronie 14. T. 1 temat pracy dyplomowej „ Park wystawowy w Szczecinie „)

Dyplom doktora nauk technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka uzyskała na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej 13 grudnia 2006 roku. Tytuł rozprawy doktorskiej ' „ Kształtowanie terenów rekreacji codziennej w kontekście potrzeb rekreacyjnych człowieka (na przykładzie Szczecina). Promotorem rozprawy doktorskiej był prof. dr hab.. inż. arch. Adam Maria Szymiski.

Dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska – Podolska w 2012 roku ukończyła studia podyplomowe w zakresie Planowanie Przestrzenne na Wydziale Architektury Politechniki Poznańskiej. Temat pracy dyplomowej: „*Tereny rekreacji w strukturze przestrzennej miasta – czynniki efektywnego planowania i kształtowania.*” Promotor pracy dyplomowej : prof. dr hab. Lech Zimowski.

Zatrudnienie w jednostkach naukowych

W latach styczeń 2007 – czerwiec 2007 Pani Magdalena Czałczyńska – Podolska pracowała jako asystent w Katedrze Projektowania Krajobrazu, Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Akademia Rolnicza w Szczecinie.

Lipiec 2007 – marzec 2009 : adiunkt w Katedrze Projektowania Krajobrazu, Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Akademia Rolnicza w Szczecinie.

Kwiecień 2009 - luty 2017 : adiunkt w Katedrze Projektowania Krajobrazu, Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie (połączenie Akademii Rolniczej i Politechniki Szczecińskiej).

Od lutego 2017 roku pracuje jako adiunkt w Katedrze Architektury Współczesnej, Teorii i Metodologii Projektowania , Wydział Architektury i Budownictwa, Zachodniopomorski Uniwersytet Techniczny w Szczecinie.

Zatrudnienie w jednostkach projektowych.

W latach czerwiec 2007 – lipiec 2008 Pani Magdalena Czałczyńska – Podolska była zatrudniona jako asystent architekta w E+E Kołataj Reczka Pracownia Projektowa Szczecin.

Lipiec 2003 - listopad 2004 była zatrudniona jako asystent projektanta , PUH „ TRIBE” s.c. Szczecin.

Lipiec 2001—listopad 2002 była zatrudniona jako projektant wnętrz , Biurotechnika s.c. Szczecin.

2001-2003 : współpracowała z Biurem Projektowym PORTAL, Biurem Architektonicznym Metropolis, proj. Tadeuszem Fiszerem.

3. Osiągnięcia w zakresie pracy naukowo- badawczej

a. Monografie, publikacje naukowe w czasopismach krajowych i zagranicznych.

Kandydatka posiada 54 publikacje z czego 46 publikacji wykonanych zostało po doktoracie. (42 publikacje naukowe i 4 popularnonaukowe), 1 artykuł z listy A MNiSW ; 2 monografie : w tym 1 habilitacyjna i 1 współautorska;19 artykułów z listy B MNiSW ; 17 rozdziałów w recenzowanych monografiach i materiałach konferencyjnych; 3 publikacje konferencyjne niepuktowane; 4 inne niepuktowane publikacje.(s.28)

Indeks Hirscha wg Google Scholar wynosi 3 ; wg **Web of Science** – 1;

wg **Scopus** : 1(s.17 Załącznik 4)

Summaryczny Impact factor publikacji naukowych według listy Journal Citation Reprts (JCR) IF:3,294, 5-Year IF : 4.887

Trzy publikacje znalazły się w bazie Web of Science, a kolejnych 6 jest zdaniem Kandydatki w procesie indeksacji.

Liczba cytowani prac wg Google Scholar wynosi 79; wg WoS – 14, wg Scopus – 20, łączna ilość punktów za publikacje wg MNiSW wynosi 295,3 punkty , z czego 272,3 punktów przypada na prace opublikowane po doktoracie. (s.27 Załącznik 4)

Kandydatka występowała 26 razy na konferencjach naukowych i międzynarodowych, w tym 20 po doktoracie.(s.27 Załącznik 4)

Przed uzyskaniem stopnia doktora (lata 2002-2006) jak podaje Pani Magdalena Czałczyńska – Podolska opublikowała 8 artykułów i wygłosiła 9 referatów na konferencjach krajowych i międzynarodowych.

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk jak stwierdza autorka w swoim dorobku naukowym , przy rozdziale poświęconym omówieniu osiągnięć naukowych, Jej aktywność zawodowa skoncentrowała się na trzech wyraźnych obszarach badawczych:

- miejsca zabaw dla dzieci
- społeczne aspekty architektury krajobrazu
- studia krajobrazowe.

W ramach I obszaru badawczego skoncentrowanego na : miejsca zabaw dla dzieci Kandydatka opublikowała **8 recenzowanych prac** w tym **5 artykułów** : 1 artykuł z Listy A ; 4 artykułów z listy MNiSW B ; oraz **3 rozdziały w monografii** lub publikacje pokonferencyjne indeksowane w WoS.

W ramach II obszaru badawczego , który był skoncentrowany na : społeczne aspekty architektury krajobrazu Kandydatka opublikowała **13 recenzowanych prac**, w tym **9 artykułów** (1 Teka Urbanistyki i Architektury Oddział PAN ; 4 artykuły w Technical Transacions/ Czasopismo Techniczne ; 3 artykuły w Space and Form/ Przestrzeń i Forma; 1 w Kosmos Problemy Nauk Biologicznych oraz 4 rozdziały monografii i publikacje naukowe indeksowane w WoS (2019 , IOP Conf. Ser. : Materials Science and Engineering , 2016 , Beck to the sense of the City, International Monograph Book: 2016 Social landscape architecture as the missing link in the shape of urban public spaces, 2014 Future of the cities – cities of the future, Monograph, Politechnika Krakowska)

III obszar badawczy : studia krajobrazowe obejmują 16 recenzowanych prac :

W tym **1 monografia** Petryshyn H., Gałczyńska – Podolska M, Sochacka – Sutkowska E., Pilarczyk A., 2012, *Budowa tożsamości Szczecina w oparciu o wykorzystanie kulturowych wartości krajobrazu nadzecznej miasta* , Wyd . Hogben, Szczecin, oraz **5 artykułów w czasopismach** (2 artykuły w Technical Transacions/ Czasopismo

Techniczne, 1 artykuł w Space and Form/ Przestrzeń i Forma ; 1 artykuł w Landscape Architecture ; 1 artykuł w Teka Kom. Arch. Stud. Krajobr.- OLPAN, VIII/1,)

Oraz **10 rozdziałów** w monografii lub publikacji konferencyjnych indeksowanych w WoS; (2 x 2019, IOP Conf. Ser. : Materials Science and Engineering; 2x 2018 Social Sciences & Arts, 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Science and Arts SGEM 2018; SGEM2018 Conference Proceedings; 2017 Sustainable Architecture, Proceeding of the 4th International Conference S.ARCH – 2017-07-09 June 2017 Hong – Kong; Ukrainian – Polish architectural vision; A look through the times and epochs, Wyd. Charkowski Narodowy Uniwersytet Miejskiego Gospodarstwa 1 w monografii „*Zieleń w programie rewitalizacji miast*”, red. M. Kosmala; 1 monografia Tożsamość krajobrazu miasta, Wyd ZUT Szczecin 2012, 2009 Monografia „*Water in the Townscape vol 2*”, red. A. Januchta- Szostak , Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, 2008 Monografia “*Housing and environmental conditions in post-communist countries*”, red. B. Komar, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej).

b. Udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych.

Kandydatka aktywnie uczestniczyła w konferencjach krajowych i międzynarodowych. Po ostatnim awansie naukowym uczestniczyła w 29 Konferencjach, przed awansem naukowym brała udział w 7.

W ramach **29 konferencji** 11 było krajowych (w tym 5 x udział w Forum Architektury Krajobrazu) a 18 międzynarodowych konferencji: Albena, Praga, Lwów, Hong Kong, Londyn, Rapperswil, Kharkiv,). Na str. 27 Załącznik 4 Kandydatka podała iż po ostatnim awansie w ramach tego udziału było **20 wystąpień na konferencjach** (w tym 7 w języku angielskim)

Przed ostatnim awansem naukowym uczestniczyła w 6 krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych.

b. Książka habilitacyjna monografia zatytułowana „*Architektura miejsca zabawy . Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej .*” Wydawnictwo Uczelniane Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, 2019 r.

d. Ocena wskazanego osiągnięcia naukowo-badawczego

Tytuł osiągnięcia naukowego

„*Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej.*” Monografia , Szczecin, Wydawnictwo Uczelniane Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, 2019.

Recenzenci wydawniczy:

dr hab.inż. arch. Alina Drapella – Hermansdorfer, prof. PWr

dr hab. Inż. Arch. Agata Zachariasz, prof. PK

Ocena przedstawionego osiągnięcia naukowego

Ocena merytoryczna monografii autorskiej „ *Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej.*” Monografia , Szczecin, Wydawnictwo Uczelniane Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, 2019.

Monografia liczy 320 stron, zbudowana jest z siedmiu rozdziałów. Zawiera ponadto bibliografię naukową – 343 pozycje, aneks z wykazem ważniejszych terminów i pojęć, formularz do obserwacji form zabawy i aktywności w języku polskim i angielskim, streszczenie w języku polskim, w języku angielskim oraz w języku niemieckim. Rozdziały posiadają przypisy Rozdział 1 – 41, rozdział 2 – 58, rozdział 3 - 244, rozdział 4 – 47, rozdział 5 – 9, rozdział 6 – 47, rozdział 7 wnioski i zakończenie – 1, w sumie monografia liczy 447 przypisów.

Struktura pracy jest zdaniem Recenzentki czytelna i logiczna, jasno realizująca cele pracy. Kolejność rozdziałów jasno wynika z przyjętej metodologii realizującej cel pracy.

Monografia Kandydatki ma charakter interdyscyplinarny, łącząc wiele zagadnień związanych z ujęciem architektonicznym, urbanistycznym, architektury krajobrazu, socjologii, kulturoznawstwa, psychologii środowiskowej. Jest efektem wieloletniego zainteresowania Kandydatki społecznymi aspektami architektury krajobrazu, tematyką związaną z wpływem przestrzeni na zachowania ludzi, ze szczególną uwagą dotyczącą dzieci .

W Rozdziale 1 będącym **Wstępem – o potrzebie refleksji nad miejscem zabaw** dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska – Podolska definiuje przedmiot badań i uzasadnienie podjęcia tematu, Jest nim „ *miejsce zabawy w przestrzeni miasta w ujęciu ewolucyjno-typologicznym i behawioralnym oraz jej znaczenie zarówno dla jednostki, jak i grupy społecznej. Podstawą badań było zdefiniowanie zabawy jako istoty przestrzeni zabawowej i miejsca zabawy oraz opracowanie autorskiej metody obserwacji zachowań, pozwalającej na odkrycie mechanizmów funkcjonowania zabawy w przestrzeni oraz zidentyfikowanie czynników zabawotwórczych odpowiedzialnych za jej pojawienie się i trwanie.*

Kluczową częścią badań stanowiły studia struktury przestrzenno – behawioralnej wybranych miejsc zabawy do wyjaśnienia mechanizmów odpowiedzialnych za funkcjonowanie miejsca zabaw jako przestrzeni zabawowej. Studia typologiczne i ewolucyjne miejsc zabaw miały zaś na celu wyjaśnienie kierunku przemian miejsca zabawy oraz zmian w widzeniu zjawiska zabawy w przestrzeni publicznej miasta i miejsca dziecka w przestrzeni (s. 10.).

W dalszej części rozdziału Kandydatka omawia problematykę związaną z miejscem zabawy w dotychczasowych badaniach. Podsumowując stwierdza, że dotychczas badania dotyczące miejsca zabawy „ *skupiały się przede wszystkim na jego ocenie z punktu widzenia urozmaicenia zabawy na placu zabaw.*” Brakuje „ *prac badawczych z zakresu architektury i urbanistyki, w których głębszej refleksji i analizie poddawana byłaby sama natura zabawy*”

(s.23) „ *Brakuje również analiz, które rozpatrywałyby architekturę miejsca zabawy w sposób bardziej złożony, biorąc pod uwagę nie tylko zależność między cechą przestrzenną a formą zabawy, ale także możliwość rozwoju zabawy i jej kontynuowania*” Dalej dodaje „ *Brakuje*

studiów odkrywających mechanizm funkcjonowania zabawy w przestrzeni i wiedzy dotyczącej tego, jakie elementy i cechy powinny wyróżniać architekturę miejsca zabawy, aby zabawa zarówno się pojawiła jak i trwała. .... Badań wymaga również rola zabawy w kształtowaniu przestrzeni publicznej oraz jej wpływ na funkcjonowanie przestrzeni współczesnego miasta „ (s. 24)

Cele zasadnicze pracy są dwa :

1. „Zidentyfikowanie elementów organizacji i cech przestrzeni, zwanych dalej architekturą miejsca zabawy, która tworzy warunki funkcjonowania miejsca zabawy jako przestrzeni zabawowej.
2. Określenie możliwości jej wykorzystania w kształtowaniu przestrzeni publicznej jako intencjonalne wykreowanie miejsc obdarzonych potencjałem integracyjnym (warunki funkcjonowania przestrzeni publicznej jako przestrzeni zabawowej) (s. 26)

Cele badań są zatem dwa: naukowy koncentrujący się na analizie przestrzeni zwanej architekturą miejsca zabawy oraz praktyczny, aplikacyjny z możliwością przewidywania w przyszłości przyszłych zjawisk w przestrzeni „ oraz możliwością wpływu na te zjawiska. Tego typu podejście jest charakterystyczne dla opracowań z dyscypliny architektura oraz nauka.

W rozdziale tym zaprezentowane zostały założenia metodyczne w tym metody empiryczne:

1. Autorska metoda związana z obserwacją struktury przestrzenno-behawioralnej miejsc zabaw. Obserwacją objętych zostało 10 miejsc zabawy zlokalizowanych w Kalifornii.
2. Badania ankietowe i wywiady z mieszkańcami Szczecina.
3. Analiza rysunków miejsc zabaw wykonanych przez dzieci i osoby dorosłe oraz studia i analizy terenowe.
1. Porównawcza metoda przypadków.
2. Częstkowe badania i analizy wybranych przestrzeni publicznych.
3. Metody historyczno-interpretacyjne.

Ponadto w rozdziale tym zdefiniowano zakres czasowy pracy, zakres terytorialny badań, zakres przedmiotowy pracy oraz zakres pojęciowy miejsca zabaw.

W Rozdziale 2- Zabawa jako podstawa rozumienia przestrzeni zabawowej

Autorka omawia istotę zabawy. Kandydatka w pierwszym zdaniu pisze iż „ Zrozumienie zabawy otwiera furtkę do jej przestrzennej interpretacji „(s.33) uważa, iż „ to właśnie miejsce zabawy dzięki realizacji istoty zabawy może okazać się nie tylko alternatywą dla urastającego do roli paradygmatu placu zabaw, ale także wyznacznikiem przemian przestrzeni publicznej, odsłaniając fenomen przestrzeni zabawowej: integrującej na różnych płaszczyznach , w ujęciu społecznym i przestrzennym „ (s.16-17). W rozdziale tym dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska

– Podolska podejmuje próbę zdefiniowania zabawy, wyjaśnienia zjawiska zabawy i jej genezy powołując się na prace Arystotelesa, Friedricha Schillera, Karla Theodora Groosa, Moritza Lazarusa, Erika Eriksona, Zygmunta Freuda, Michaela Ellisa, i wielu innych (na gruncie psychologii, pedagogiki, filozofii, socjologii).

Następnie Kandydatka koncentruje się na identyfikacji dotyczącej istoty zabawy w definiowaniu przestrzeni – przestrzeń zabawowa i miejsce zabaw oraz omawia zagadnienia odnoszące się do form zabawy i współuczestnictwa w przestrzeni. Miejsce zabawy rozumiane jest „ *nie tylko jako przestrzeń zabawowa, która bawi i łączy, stanowiąc narzędzie współuczestnictwa, lecz także może prowadzić do dezintegracji, prowokowania, a nawet zjawiska wykluczenia*” ... „ *Miejsce zabawy które pozbawione jest cech architektonicznych wynikających z istoty zabawy (tj. czynników zabawotwórczych) , nie realizuje wynikającego z natury zabawy potencjału społecznego i nie tworzy przestrzeni zabawowej* „ (s.13)

W Rozdziale 3 - W kierunku dezintegracji Kandydatka syntetycznie przedstawia zagadnienia związane z miejscem zabaw na tle kulturowych przemian w widzeniu zabawy i dziecka, co jest próbą wyjaśnienia przemian , które zaważyły na ukierunkowaniu się miejsca zabaw jako placu zabaw. W tym celu przeprowadza analizę miejsca zabawy w różnych epokach, z punktu widzenia rozumienia zabawy oraz stosunku do dzieciństwa i dziecka.

Zagadnienie dotyczące oddziaływania granic intencjonalnych, semantycznych i syntaktycznych („ *granice intencjonalne sprawiają, że miejsce zabawy widziane jest jako produkt masowej sprzedaży i realizowane na bazie gotowych rozwiązań katalogowych,..... Granice semantyczne odpowiadają za widzenie miejsca jako domeny dzieci, która jednak tworzona jest bez udziału użytkowników i w taki sposób, by zminimalizować ewentualny ich wpływ na przestrzeń..... Granice Syntaktyczne skutkują realizacją miejsca zabawy jako wygrodzonego placu i zamykania zabawy w wyizolowanej i ściśle ograniczonej przestrzeni* „ (s131) ukierunkowują na współczesne procesy ” rozumienia i kształtowania miejsca zabawy, u źródeł których leży strach i widzenie zabawy jako zagrożenia dla ładu i porządku w mieście, współczesne miasto pełne jest miejsc zabawy stanowiących „ *niby -przestrzenie zabawowe* „ (s.131)

Rozdział 4 - Typologia miejsc zabaw omawia zagadnienia związane z dwubiegunowym funkcjonowaniem miejsc zabaw jako przestrzeni zabawowych i „ niby-przestrzeni-zabawowych”. Kandydatka podejmuje próbę klasyfikacji miejsc zabaw w zależności od nurtu, który reprezentują (nurt klasyczny, nurt alternatywny, nurt mieszany).

Autorka przyjmuje sposób widzenia zabawy jako podstawy klasyfikacji miejsca zabawy wychodząc z założenia, że istotą przestrzeni zabawowej jest „ *jej integracyjny charakter, który rozumieć należy jako właściwość stymulującą interakcję między ludźmi w przestrzeni (zabawa jest komunikacją) i przestrzenią (zabawa jest kreacją przestrzeni)* ”(s.150). W dalszej części analizuje miejsca zabaw oparte na: komercji, formule widowiska i iluzji, (zabawa

jako rozrywka); miejsca zabaw oparte na współudziale użytkowników i otwartej formule użytkownika. Na zakończenie rozdziału w typach miejsc zabaw stwierdza iż „*Określony sposób widzenia zabawy decyduje o sposobie kształtowania miejsca zabawy*” (s. 170) Identyfikuje trzy sposoby widzenia zabawy, które mogą stanowić podstawy typologii miejsc zabawy. *Miejsca zabawy tworzone jako wynik określonego sposobu widzenia zabawy występują w postaci trzech typów : - przestrzeni zabawowych, - nie przestrzeni zabawowych, niby przestrzeni zabawowych „ (s. 170)*

Rozdział 5 - Typologia czynników zabawotwórczych – zabawowość miejsca zabawy

rozpoczyna się od próby wyjaśnienia zależności cech przestrzennych a zachowania użytkowników i ich percepcją miejsca zabawy. Kandydatka prezentuje badania, które udowadniają , że to „*nie rodzaj miejsca zabawy, ale przede wszystkim jego cechy przestrzenne okazują się kluczowe dla potencjału zabawowego miejsca tj. możliwości stymulowania zabawy i jej urozmaicenia.*” (s. 176) Kandydatka przedstawia studia dotyczące struktury przestrzenno-behawioralnej, wykonane z wykorzystaniem autorskiej metody obserwacji. Przeprowadzone one zostały dla wybranych 10 miejsc zabawy intencjonalnych, zlokalizowanych w Kalifornii. Autorka przeprowadziła analizę zachowań na placu zabaw.

Wnioski wysunięte przez Autorkę wskazują na to iż, „*....sam rodzaj miejsca zabawy nie przesądza o wartości zabawowej miejsca. Dla ilości i urozmaicenia form zabaw istotniejsza od rodzaju miejsca zabawy okazuje się obecność określonych rodzajów stref zabawowych, co związane jest z działaniem określonych cech przestrzennych*” (s. 178).

W dalszej kolejności Autorka omawia czynniki zabawotwórcze do których Autorka zalicza czynniki: narracji, kreatywności i domknięcia – (czynniki konstrukcyjne); czynnik kulturowy – (czynnik wspomagający); czynnik formy (warunkowy lub pozorny).

Rozdział 6- Fenomen przestrzeni zabawowej – miejsce zabawy jako przestrzeń integracyjna posłużył do omówienia integracyjności miejsca zabawy najczęściej rozumianej i rozpatrywanej „*w kontekście udostępnienia przestrzeni i tworzenia tzw. placów zabaw bez barier. Drugi sposób zrozumienia integracyjności miejsca zabawy może dotyczyć idei bezpiecznej , tj. dostępnej dla dzieci przestrzeni miejskiej*’ (s.218) częściowo odpowiadają idei tworzenia przestrzeni zabawowej.... .... Integracyjność miejsca zabawy rozpatrywana w kontekście stymulowanych zabaw i aktywności wspólnych (grupowych) stanowi najbardziej oczywisty, ale nie jedyny sposób zrozumienia zagadnienia” (s.218).W dalszej części rozdziału Kandydatka analizuje cechy przestrzenne w kontekście integracyjności miejsca zabawy, oraz omawia trzy płaszczyzny integracji przestrzeni zabawowej.

Autorka wskazuje że” *przestrzeń zabawowa stanowi przestrzeń wielokierunkowych interakcji i komunikacji , mającą ogromny (i na ogół) niewykorzystany naturalny potencjał integracyjny, odzwierciedlony nie tylko w uspołecznieniu i integracyjności form obecności*

(I płaszczyzna integracji) ale też relacjach człowieka z przestrzenią zabawową(II płaszczyzna integracji) oraz miejsca zabawy z miastem(III płaszczyzna integracji).

(s. 240.)W tej sytuacji miasto przyjazne dziecku rozumienie jest jako miasto bezpieczne dla dziecka, ale również jak twierdzi Autora pracy „ przyjęcie w planowaniu oraz kształtowaniu miasta dziecięcej perspektywy) (s.241) Autorka omawia podstawy myślenia o idei miasta przyjaznego dzieciom, omawia zapisy prawne, oraz prekursorów tej idei, powołuje się na miasto Dublin, w którym planowana jest realizacja tej idei. Powołuje się na Roya Lorenzo i Marka Francisa „ którzy przyjęte w partycypacji dzieci metody i narzędzia opierają na jednym z siedmiu modeli (domen uczestnictwa dzieci w projektowaniu i planowaniu miast i jako takie znajdują w różnym stopniu odzwierciedlenie w kształtowaniu przestrzeni „ (s. 246)

Autorka podkreśla na zakończenie rozdziału iż „ poszukiwanie przejawów obecności zabawy w przestrzeni publicznej współczesnego miasta okazuje się mieć głęboki sens.” (277).. „ Przestrzeń publiczna jako przestrzeń zabawowa staje się zaś swoistą matrycą, w której odcisnięte zostają świadectwa istnienia wspólnoty i przejawy integracji grupy społecznej „ (s. 279)

Rozdział 7 Wnioski i Zakończenie stanowi podsumowanie pracy. Syntetyczne i zorientowane na praktykę, mają duży walor aplikacyjny.

Reasumując

Zdaniem Recenzentki przedstawione do oceny praca – monografia zatytułowana „ Architektura miejsca zabawy . Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej . ” Wydawnictwo Uczelniane Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, 2019 r. została zaprezentowane w sposób jasny i klarowny. Jest rzetelną pracą naukową, pewnego zjawiska mającego miejsce w przestrzeni miejskiej.

Tematyki podjęta w pracy jest nowa. Ujęcie jej w ramy metodologiczne można uznać za właściwe. Warsztat naukowy dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej – Podolskiej jest rzetelny. Badania prowadzone są spójnie i logicznie, z zastosowaniem właściwie dobranych metod badawczych. Kandydatka przeanalizowała w pracy bardzo szeroki zbiór danych, które dały podstawę do sformułowania wniosków i pewnych wytycznych związanych z aplikacyjnym ich zastosowaniem.

Monografia autorska jest opracowana na dobrym poziomie . Książka jest napisana dobrym i zrozumiałym językiem. Praca stanowi podsumowanie wieloletnich badań , które prowadzone były przez Kandydatkę w kraju i za granicą.

Monografię oceniam pozytywnie i stwierdzam, że odpowiada ona wymogom, które stawiane są rozprawom wskazanym jako osiągnięcie naukowe w przewodzie habilitacyjnym.

Można również stwierdzić, że Kandydatka w znaczący sposób powiększyła swój dorobek po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych. Powstały bowiem publikacje polskie i międzynarodowe.

4.Osiągnięcia w zakresie pracy studialno -projektowej

Kandydatka w swoim dorobku zaprezentowała 16 opracowań projektów koncepcyjnych, budowlanych oraz studialnych po ostatnim awansie naukowym, oraz 6 przed ostatnim awansem. W ramach opracowań są wymienione: Projekt konkursowych na opracowanie „Koncepcji urbanistyczno-architektonicznej zagospodarowania terenu ul. Krętej i wschodniego odcinka ul. Podgórznej w Tczewie” 2017; Projekt konkursowy architektoniczny na realizację „Koncepcję zagospodarowania fragmentu Alei Papieża Jana Pawła II – pomiędzy placem Lotników i Placem Żołnierza Polskiego w Szczecinie z przeznaczeniem na przestrzeń publiczną przyjazną mieszkańcom „ 2017 ; Projekt konkursowy urbanistyczny „ Oswoic Miejskie Nieużytki „ 2016 ;„Projekt konkursowy urbanistyczno-architektoniczny na opracowanie spójnego systemu zieleni miejskiej Gorzowa Wielkopolskiego, 2016; Projekt konkursowy urbanistyczno- architektoniczny otwarty jednoetapowy na opracowanie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej pt.: „ Koncepcja parku na Błoniach pod lubelskim Zamkiem na tle zaproponowanych rozwiązań urbanistycznych” 2015 r; Projekt konkursowy ideowy na opracowanie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej zagospodarowania placu Piłsudskiego we Wrocławiu, 2013r; Projekt zagospodarowania terenu przy I Prywatnym Liceum Ogólnokształcącym Leona Piwoni ul. Klonowica 3 w Szczecinie, 2018; Studium krajobrazowe „Ekspertyza wartości kulturowo-estetycznych krajobrazu w gminie Drawsko Pomorskie, 2016; Koncepcja zagospodarowania terenu przy Szkole Podstawowej w Pomierzyne, 2016 r; Koncepcja zagospodarowania skweru im. Misia Wojtka- militarny plac zabaw w Szczecinie, 2014 r; Projekt koncepcyjny budowy myjni ręcznej przy ul. W. Kadłubka w Szczecinie z infrastrukturą techniczną, 2008; Projekt budowy stacji paliw PKN „ Orlen” S.A. w Reczu przy ul. Promenada wraz z infrastrukturą techniczną, 2008; Projekt przebudowy stacji paliw wraz z infrastrukturą techniczną Trzcińsko Zdrój ul. Dworcowa 3, 2008 r; Projekt koncepcyjny budowy stacji paliw PKN „ Orlen „ S.A. przy ul. Nowosolnej w Kozuchowie, 2008 r; Projekt budowy domu jednorodzinnego wolno stojącego Jezierzycie Szczecin, wraz z infrastrukturą techniczną, 2008 r; Projekt zagospodarowania terenu zieleni przy Szkole Podstawowej nr 21 w Szczecinie , 2008.

Przed awansem naukowym wykonanych zostało 6 opracowań projektowych,: projekt termoizolacji budynku mieszkalnego przy ul. Pięknej w Szczecinie, 2005; projekt termoizolacji budynku mieszkalnego przy ul. Sanockiej w Szczecinie 2005 ; projekt remontu elewacji budynku Szkoły Podstawowej w Moryniu, 2004 ; praca konkursowa „ Moja wizja rozwoju Szczecina – Skrzydła dla Szczecina „ 2002; projekt konkursowy TUP „ Park Arkoński – ogólnodostępnym terenem publicznym dla mieszkańców Szczecina, z palmiarnią oraz

wyodrębnionymi miejscami powszechnej rekreacji i gastronomii" 2001; projekt konkursowy architektoniczny „Plac zabaw w mieście”, Organizator: „Architektura – murator”, 2001.

Ponadto w ramach innych prac artystyczno-zawodowych Kandydatka wymieniła 2 po ostatnim awansie naukowym: wystawa fotograficzna „Nadbrzeża Miasta”, Wystawa prezentowana w październiku 2012 r w Holu WKŚiR, ZUT 2012, oraz Projekty graficzne: projekty plakatów informacyjnych i materiałów promocyjnych.

Oraz przed ostatnim awansem naukowym, które dotyczyły: wystawy fotograficznej „Ogrody Lwowa” oraz projektu graficznego.

Kandydatka nie wykazała że posiada uprawnienia w zakresie projektowania.

5. Popularyzacja i upublicznianie wyników badań oraz nauki i sztuki

Dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska – Podolska brała udział w licznych warsztatach, spotkaniach:

2018 kwiecień, 2017 listopad, w warsztatach projektowych i prezentacji *Podwórko szkolne inaczej* w Prywatnym Liceum im. L. Piwoniego w Szczecinie.

2016 czerwiec Prezentacji dotyczącej placów zabaw w ramach IV Festiwalu Róż, „Folwark” „Skarbimierz” w Skarbimierzycach, Gmina Dobra Szczecińska.

2016 czerwiec, wykonanie ogrodu pokazowego w ramach IV Festiwalu Róż, „Folwark” „Skarbimierz” w Skarbimierzycach, Gmina Dobra Szczecińska.

2015 listopad wygłosiła prelekcję dotyczącą projektowania placów zabaw na zaproszenie vice-prezydenta Miasta dla przedstawicieli ZBiLK, ZUK oraz Wydziału Inwestycji w UM Miasta Szczecin.

2015 wrzesień wygłosiła prelekcję dotyczącą projektowania placów zabaw - nowe idee i koncepcje na zaproszenie prezesa SM Dąb, dla przedstawicieli rad osiedli: Dąbie, Podjuchy, Zdroje, Słoneczne, Majowe, Bukowe,

2015 czerwiec, wywiad dotyczący kształtowania przestrzeni zabaw udzielony dla Gazety Panorama,

2016 wrzesień, udział w audycji radiowej „Coraz więcej płotów” poświęconej zjawisku grodzenia przestrzeni w radio Szczecin,

2015 czerwiec, udział w audycji radiowej poświęconej badaniom naukowym w radio Szczecin

2015, kwiecień, projekcja „Istota placu zabaw” na Konferencji szkoleniowej „Woda i zieleń w mieście” Organizator: Międzynarodowe Targi Szczecińskie,

2014 wrzesień, prezentacja dotycząca projektu placu zabaw i udział w spotkaniu z mieszkańcami Rady osiedla Krzekowo-Bezrzecze,

2014 prelekcja dotycząca zagospodarowania ogródków szkolnych dla rodziców uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej w Głębokiem,

2011 grudzień, zajęcia dydaktyczne z projektowania krajobrazu dla uczniów Liceum Ogólnokształcącego nr 13 w Kaliszu Pomorskim,

2008, luty prowadzenie szkolenia dotyczącego kształtowania krajobrazu obszarów wiejskich , podstawy prawne, dobre praktyki, estetyzacja wsi dla wójtów i liderów wiejskich z terenu powiatu goleniowskiego . Szkolenie zorganizowane na zlecenie Urzędu Gminy w Goleniowie 2005 kwiecień, „ *kształtowanie ogrodów i wnętrz osiedlowych oraz ogrodów działkowych a potrzeby rekreacyjne współczesnego mieszkańca miasta*. Zajęcia prowadzone na zaproszenie Dyrekcji LO nr XIV w Szczecinie.

Popularyzacja i upublicznianie wyników pracy odpowiada wymaganiom jakie Kandydatka powinna spełnić w tym zakresie.

7. Osiągnięcia w zakresie pracy dydaktycznej

W ramach działalności dydaktycznej Kandydatka głównie zajmowała się przedmiotami takimi jak :

1. Lata 207-2019 na kierunku Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia , WBiA :na którym prowadziła wykłady oraz ćwiczenia projektowe nt . Projektowanie małych wnętrz urbanistycznych, Projektowanie w zabudowie śródmiejskiej, Projektowanie zieleni zintegrowanej z architekturą itp.
2. W latach 2017-2019 Kandydatka prowadziła zajęcia dydaktyczne na kierunku Architektura i Urbanistyka , WBiA. W ramach Projektowania krajobrazu prowadziła wykłady i ćwiczenia projektowe.
3. W latach 2017-2019, 2012-2016, do 2012 r, prowadziła zajęcia dydaktyczne na kierunku Architektura Krajobrazu , WKŚiR. Były to wykłady oraz ćwiczenia, w ramach przedmiotów: Wstęp do projektowania krajobrazu, - ogród przydomowy/wnętrze sąsiedzkie, Kształtowanie przestrzeni rekreacji, Kształtowanie przestrzeni sąsiedzkiej, Projektowanie placów zabaw, Planowanie przestrzenne, Ćwiczenia dyplomowe, Projekty dyplomowe, Psychologiczne podstawy kształtowania przestrzeni itp.
4. W latach 2017-2019, 2012 – 2016 prowadziła zajęcia dydaktyczne (wykłady i ćwiczenia) na kierunku Gospodarka Przestrzenne, WKŚiR, w ramach przedmiotów : Psychologiczne uwarunkowania projektowania przestrzeni, Rekreacja w miastach. Projektowanie urbanistyczne, Społeczno-kulturowe podstawy gospodarowania przestrzenią, Rewitalizacja obszarów miejskich, Planowanie przestrzenne, i wiele innych
5. W latach 2006 – 2015, prowadziła zajęcia dydaktyczne na Poddyplomowych Studiach Architektury Krajobrazu, WKŚiR, w ramach których prowadziła wykłady i ćwiczenia z przedmiotów Projektowanie krajobrazu, . Opieka merytoryczna podczas sesji wyjazdowych „ Współczesne parki miejskie „ Berlin/Poczdám 2008,2010, 2012, 2013.

Kandydatka opracowała 16 programów przedmiotów w aktualnie obowiązujących planach studiów w tym: 5 na kierunku Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia , 5 na kierunku Architektura Krajobrazu, 1 na kierunku Architecture and Urban Planning, 1 na kierunku Architektura Krajobrazu, 2 na kierunku Gospodarka Przestrzenne, 2 na kierunku Gospodarka Przestrzenna (s.36 T1)

Doświadczenia dydaktyczne dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej – Podolskiej obejmują opiekę naukową nad studentami, , oraz bycie promotorem prac inżynierskich i magisterskich (48 prac dyplomowych magisterskich i inżynierskich)

Ponadto Kandydatka była promotorem nagrodzonych prac dyplomowych:

Wyróżnienie Prezydenta Miasta Szczecin za prace dyplomowe w 2014 r.

Wyróżnienie prezydenta Miasta Szczecin za prace dyplomowe 2008 r .

Ponadto była opiekunem prac studenckich : wyróżnienie dla 3 prac w konkursie ogłoszonym przez Prezydenta Miasta Krosna 2017 r,

Wyróżnienie dla projektu w ogólnopolskim konkursie „ Inspiracje w przestrzeni” organizowanym przez redakcję miesięcznika „ Zieleń Miejska” – edycja 2015 „ Strefa Uzdrawiskowa”

2014- Pomysłodawca i organizator wystaw prac studenckich z Dyrekcją Szkoły Podstawowej na Głębokim dotyczących zagospodarowania podwórka szkoły,

2007 - Pomysłodawca i organizator wystaw prac studenckich wraz z Spółdzielnią Mieszkaniową Kolejarsk dotyczących zagospodarowania osiedla Hetmańskiego , Dom Kultury Kolejarsk,

2006 - Pomysłodawca i organizator wystaw prac studenckich wraz z Radą Osiedla Głębokie – Pilchowo, dotyczących zagospodarowania osiedla Głębokie, Miejska Biblioteka Publiczna

2004 – Opiekun pracy projektowej wyróżnionej na ogólnopolskim konkursie projektowym „ Place zabaw i podwórka dla dzieci w obszarach publicznych w Polsce : stowarzyszenie Ogrody Dolnośląskie.

Osiągnięcia w zakresie pracy dydaktycznej również spełniają wymagania jakie Kandydatka powinna spełniać w tym zakresie.

8. Osiągnięcia w zakresie współpracy naukowo-badawczej

8.a.Uczestnictwo w programach europejskich oraz innych programach międzynarodowych i krajowych oraz prowadzenie zajęć w jęz. angielskim.

Erasmus + Staff Mobility for Teaching . Międzynarodowy program International Exchange Week 2015 Oulu Finland. Prowadzenie wykładów w języku angielskim „ the essence of the playground” dla studentów 3 i 4 roku kierunku Landscape Planning. Department of Natural Science, Oulu University of Applied Science, Oulu Finlandia, 16-20.03.2015

8.b. Udział w projektach badawczych

Po ostatnim awansie naukowym

1. Międzynarodowy projekt badawczy MNiSW – *Creating the identity of the city of Szczecin by utilizing cultural qualities of its riverfront landscapes* N527273237, kierownik projektu dr arch. Halyna Petryshyn, prof Plw, prof ZUT, 2010-2012, charakter udziału : główny wykonawca.
2. Projekt badawczy „ *Analysis of the Impact of Playground Spatial Features on Play and Activity Types* ” – badania wykonane w Kalifornii, Bay Area, 2010/2011, project przygotowany w ramach Fulbright Advanced Research Grand Program, realizowany jako własny po uzyskaniu zaproszenia od prof. Patsy Owens Eubanks z University of California w Davis, Charakter udziału : kierownik projektu
3. Projekt badawczy „ *Potencjał zabawowy integracyjny placu zabaw* „ realizowany w ramach badań statutowych 2012-2014, charakter udziału : kierownik projektu
4. Projekt badawczy „ *Podwórko szkolne jako przestrzeń integracyjno-terapeutyczna*” realizowany w ramach badań statutowych, 2015-2016, charakter udziału : kierownik projektu
5. Projekt badawczy „ *Badania nad Krajobrazem Pomorza Zachodniego*” realizowany w ramach badań statutowych , 2016-2017, charakter udziału : wykonawca tematu badawczego

Przed ostatnim awansem naukowym:

Projekt badawczy własny : „ *Kształtowanie terenów rekreacji codziennej w mieście w kontekście potrzeb rekreacyjnych człowieka (na przykładzie Szczecina)* „ 2002-2006

8.c. Udział w komitetach organizacyjnych międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych.

Kandydatka była członkiem komitetu naukowego oraz organizacyjnego 5 Konferencji Naukowych w tym w 4 po awansie naukowym. W Festiwalu Architektury Krajobrazu „ ARCHIKRAJ” maj 2010 Szczecin, była członkiem komitetu organizacyjnego.

8d. Udział w konsorcjach i sieciach badawczych.

„ *Zrównoważony rozwój morskich obszarów turystycznych: ujęcie modelowe. Studia przypadków wybranych regionów Morza Bałtyckiego*” Projekt złożony w ramach konsorcjum Uczelni : Uniwersytet Łódzki, Akademia Morska w Szczecinie i Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie w konkursie DIANA Narodowego Centrum Badawczego; Współautorzy projektu ze strony ZUT : Bał W., Czałczyńska – Podolska M. (projekt nie uzyskał finansowania w II etapie oceny merytorycznej)

8e. Udział w komitetach, zespołach redakcyjnych i radach naukowych czasopism.

Woda w krajobrazie. Materiały IX Forum Architektury Krajobrazu, 2006-2007 – członek zespołu redakcyjnego

8f. Członkostwo w międzynarodowych i krajowych organizacjach oraz towarzystwach naukowych.

1. Stowarzyszenie Polskich Architektów Krajobrazu (SPAK) – członek założyciel od 2009 roku, wiceprzewodnicząca Głównego Sądu Koleżeńskiego w SPAK (kadencje 2012-2015) Członek Głównej Komisji Rewizyjnej w SPAK (kadencja 2015-2018)
2. Stowarzyszenie Architektury Krajobrazu (SAK) – członek
3. International Play Association – członek

8g. Recenzowanie projektów i publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych.

Kandydatka wykonała 3 recenzje publikacji w czasopismach naukowych :

1. Journal of Environmental Psychology (wykaz A, ISSN 2072-4944, IF:4,462
2. European Journal of Development Psychology (wykaz A, ISSN 1740-5629, IF:1.721)
3. Architektura Krajobrazu/Landscape Architecture (wykaz B, ISSN 1641-5159)

Kandydatka z zaangażowaniem stara się łączyć prace dydaktyczną z pracą naukowo-badawczą.

9. Osiągnięcia w zakresie działalności organizacyjnej

Kandydatka od 2017 roku jest członkiem Komisji Programowej kierunku Architektura i Urbanistyka WBiA

Od 2017 roku jest Członkiem Komisji Programowej kierunku Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia WBiA

W latach 2012-2017 Przewodnicząca Rady Programowej Architektura Krajobrazu,

W latach 2012-2016 Sekretarz Wydziałowej Komisji ds. Dydaktyki WKŚiR

W latach 2012-2017 Sekretarz Wydziałowej Komisji do opracowania „ Strategii Rozwoju Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa ZUT w Szczecinie na lata 2011-2020

od 2006 roku – koordynator i opiekun naukowy Podyplomowych Studiów Architektury Krajobrazu,

2011/2012' 2012/2013 Członek Zespołu Promocji Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa,

Lata 2012-2017 Przewodnicząca Komisji egzaminów dyplomowych inżynierskich i magisterskich na kierunku Architektura Krajobrazu,

2007/2008 Sekretarz Wydziałowej Komisji Rekrutacji na kierunku architektura krajobrazu,

Lata 2012-2017 opiekun roku na kierunku Architektura Krajobrazu ,

Lata 2012-2017 opiekun roku na kierunku Gospodarka Przestrzenna,

Od 2018 opiekun roku na kierunku Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia WBiA.

Opracowanie całego programu dwuletnich Podyplomowych Studiów Architektury Krajobrazu, koordynacja i opieka naukowa nad PSAK (2008, 2010, 2011, 2012),

Opracowanie i zarządzanie stroną internetową Katedry Projektowania Krajobrazu w latach 2010-2014.

Opracowanie i zarządzanie stroną internetową Podyplomowego Studium Architektury Krajobrazu w latach 2008-2014.

Osiągnięcia w zakresie działalności organizacyjnej spełniają wymagania jakie Kandydatka powinna spełniać w tym zakresie.

10.Nagrody i wyróżnienia

10a Międzynarodowe i krajowe nagrody za działalność naukową i artystyczną

Po ostatnim awansie :

1. Indywidualna Nagroda JM Rektora ZUT w Szczecinie , 2017 – nagroda II stopnia za osiągnięcia naukowe,
2. Stypendium JM Rektora ZUT (kadra habilitacyjna) , 2016 – stypendium przyznane na dofinansowanie pracownika w związku z jego działalnością, w której osiągnął wyróżniające się osiągnięcia,
3. I Nagroda w konkursie urbanistycznym „ Oswoić Miejskie Nieużytki „ 2016, organizator konkursu Gmina Miasto Złotów, Urząd Miejski w Złotowie (projekt opracowany we współautorstwie),
4. Zachodniopomorski Nobel, 2015, Kapitułą Zachodniopomorskiego Klubu Liderów Nauki wraz z Prezydentem Miasta i Marszałkiem Województwa – nagroda przyznana za badania nad zachowaniem dzieci w przestrzeni placu zabaw oraz jego potencjałem zabawowym i integracyjnym,
5. Indywidualna Nagroda JM Rektora ZUT w Szczecinie , 2014 – nagroda III stopnia za osiągnięcia naukowe,

Przed ostatnim awansem:

1. Wyróżnienie Prezydenta Miasta Wrocławia w ogólnopolskim konkursie architektonicznym „ Plac zabaw w mieście” organizowanym przez Wydawnictwo MURATOR, 2001 ,

10.b Inne nagrody i wyróżnienia

1. 2018 , Indywidualna Nagroda JM Rektora ZUT w Szczecinie , - nagroda III stopnia za osiągnięcia dydaktyczne,
2. Marzec 2015 stypendium wyjazdowe Erasmus +Staff Mobility For Teaching Scholarship, International Teacher Exchange Week 2015, University of Applied Science in Qulu , Finland,

11. Wniosek końcowy

Analiza całego dorobku pozwala na stwierdzenie, że Pani dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska – Podolska jest dojrzałym naukowcem, twórcą i dydaktykiem. Spełnia wymagania stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Kandydatka wykazała się dorobkiem, którego treści mogą stanowić znaczny wkład w dalszy rozwój dyscypliny architektura i urbanistyka. Ponadto potrafi Ona łączyć pracę naukową z działalnością zawodową i dydaktyczną.

Jestem przekonana, że przedstawiony do zaopiniowania dorobek odpowiada wymogom ustawowym związanym z nadaniem stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk technicznych, w dyscyplinie Architektura i Urbanistyka zgodnie z wymaganiami stawianymi kandydatom w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Dr hab. inż. arch., Prof. PŚ
Katarzyna Ujma-Wasowicz
Politechnika Śląska, Wydział Architektury
44-100 Gliwice, ul. Akademicka 7
katarzyna.ujma-wasowicz@polsl.pl
tel.: +48 / 600-936-073

RECENZJA MONOGRAFII HABILITACYJNEJ PT.:
ARCHITEKTURA MIEJSCA ZABAWY. ZABAWA JAKO
CZYNNIK INTEGRACJI (W) PRZESTRZENI MIEJSKIEJ
ORAZ OCENA AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ
DR INŻ. ARCH.
MAGDALENY CZALCZYŃSKIEJ-PODOLSKIEJ

Podstawa opracowania recenzji:

- Pismo wystosowane z Wydz. Architektury Politechniki Krakowskiej przez Panią Prodziekan ds. Nauki dr hab. inż. arch. Magdalenę Jagiełło-Kowalczyk, Prof.PK, z dn. 15.01.2020 r w sprawie zlecenia opracowania recenzji;
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu RP z dnia. 15.09.2017 (Dz.U. 2017, poz. 1789) w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym, oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki , a także ustawa z dn. 3.07.2018 r. (Dz.U. 2018, poz. 1669) Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;
- Materiały przekazane do recenzji: monografia habilitacyjna oraz dwa zwarte tomy zawierające: autoreferat habilitantki wraz z przedstawieniem dorobku naukowego oraz kopie opublikowanych prac naukowych, uznanych przez autorkę za najważniejsze.

ZWIĘZŁA CHARAKTERYSTYKA HABILITANTKI

Dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska-Podolska jest absolwentką Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Szczecińskiej, na którym tytuł magistra uzyskała w 2001 r. Od czasu ukończenia studiów do 2008 r. pracowała w kilku biurach projektowych. W 2006 r. obroniła rozprawę doktorską pt. „Kształtowanie terenów rekreacji codziennej w kontekście potrzeb rekreacyjnych człowieka (na przykładzie Szczecina)”, uzyskując tym samym stopień naukowy doktora nauk technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka w specjalności architektura. W ciągu kolejnych lat podnosiła swoje umiejętności i kompetencje uczestnicząc w różnego typu szkoleniach i kursach. W styczniu 2007 roku habilitantka została zatrudniona na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa na Akademii Rolniczej w Szczecinie najpierw w charakterze asystenta, później adiunkta – po połączeniu jej z Politechniką Szczecińską uczelnia zyskała nazwę Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie – by od lutego w 2017 r. związać się z Wydziałem Budownictwa i Architektury, z Katedrą Architektury Współczesnej, Teorii i Metodologii Projektowania.

Przedstawiona do recenzji dokumentacja ukazuje sylwetkę osoby o spójnych zainteresowaniach naukowych, dydaktycznych oraz zawodowych. Osobę zorganizowaną, potrafiącą łączyć i przekładać swoją pasję aktywnego badacza na płaszczyznę działalności profesjonalnego architekta krajobrazu, dydaktyka i aranżera różnych przedsięwzięć. Prowadząc intensywną działalność naukową ukierunkowaną na rozpoznawanie specyfiki, zasad i trendów w tworzeniu „architektury miejsca zabawy” habilitantka równolegle rozwijała swoje zainteresowania w kierunku praktycznego i popularyzatorskiego podejścia do badanych problemów.

OCENA OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

Pani dr Magdalena Czałczyńska-Podolska skoncentrowała swe zainteresowania naukowe na zagadnieniach związanych z architekturą krajobrazu i urbanistyką w bezpośrednim związku z psychologią społeczną i środowiskową oraz socjologią. Jak habilitantka sama określiła, jej aktywność naukową można zespolic w trzech głównych obszarach tj.: miejsca zabaw dla dzieci, społeczne aspekty architektury krajobrazu, studia krajobrazowe. To, co wydaje się szczególnie cenne to nawiązanie wieloletniej współpracy habilitantki z wiodącymi zagranicznymi ośrodkami naukowymi, prowadzącymi badania w interesującym ją obszarze: University of California w Davis USA, czy Danish Building Research Institute (Sbi) Aalborg University, Dania. Ponadto prowadzenie intensywnych badań „in situ” było możliwe dzięki bliskiej kooperacji z otoczeniem edukacyjnym i społecznym w Szczecinie (np. szczecińskie placówki szkolne czy samorządy osiedli). Badania w zakresie oceny krajobrazu, czy miejsc zabawy zaowocowały autorskimi metodami ich identyfikacji i waloryzacji.

W całym okresie działalności naukowej Pani Czałczyńskiej-Podolskiej zostały wydane 54 publikacje. Efektem prowadzonych prac badawczych było:

- opublikowanie przed obroną doktoratu 8 artykułów;
- przygotowanie i obrona rozprawy doktorskiej pt.: „Kształtowanie terenów rekreacji codziennej w kontekście potrzeb rekreacyjnych człowieka (na przykładzie Szczecina)”,
- opublikowanie po doktoracie 45 opracowań w tym 1 monografii we współautorstwie; 1 artykułu z listy A i 19 z listy B MNiSW oraz 24 innych publikacji (ponad 3 artykuły / rok);
- opublikowanie monografii habilitacyjnej pt.: „Architektura miejsca zabawy. Zabawa, jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej”.

Habilitantka aktywnie brała udział, często wygłaszając przygotowane indywidualnie lub we współautorstwie referaty, w wielu naukowych konferencjach międzynarodowych i krajowych (w sumie w 26), w tym np. na:

- Międzynarodowej konferencji – *International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts; Albena 2018*;
- Międzynarodowej Konferencji – *WMCAUS „World Multidisciplinary Civil Engineering-Architecture-Urban Planning Symposium”, Praga (2018)*;
- Międzynarodowej Konferencji – *S.ARCH „Sustainable Architecture”, Hong-Kong (2017)*;
- Międzynarodowej konferencji – *Forum Architektury Krajobrazu, Lublin (2012), Świnoujście (2014), Kraków (2017)*;

Działalność naukowa i popularnonaukowa Pani Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej została doceniona przez wiele środowisk, w tym najbardziej prestiżowe to nagrody przyznane przez JM Rektora ZUT w Szczecinie oraz Prezydenta M. Szczecin (np. Zachodniopomorski Nobel 2015).

Osiągane m.in. dzięki działalności badawczej wyniki, dr Czałczyńska-Podolska wdrażała również w praktyce. W przedstawionej dokumentacji wybranych zrealizowanych prac znalazły się 22 pozycje (wszystkie opracowane we współautorstwie) projektów budowy, przebudowy, a także konkursowych. Tematyka podejmowanych zagadnień dotyczyła: budowy/przebudowy mniejszych kubaturowo obiektów budowlanych (8); studium krajobrazowego (1) oraz zagospodarowania terenów publicznych i półpublicznych (13).

Istotnym elementem aktywności habilitantki jest jej czynny udział w prezentacjach, szkoleniach i prelekcjach popularyzujących naukę, a także inicjowanie i organizowanie współpracy z otoczeniem społecznym.

Osobną pasją Pani Czałczyńskiej-Podolskiej jest fotografia, której uwieńczeniem była np. wystawa „Ogrody Lwowa” zorganizowana w Galerii Amfilada w Pomorskim Centrum Edukacyjnym w Szczecinie w 2004 r.

Zdobywanymi poprzez prowadzoną konsekwentnie działalność badawczą oraz projektową, wiedzą i kompetencjami z pogranicza architektury, architektury krajobrazu, i psychologii środowiskowej, dr Czałczyńska-Podolska dzieli się ze studentami Wydziału Architektury Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego prowadząc zajęcia na wielu kierunkach studiów: Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia; Architektura Krajobrazu; Gospodarka Przestrzenna; Architecture and Urban Planning na różnych stopniach i semestrach. Jest autorką 16 programów przedmiotów w obowiązujących planach studiów. Powierzenie jej opracowania tak wielu programów świadczy o profesjonalizmie oraz poziomie zaufania władz wydziału do habilitantki w tym zakresie.

Swoją wszechstronność dr Czałczyńska-Podolska realizuje także w sferze organizacyjnej. Udzielała się w komitetach międzynarodowych (2) i krajowych (4) konferencji naukowych, w konsorcjach i sieciach badawczych (1), w organizacjach i towarzystwach zrzeszających profesjonalistów i sympatyków z preferowanej przez nią dziedziny (np. Stowarzyszenie Polskich Architektów Krajobrazu), a także w uczelnianych komisjach i zespołach, ze szczególnym akcentem, jakim jest programowanie studiów.

Podsumowanie

Przytoczone osiągnięcia naukowe Pani dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej, poparte załączonymi publikacjami, przekładające się na wiele innych sfer jej działalności dydaktycznej, zawodowo-twórczej i organizacyjnej (w załączeniu liczne certyfikaty, zaświadczenia i podziękowania) zasługują na wysoką ocenę.

RECENZJA MONOGRAFII HABILITACYJNEJ

Ocena formalna:

Przedstawione do oceny opracowanie liczy sobie 320 stron. Zgodnie ze standardami autorka przedstawia w nim cel i stan badań oraz przyjętą metodologię. Monografia składa się z siedmiu rozdziałów, w tym wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych oraz wniosków i zakończenia. Ostatnie karty książki zawierają aneks oraz streszczenia w j. polskim, angielskim i niemieckim. W spisie bibliograficznym przytoczono 361 pozycji, z których ok. połowa bezpośrednio dotyczy zagadnień związanych z rozwojem dziecka w przestrzeni zabawowej. Opracowanie zawiera 173 ryciny (zdjęcia + rysunki + schematy), 55 tabel oraz 442 przypisy.

Analizując formalną stronę pracy recenzentce nasunęły się następujące uwagi:

- układ pracy jest czytelny i logiczny, opatrzony wieloma ilustracjami, zrozumiałymi schematami i tabelami; lektura książki sprawiła recenzentce dużą przyjemność;
- szkoda, że zabrakło na ostatnich stronach opracowania spisu tabel, rycin i tabel; z pewnością sformułowanie takich zbiorczych informacji ułatwiłoby szybsze skoncentrowanie się recenzentki na merytorycznych wartościach rozprawy;
- niezrozumiałe jest jednak ujęcie fotografii, rysunków i schematów jako jednego typu rycin; zdaniem recenzentki przynajmniej zdjęcia powinny mieć niezależną numerację.

Ocena merytoryczna:

Przedstawiona do recenzji monografia jest podsumowaniem wieloletnich badań naukowych, prac projektowych i doświadczeń dydaktycznych habilitantki. Słusznie autorka podkreśla, że przestrzeń zabawy miała, ma i z pewnością także będzie miała swoją pozycję w środowisku zbudowanym. Pytanie tylko w jakim zakresie? Czy jako miejsce mało ważne i rozwiązywane rutynowo, czy może jako istotna przestrzeń publiczna o charakterze zabawowym. W autoreferacie habilitantka pisze, co warto sobie od początku uzmysłowić, że miejsce zabawy nie jest w żadnym wypadku prostym zestawem urządzeń, ale układem zależności „przestrzeń – zachowanie”, posiadającym szereg własności, na które składa się architektura miejsca zabawy... W kolejnym akapicie zapisana jest myśl, że miejsce zabawy jest rodzajem czulej matrycy, w której dostrzec możemy określone postawy społeczne. Habilitantka uznaje, że tradycyjny plac zabaw z urządzeniami, przeznaczony do zabawy dla określonej grupy wiekowej, może być próbą pewnej manipulacji grupą społeczną. Natomiast miejsce zabawy zaaranżowane jako przestrzeń dająca możliwości jej samodzielnej kreacji może wskazywać na dojrzewanie lokalnej społeczności do prawdziwej demokracji, w której jest miejsce i gotowość na świadome współuczestniczenie jednostki w przestrzeni publicznej. [Autoref. str. 6] Tyle tytułem wstępu, z którym recenzentka na zakończenie niniejszego opracowania (UWAGI do monografii) we fragmentach polemizuje.

Omawianie merytoryki samej rozprawy recenzentka rozpocznie od ujętego w Aneksie wykazu ważniejszych terminów i pojęć [str. 305-309], dzięki czemu w sposób zrozumiały mogła analizować treść rozprawy.

Autorka monografii, podejmując się krytycznej analizy stanu badań i opisując znane w literaturze przedmiotu terminy wprowadziła także kilka własnych definicji, które jak się wydaje, powinny na stałe wejść do teorii oraz terminologii projektowej. Zdaniem recenzentki ich zaistnienie w świadomości projektantów, ale też decydentów czy inwestorów pomoże w przyszłości w sposób świadomy i z odpowiedzialnym nastawieniem kształtować przestrzenie zabawowe. Tymi określeniami są między innymi:

- *czynniki zabawotwórcze* – termin oznaczający elementy architektury miejsca zabawy, pełniące rolę katalizatora zabawy w przestrzeni, mające na ogół duży potencjał zabawowy. Występują one pod postacią cech przestrzennych takich jak: czynnik kreatywności (miejsce cechujące się elastycznością, adaptowalnością, wariantowością wykorzystania); czynnik domknięcia (wyodrębnienie, specyfika, identyfikowalność); czynnik narracji (logika przestrzeni, związki przestrzenne, wzajemne powiązania elementów);
- *przestrzeń zabawowa* – termin, który ma nieco inne znaczenie niż miejsce zabawy (jest nim z reguły jest plac zabaw). Przestrzeń zabawowa to rodzaj przestrzeni wolnego czasu, której atrybutem jest zabawa oraz rodzaj przestrzeni architektonicznej o cechach i wewnętrznej organizacji odpowiadających istocie zabawy (rozumianej, jako platforma komunikacji i kreacji). Istotą przestrzeni zabawowej jest jej integracyjny charakter, który rozumieć należy jako właściwość stymulująca interakcje pomiędzy ludźmi w przestrzeni...;
- *współczesny plac zabaw rodzinny* – będący odmianą znanego powszechnie placu zabaw jednak o silnie rozwiniętej funkcji integracyjnej. Oprócz standardowych elementów zabawowych w programie funkcjonalnym mają wystąpić formy zagospodarowania uwzględniające użytkowanie wszystkich grup wiekowych, a także formy zabaw dowolnych i integracyjnych. Takie założenia cechuje otwartość w znaczeniu przestrzennym (brak ogrodzenia, zewnętrznych i wewnętrznych podziałów) i społecznym

(przestrzeń dostępna dla wszystkich, niezależnie od wieku i innych kryteriów). Taki plac zabawy będzie mógł dać duże możliwości stymulowania urozmaiconych form zabaw, w tym o charakterze grupowym, kooperacyjnym;

ponadto

- *ścieżka zabawy* – schemat kolejności użytkowania stref zabawy;
- *pętla aktywności* – szczególny rodzaj ścieżki zabawy stymulujący wielokrotne odnawianie się zabawy.

Rozdział 1. Wstęp – o potrzebie refleksji nad miejscem zabawy

We wstępie rozprawy autorka określiła m.in. jej cele i tezy, a także metody badawcze

Wyznaczyła sobie dwa podstawowe i dwa uszczegóławiające cele [str.25]:

1. Zidentyfikowanie elementów organizacji i cech przestrzeni, zwanych dalej architekturą miejsca zabawy;
2. Określenie możliwości wykorzystania architektury miejsca zabawy w kształtowaniu przestrzeni publicznej;
3. Przeanalizowanie miejsc zabawy w przestrzeni miasta w ujęciu ewolucyjnym i typologicznym;
4. Przeanalizowanie miejsc zabawy w ujęciu behawioralnym co pozwoli na sformułowanie typologii czynników zabawotwórczych.

Założone tezy [str.27] recenzentka parafrazuje następująco:

- ⇒ By odkryć (zidentyfikować) czy dane (funkcjonujące) miejsce zabawy zostało dobrze zaprojektowane tj. czy faktycznie gromadzi dzieci i starsze grupy wiekowe we wspólnej zabawie, jest potrzeba obserwacji zarówno użytkowników tego miejsca, jak i istnienia w korelacji z przestrzenią architektoniczną czynników zabawotwórczych (zdefiniowanych przez autorkę) oraz innych cech i rozwiązań.
- ⇒ Architektura miejsca zabawy wpływa w sposób decydujący na to, czy dane miejsce zabawy (rozumiane, jako lokalizacja placu zabaw lub inne, niekojarzące się wprost z zabawą miejsce – np. plac, deptak) stanie się przestrzenią zabawową (przestrzenią mającą charakter integrujący różnych użytkowników, będącą platformą komunikacji i kreacji).
- ⇒ Podstawą współczesnego kształtowania przestrzeni publicznej powinno być wykorzystanie fenomenu przestrzeni zabawowej jako tej, która trójpłaszczyznowo integruje społeczność w przestrzeni i z przestrzenią (I płaszczyzna integracji: Ja – Ty; II płaszczyzna integracji: Ja – miejsce zabawy; III płaszczyzna integracji: miejsce zabawy – miasto).

Jak w każdej pracy badawczej istotnym elementem są przyjęte założenia metodyczne. W przypadku recenzowanej rozprawy szczególną uwagę recenzentki przykuła autorska metoda obserwacji struktury przestrzenno – behawioralnej miejsc zabawy (w oparciu o „formularz form zabaw i aktywności”), z którego dane poddano analizie statystycznej z wykorzystaniem współczynnika korelacji Pearsona i analizie wariancji ANOVA. Recenzentka przyznaje, że nie miała nigdy okazji zapoznać się wcześniej z powyższymi metodami analizy statystycznej, jednak napawa ją optymizmem fakt, że efekty własnej analizy zaprezentowanych w rozprawie (w tabelach) danych pokrywają się z matematycznie pozyskanymi przez habilitantkę rezultatami, które są szczegółowo zrelacjonowane w dalszej części rozprawy.

Rozdział 2. Zabawa jako podstawa rozumienia przestrzeni zabawowej

W rozdziale tym habilitantka opisuje stan badań w zakresie rozumienia istoty zabawy, miejsca zabawy i przestrzeni zabawowej. Pozyskaną wiedzę w sposób bardzo klarowny kompresuje

w zestawieniu tabelarycznym (Tab.2.1). Nieco większe zainteresowanie recenzentki wzbudziła Tab.2.2, w której to w sposób autorski przedstawione zostały związki pomiędzy cechami zabawy, a przestrzenią publiczną i przestrzenią zabawową (zestawienie, jak się ma kreatywność, ograniczoność i logika zabawy do cech przestrzeni, w której może się odbywać). W dalszej treści rozdziału zapoznajemy się z formami zabawy i uczestnictwa w niej dzieci w różnym wieku, młodzieży, dorosłych i osób starszych. Autorka przytacza własne spostrzeżenia / odczucia porównując swoje dzieciństwo do form zabawy jej córki zwracając uwagę na to, iż wiele się od tego czasu zmieniło (na niekorzyść) w zakresie chociażby możliwości samodzielnego dotarcia do pasjonującego miejsca zabawy, które często jest dystansowo nieosiągalne. Recenzentka z racji podobnych doświadczeń nawiązuje do tego tematu w końcowych uwagach. W podsumowaniu rozdziału niezwykle ciekawy, bo logiczny i syntetyczny jawi się opracowany przez autorkę schemat, syntetyzujący zagadnienie współuczestniczenia w przestrzeni zabawowej różnych grup wiekowych – od CHCĘ się bawić do MOGĘ się bawić. I tak w kolejności: współuczestniczenie rozpoczynamy intuicyjnie (niemowlę – doświadczanie przestrzeni), poprzez poznawcze (przedszkolak – eksplorowanie), następnie twórcze (uczeń młodszy – przekształcanie), w dalszej kolejności realistyczne (uczeń starszy – rozumienie), a na końcu współuczestniczenie pragmatyczne (wiek dorosłości – wartościowanie przestrzeni).

Rozdział 3. W kierunku dezintegracji

Rozdział ten to kontynuacja analizy literatury przedmiotu, tym razem pod kątem rozpoznania miejsca zabawy na tle wielowiekowych, kulturowych przemian w Europie i Stanach Zjednoczonych. Liczne przykłady zmieniających się uwarunkowań społecznych, ekonomicznych oraz przestrzennych, ich wpływu na status dziecka, form i miejsca zabawy, a także przestrzeni zabawowej w sposób zsyntetyzowany ilustruje Tab. 3.1. Autorka podzieliła ten czas na trzy okresy: do XVIII w. (miasta przedindustrialne) – dzieciństwo było trudne, niechciane, przestrzeń zabawowa publiczna, wspólna dla dzieci i dorosłych; okres przejściowy XVIII – XIX w. (miasta industrialne) – rosnące znaczenie dziecka w rodzinie, tendencje separowania dzieci od dorosłych, pojawia się coraz więcej specjalnie dedykowanych dzieciom miejsc zabawy; XX – XXI w. (miasta współczesne) – dziecko to jedno z najważniejszych członków rodziny, normą stają się wysegregowane przestrzenie zabawowe dla dzieci.

Obecnie, jak pisze autorka, z czym trudno się nie zgodzić „przemiany związane z wyrugowaniem dziecka i zabawy z przestrzeni publicznej nie byłyby możliwe, gdyby nie rozpowszechniony dzisiaj lęk przed utratą kontroli nad dzieckiem, połączony z kulturowym wzorcem widzenia zabawy jako narzędzia dydaktycznego” [str.100] i dalej „razem z przypisaniem zabawie celowego charakteru przyczyniło się to do specjalizacji miejsc zabawy oraz segregacji przestrzeni zabawowej, która utraciła w dużej mierze swój uniwersalny i integracyjny charakter (wynikający z obecności zabawy w przestrzeni publicznej)” [str.102]

W kolejnej części rozdziału autorka prezentuje niezwykle interesujące przykłady z XX w., łamiące powyższe stereotypy. Opisuje przygodowe, tematyczne (fantazyjne) i autorskie place zabaw oraz ogródki jordanowskie, a także twórców tych przestrzeni. Jak się dowiadujemy większość z nich z powodu trudności w utrzymaniu (uciążliwa konserwacja), niskiego poziomu bezpieczeństwa, a czasem także koniecznością zatrudniania animatorów zabaw, zostało zlikwidowanych lub zastąpionych innymi (z typowymi urządzeniami). Autorka nie pozostawia jednak czytelnika z tym pesymistycznym obrazem. Opisuje oddolne inicjatywy, które rozpoczęły się w latach 60. XX w. w USA, a przeżywające obecnie swój renesans koncepty tworzenia „miejsc zabawy stanowiących integralną część przestrzeni publicznej i ostoję sąsiedzkości”. [str.129]

Podsumowanie rozdziału 3 to wnioski z badań literaturowych, uświadamiające czytelnikowi w którym miejscu obecnie znajduje się problematyka przestrzeni zabawy, która „choć przez setki lat była naturalnie obecna w przestrzeni publicznej, ostatecznie zyskała status użytecznego narzędzia w wychowaniu i edukacji i jako taka zaczęła wymagać wydzielonego miejsca.” [str.130]

Rozdział 4. Typologia miejsc zabawy

Zgodnie z literaturą przedmiotu dzisiejsze place zabaw dzieli się na nurt klasyczny (oparty na z góry zaprojektowanych urządzeniach, bez możliwości ich zmiany) oraz alternatywny (gdzie zamiast gotowych urządzeń na placu funkcjonuje szereg różnorodnych materiałów i narzędzi, dzięki którym użytkownik – przeważnie dziecko – może twórczo zmieniać otaczającą je przestrzeń, może się bawić w budowanie). W pierwszym z nich wyróżnia się cztery kategorie placów zabaw: tradycyjny, autorski, rzeźbiarski oraz współczesny (typu McDonald, znany też jako klasyczny, rodzinny, tematyczny). Drugi (alternatywny) kształtowany jest jako: przygodowy, kreatywny oraz jako ogród dziecięcy. Ponadto popularność zyskują społeczne ogrody oparte na idei rolnictwa i ogrodnictwa, a także łączące wymiar klasyczny i alternatywny: partycypacyjne place zabaw, naturalne place zabaw oraz uliczne miejsca zabawy (Tab. 4.5).

Poprzez kolejne analizy różnych miejsc zabawy, podążając za wyznaczonymi czynnikami zabawotwórczymi (kreacją, narracją i domknięciem), autorka dochodzi do etapu sformułowania trzech typów przestrzeni, które faktycznie są lub wydają się spełniać rolę miejsc zabawy, a zdaniem autorki takowymi mogą nie być. Określa je jako: przestrzeń zabawowa, niby-przestrzeń zabawowa i nie-przestrzeń zabawowa.

W kilku zdaniach można je zdefiniować następująco (pełny opis znajduje się w Tab. 4.10):

- Przestrzeń zabawowa jako źródło KREATYWNOŚCI to takie miejsce, w którym występuje pełna integracja uczestników zabawy, oferowana jest właściwie nieograniczona ilość form aktywności; cechą miejsca jest zmienność dzięki istnieniu prostych i mobilnych materiałów do zabawy; zabawy są urozmaicone i dowolne. Badania autorki wykazały, iż mimo tak ważnych cech opisywanej przestrzeni dla nieskrepowanego rozwoju dziecięcej wyobraźni i eksploracji nie zawsze ten rodzaj miejsca zabawy jest akceptowany przez dorosłych.
- Przestrzeń niby-zabawowa jako źródło ROZRYWKI charakteryzuje się tym, że osoba dążąca do zabawy nie jest w nią bezpośrednio zaangażowana, funkcjonuje jako obserwator/widz; zabawy są zaplanowane i wyzwalają emocje.
- Przestrzeń nie-zabawowa jako źródło CHAOSU, przestrzeń ta funkcjonuje jako formuła zamknięta, kontrolowana, a aktywności zaplanowane; użytkownikiem czynnym jest tylko dziecko; miejsce jest niezmiennie i statyczne, jednak w założeniu zapewniające wysoki poziom bezpieczeństwa (w końcowych uwagach recenzentka polemizuje z określeniem tej nie-zabawowej przestrzeni, jako źródła chaosu).

Rozdział 5. Typologia czynników zabawotwórczych – zabawowość miejsca zabawy

W rozdziale tym autorka starała się (z powodzeniem) udowodnić, że dla potencjału zabawowego miejscami kluczowymi nie jest sam rodzaj miejsca zabawy, lecz cechy przestrzenne tego miejsca. Cechy te zgrupowane zostały w obszarze estetyki, użyteczności oraz aranżacji. Przeprowadzając badania własne na 10 placach zabaw zlokalizowanych w Kalifornii w USA autorka uzyskała wiedzę w wielu obszarach, np. też tę, iż największym powodzeniem bawiących się (dzieci) cieszy się strefa pola

piaskowego – co z drugiej strony recenzentkę wcale nie dziwi, ponieważ jest to tak ulubiona przez nie strefa budowania. Swoje wysokie w rankingu popularności miejsca zajmują także strefy: otwarta, elementów złożonych, charakterystyczna, a także elementów prostych. Ponadto (dzięki wykorzystaniu metody analizy statystycznej – współczynnika korelacji Pearsona) wykazała, że na zabawowość miejsca kluczowy wpływ mają takie przestrzenne cechy z grupy użytkowania jak ciekawość, różnorodność, wyzwanie oraz aranżacja. Z drugiej strony okazało się, że marginalny wpływ na chęć zabawy w danym miejscu mają cechy odnoszące się do estetyki. Stoi to oczywiście w sprzeczności z postrzeganiem terenu zabawy przez dorosłych, dla których nie tylko uroda miejsca jest ważna, ale także jego „czystość” (dzieci się nie brudzą). Choć oczywistą kwestią jest odpowiedź na pytanie, co jest ważniejsze: wygoda opiekunów czy prawidłowy rozwój dziecka, to recenzentka zaryzykuje twierdzenie, że dla naszej polskiej społeczności niełatwym będzie przestawienie swojego myślenia i zgodę na dużą swobodę zachowania na placu zabaw własnych dzieci.

W następstwie powyższych wniosków autorka podjęła próbę określenia, zdefiniowania czynników zabawotwórczych. Wyróżniła trzy zasadnicze czynniki: czynniki konstrukcyjne (narracji, kreatywności i domknięcia – autorskie terminy), czynnik kulturowy jako czynnik wspomagający oraz czynnik formy, jako czynnik warunkowy lub pozorny. Wiedzę o nich oraz ich wpływ na tworzenie miejsca zabawy syntetyzuje w Tab. 5.13. Ponieważ zabawę cechuje wolność, dowolność i ekspresja, (a ta) ma swoją logikę, początek i koniec [str.212] wiedza w opracowanym przez autorkę obszarze jest niezwykle cenna i warta popularyzowania.

Rozdział 6. Fenomen przestrzeni zabawowej – miejsce zabawy, jako przestrzeń integracyjna

Podobnie, jak poprzedni rozdział, także i ten poświęcony jest analizom przeprowadzonych badań własnych. Tym razem autorka szuka pewnych prawidłowości, czy tendencji pod kątem rozwiązań przestrzennych, gdzie kluczowym kryterium jest czynnik czasu spędzanego (bo jest niesłabnące zainteresowanie) przez użytkowników w danej strefie. Powtórzona i ponownie potwierdzona została teza, że największym powodzeniem cieszy się strefa pola piaskowego i strefa otwarta, a dzięki analizie korelacji metodą Pearsona integracyjności stref z wybranymi cechami przestrzennymi (bez uwzględniania rodzaju strefy) wskazuje na bardzo duże znaczenie takich cech jak ciekawość, różnorodność i domknięcie. W tym zestawieniu najmniejsze znaczenie mają wyzwanie i kontrast.

Wspomniano już o przestrzeniach mających największy potencjał integracyjności i zabawowości (pole piaskowe i strefa otwarta). Dla autorki zaskakującym okazał się efekt badań mówiący, iż strefa kryjówek jest najmniej odwiedzanym miejscem, że nie ma w sobie cech integracyjności. Szybko jednak skonstatowała, że problemem nie jest kryjówka (np. domek) sama w sobie, tylko „brak dostępu w niej do materiałów i elementów zapewniających elastyczne użytkowanie i łatwą adaptację na potrzeby zabawy, a tam, gdzie forma ukrycia łączona jest z dostępem do np. piasku, wody czy drobnych kamyczków, a więc tam, gdzie współdziałają cechy z grupy domknięcia oraz urozmaicenia, możliwa staje się kreacja strefy pełnej interakcji, kooperacji i kontaktów społecznych” [str.224]. Ponadto niezwykle ważna (choć wydawałoby się logiczna) obserwacja autorki dotyczy kompaktowości (małej przestrzeni) pola zabawowego, która – jak wykazały badania – sprzyja szybszemu nawiązywaniu relacji i podejmowaniu wspólnych aktywności.

W analizowanym rozdziale rozprawy, zdaniem recenzentki, niezwykle ważnym i cennym elementem podsumowań jest autorskie sformułowanie, a następnie opisywanie w różnych kontekstach i korelacjach przyjętych trzech płaszczyzn integracji: JA – TY pierwsza płaszczyzna integracji, JA – MIEJSCE ZABAWY druga płaszczyzna integracji, MIEJSCE ZABAWY – MIASTO trzecia płaszczyzna integracji.

Autorka omawiając szczegółowo wszystkie aspekty pragnie podkreślić sens, a właściwie konieczność włączenia przestrzeni zabawowych w strukturę miasta, by dzięki urbanistycznym zabiegom takim jak dostępność komunikacyjna, odpowiednio zakomponowana mała architektura, urozmaicenie materiałowe, wizualne nawiązywanie przestrzeni zabawowej do otoczenia stanowiły swego rodzaju satelity / sieć (zabawowych) przestrzeni publicznych w myśl idei „miasta zabawowego” (*playable city*). Tu recenzentce przypomniała się niedawna wycieczka do Wiednia w okresie przedświątecznym, gdzie władze, by zachęcić mieszkańców do zabawy stworzyli w znanym parku *Rathauspark* w jednej jego części bożonarodzeniowy jarmark, a w drugiej małe lodowisko z „parkowymi” ścieżkami do jeżdżenia na łyżwach – można uznać, iż jest to idealnie wpisujący się w powyższą ideę przykład. Według autorki, z czym recenzentka się również zgadza „manifestacja zabawy w przestrzeni publicznej „oswaja” przestrzeń zurbanizowaną, czyniąc ją bardziej przyjazną w odbiorze” [str.233].

Tab. 6.10 to także niezwykle interesujący, oparty na badaniach literaturowych, zestaw siedmiu domen (romantyczna, *advocacy*, potrzeb, poznawcza, praw, instytucjonalna i proaktywna) partycypacji dzieci w planowaniu i projektowaniu miast. Od tej, w której dziecko mimo udziału musi się pogodzić z propozycjami dorosłych (domena instytucjonalna) do najbardziej pożądanej (domena proaktywna), gdzie dziecko jest od początku do końca zaangażowane w tworzenie nowej przestrzeni zabawowej (wymaga to jednak od projektantów specjalnych umiejętności i przygotowania).

Ostatnia część tego finalnego – merytorycznego rozdziału poświęcona została analizie placów zabaw w Szczecinie, mieście bliskim habilitantce. Choć według autorki w mieście nie brakuje placów zabaw, to nie przekłada się to jej zdaniem na „realizację idei przestrzeni zabawowej”, ponieważ fakt, że są to ważne miejsca z punktu widzenia dziecka i/lub dorosłej osoby „niekoniecznie pokrywa się ze znaczeniem miejsca w przestrzeni miejskiej. Dotyczy to przede wszystkim podwórkowych i szkolnych miejsc zabaw, które choć istotne dla prawidłowego rozwoju dziecka i realizacji funkcji społecznych w osiedlu, to mając znaczenie lokalne i drugorzędne w strukturze miasta, narażone są na marginalizację w planowaniu i kształtowaniu przestrzeni”. [str.259]

Ważnym spostrzeżeniem autorki jest również myśl, że zabawa może przyjmować formę manifestacji (dla której planując przestrzeń publiczną np. w ramach rewitalizacji warto taki scenariusz przewidzieć – przyp. recenz.), by umożliwić organizowanie w przyszłości w zaaranżowanej przestrzeni spektakli / zdarzeń / niespodzianek; by uwolnić się od monumentalizmu i nudy; by pojawiały się w takich miejscach żart / dialog / niedopowiedzenie stanowiące początek zabawy [str.262]. Ten nurt ujawnia się nie tylko w stałych rozwiązaniach, ale także w koncepcjach mobilnych, tymczasowych. Optymistycznymi przykładami jest wielość pomysłów artystów, gdy w uniwersalnej przestrzeni organizują różne zabawowe aktywności np. wypoczywanie słuchając muzyki, tańczenie, organizowanie quasi sportowych zawodów itp., czy na stałe lub czasowo pojawiają się zaskakujące / zaciekawiające/ prowokujące do zabawy meble miejskie czyli elementy wystroju wnętrza urbanistycznego (np. kosze na śmieci o wyglądzie eleganckich kominków, czy uliczne lampy – huśtawki) [str.269]. Wśród przykładów przestrzeni zabawowej, które autorka przytacza niezwykle sympatycznym wydaje się Plac Wolności w Poznaniu. Już sama ilość przybywających w to miejsce (szczególnie w ciepłe dni) dzieci i dorosłych świadczy o magiczności tej przestrzeni. Ponadto recenzentce bardzo odpowiada propagowanie takiego wnętrza urbanistycznego, jako „plenerowej bawialni” [str.267].

W dalszym czytaniu tekstu opracowania nasunęła się recenzentce pewna refleksja. Otóż charakterystycznym elementem miejsca zabawy jest funkcjonowanie w niej określonych użytkowników. Dla większości a zwłaszcza – niestety – współczesnych projektantów i decydentów są nimi dzieci. Z kolei dla autorki rozprawą powinien być nim każdy użytkownik niezależnie od wieku. Zdaniem recenzentki

dzisiaj dzieci, rodzice (choć także tymczasowi opiekuni) oraz dziadkowie to jedyni uczestnicy placu zabaw, nawet przyszłościowego. Ale zupełnie inną kwestią jest przestrzeń zabawowa. Tu faktycznie każdy chętny / potencjalny uczestnik będzie mógł znaleźć swoje miejsce w zabawie, także z chęcią młodzież.

Na zakończenie omawiania niniejszego rozdziału recenzentka przytoczy jeden z ostatnich jego akapitów, którego treść jest jej równie bliska: „Integracyjność omawianych miejsc zabawy rozpatrywana w kontekście trzech płaszczyzn integracji (człowieka z człowiekiem, człowieka z miejscem zabawy oraz miejsca zabawy z miastem) potwierdza, że prawdziwa przestrzeń zabawowa łączy w sposób wielowymiarowy, kreując nową jakość przestrzeni miejskiej. Zabawa, jako podstawa kreacji przestrzeni może pełnić rolę remedium na problemy społeczno-przestrzenne, czyniąc ją niepowtarzalną, bliską ludziom i integrując w sposób wielopłaszczyznowy ludzi, miejsca i miasto...” [str.279].

Rozdział 7. Wnioski i zakończenie

Ostatni rozdział rozprawy syntetyzuje i podsumowuje zebraną wiedzę. Tabelaiczne zestawienia, w których na bazie zdefiniowanych w rozdziale 6 trzech płaszczyzn integracji opisane zostały: w oparciu o cechy przestrzenne i społeczne wyznaczniki miejsca zabawy funkcjonującego i niefunkcjonującego jako przestrzeń zabawowa (Tab.7.1), a także wyznaczniki architektury miejsca zabawy funkcjonującego jako przestrzeń zabawowa (Tab. 7.2) pozwalają na błyskawiczne i pełne zrozumienie istoty prowadzonych przez habilitantkę badań, a tym samym słuszność zajęcia się tym problemem.

W finalnych fragmentach książki autorka propaguje ideę miasta zabawowego (*playable city*) – miasta, w którym przestrzeń publiczna niesie w sobie cechy przestrzeni zabawowej. Opracowała i zestawiała cechy fizyczne i społeczne takiej przestrzeni, co daje kompaktową wiedzę w tejże materii. Recenzentka ma jednak uwagi do tej sfery podsumowania, a można je odnaleźć w uwagach, w końcowej części recenzji.

UWAGI do rozprawy:

Choć prezentowana rozprawa posiada niewątpliwie wysoką wartość merytoryczną, recenzentka pozwoli sobie na przedstawienie poniżej swoich osobistych przemyśleń, a także na drobną polemikę z habilitantką z jej niektórymi tezami / sformułowaniami / sposobem rozumowania.

- Po lekturze opracowania recenzentka uznaje, że wszystkie założone cele rozprawy zostały osiągnięte, a jej tezy udowodnione.
- Z pewnością najlepiej czuje problem ten, kto dzięki własnym doświadczeniom jest w nim zanurzony. Z tego, co recenzentka rozumiała Pani Magdalena Czałczyńska-Podolska jest mamą córeczki, która jeszcze niedawno była małym dzieckiem – stąd jak można się domyśleć nie tylko zainteresowanie tematem, ale też pełne pasji jego zgłębianie.
- Znajomość zagadnienia przez recenzentkę ma także osobisty charakter, choć oczywiście w niektórych aspektach subiektywny, bo odnoszący się jedynie do środowiska, w którym przebywała. Lata 70. to był czas dzieciństwa recenzentki, gdy sama korzystała z różnych placów zabaw. Dzisiaj patrząc na ten czas bezstronnym okiem, należy zauważyć ogromną dbałość decydentów, a dzięki standardom urbanistycznym także projektantów o organizowanie przestrzeni zabawy na osiedlach, czy w parkach. Kolejne doświadczenia sięgają lat 90., gdy wychowywała trójkę dzieci. Wracające wspomnienia ukazują z jednej strony unowocześnianie różnych urządzeń (materiał, kolor, zróżnicowanie form), z drugiej „skurczenie się” placów zabaw, z trzeciej zaś zaobserwowanie większej nadgorliwości rodziców / opiekunów w obszarze kontrolowania dzieci – szczególnie w zakresie bezpieczeństwa. A jakie są introspekcje dzisiaj? Place zabaw na terenie osiedli zakupić, a już na pewno utrzymywać

muszą wspólnoty. W dobie działań deweloperów tereny na nie przeznaczone są ograniczone do niezbędnego minimum (nie ma znaczenia, czy osiedle jest grodzone, czy nie) – w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Budownictwa w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 7.06.2019, poz.1065) od początku jego ustanowienia jest mowa tylko o tym, że plac zabaw musi powstać (§ 40) – nie ma wytycznych jaką powierzchnię miałby mieć względem jakiego parametru (np. w zależności od liczby mieszkań, albo zaplanowanej liczby mieszkańców osiedla, albo innych parametrów – co było uszczegóławiane w standardach urbanistycznych). Zapis w cytowanym rozporządzeniu jest na tyle enigmatyczny: „należy stosownie do potrzeb użytkowników przewidzieć place zabaw...” (sic!) – cokolwiek miałby to oznaczać – że można zaprojektować np. tylko jedno urządzenie, bo tak uznał inwestor, a projektant to zaakceptował! Nie dziwi zatem fakt, że place zabaw są skurczone i standardowe, bo dzięki temu są tańsze.

- W wyobrażeniu recenzentki synonimem słowa „bawić się” jest dać sobie pozwolenie na „wyglupianie się”, na tzw. luz, na nie przejmowanie się, co ludzie powiedzą (wydaje się, że habilitantka myśli podobnie). To, co dzieci uwielbiają to zabawa w piasku, ziemi, wodzie, także w kałuży, a mówiąc wprost brudzenie się. Dorośli tego unikają nie ze względu braku bezpieczeństwa, ale z powodu wygody czy niechęci do marnowania się. Czyli kluczowym problemem jest „praca” nad uświadamianiem rodziców / opiekunów, by pozwolili swoim dzieciom i sobie na małe szaleństwo. W opinii recenzentki koncept habilitantki, by potraktować miejsca zabaw, jako kreatywne przestrzenie publiczne, to trudne wyzwanie, ale zdecydowanie warte propagowania.

UWAGI polemiczne

- AUTOREFERAT
  - Habilitantka pisze, że miejsce zabawy (w tym oczywiście place zabaw) nie jest prostym zestawem urządzeń... – zdaniem recenzentki należało napisać, że nie powinno być, albo nie może być, bo właśnie w zdecydowanej większości przypadków JEST tym zestawem; chyba, że autorka miała na myśli przestrzeń zabawową, która faktycznie ma inne odniesienia.
  - Zdaniem habilitantki obecnie miejsce zabawy (jako plac zabaw) nie stanowi zwykle pola dla współuczestnictwa i integracji – a jak się do tego ma piaskownica, karuzela, dwuosobowa huśtawka?
  - W innym akapicie habilitantka pisze, że tradycyjny plac zabaw z urządzeniami, przeznaczony do zabawy dla określonej grupy wiekowej, może być próbą pewnej manipulacji grupą społeczną – recenzentka zastanawia się na jakiej podstawie autorka wysnuła taką tezę? Nie znaleziono w rozprawie dowodów na jej poparcie. Tam gdzie bawią się dzieci czuwają nad nimi dorośli głównie z powodów bezpieczeństwa. Pytanie: jeśli dorośli się w zabawę bezpośrednio zaangażują, to czy na pewno nie będą dziećmi manipulować?
- ROZPRAWA
  - Według autorki zabawa, jako swobodne, bezinteresowne działanie, widziana jako forma komunikacji i interakcji ze światem, postrzegana jest zazwyczaj wąsko i stereotypowo, tj. jako aktywność właściwa dla okresu dzieciństwa. W opinii recenzentki takie stwierdzenie nie jest do końca prawdą, ponieważ dorosłe osoby również lubią się bawić, choć dla nich zabawa przyjmuje inną formę (np. spotkania się w gronie przyjaciół, czynny udział w imprezach tanecznych albo widowiskowo-sportowych i inne). Nie zmienia to jednak faktu (i tu jest pełna zgoda), że kształtowanie w przestrzeni publicznej miejsc zabawy dedykowane jest faktycznie tylko dzieciom.

Gdy bierzemy pod uwagę same place zabaw w Polsce, to rzeczywiście czyta się w nich z jednej strony potrzebę kontrolowania formy zabawy (mało jest opcji wyboru), z drugiej ukierunkowanie na sprawność fizyczną. Uderza też smutna konstatacja autorki rozprawy, że przyczyną stereotypowego myślenia o miejscu zabawy jest powszechny brak świadomości / wiedzy o jej naturze, nie tylko wśród rodziców i opiekunów, ale także wśród architektów i innych projektantów. Przy społecznej akceptacji zaniedbania te powodują powielanie tych samych schematów i błędów w sposobie zagospodarowania placów zabaw.

- Współczesny plac zabaw rodzinny (autorskie nazewnictwo habilitantki) – tu recenzentka także ma pewne wątpliwości, ponieważ takie sformułowanie może sugerować, że tylko rodziny się mogą na nim spotykać. A jak się to ma do integracji? Czy nie lepiej by było wprowadzić (oczywistego terminu): *współczesny plac zabaw integracyjny*?
- Rozumiejąc zasadę i intencje idei *playable city* nie odpowiada recenzentce sformułowanie idea miasta „zabawowego”, jako przeciwwaga miasta „konsumenckiego”. Niezrozumiałe jest to w polskim tłumaczeniu, ponieważ w równie uprawniony sposób moglibyśmy rozpatrywać np. ideę miasta „usportowionego”, czy „przyjaznego psom”... Mimo tej być może nieco kąśliwej uwagi recenzentka ma przekonanie, że intencją habilitantki było myślenie, by w mieście w przestrzeniach publicznych równorzędną rolę aktywności pełniła także sfera zabawy. Niemniej recenzentka nie chciałaby, by to (polskie) nazewnictwo weszło w kanony teorii architektury.
- Kolejny element niezgody – dlaczego przestrzeń nie-zabawowa miałaby być źródłem CHAOSU? Jest to niezrozumiała koncepcja zwłaszcza w kontekście istniejącego obok zdania, że miejsce to jest kontrolowane, a formy aktywności są zaplanowane.
- Założenia rozprawy ukierunkowane były na poszukiwanie form / rozwiązań przestrzeni zabawowej dla każdej grupy wiekowej. Recenzentka ma jednak nieodparte wrażenie, że według habilitantki, jeśli nie uczestniczy w takiej przestrzeni dziecko, to jakby uszczupla rozumienie tejże – myśl ta dłużej czas tkwiła w świadomości recenzentki, ale jej kulminacyjna część nasunęła się w chwili czytania Tab.6.10 (Siedem domen partycypacji dzieci w planowaniu....). Recenzentka już raz podkreślała, że dorośli lubią się bawić, choć mają oczywiście inne priorytety, ale np. zapraszają dzieci do wspólnych tańców (wzorem imprezy weselnej) – dlaczego nie mogłoby to zaistnieć również w przestrzeni publicznej? Zapewne habilitantka ma tę świadomość, ale co napisane, to już współistniejące.
- Tabela 7.3. Cechy fizyczne przestrzeni publicznej miasta zabawowego – czy to uwzględnienie potrzeb wszystkich mieszkańców? Autorka w swym zestawieniu podkreśla wyłącznie kwestie grup wiekowych. Niestety dla kogoś, kto nie zagłębi się w całościowy tekst rozprawy, może to być sygnał, że tylko wiek użytkownika tu się liczy, co z pewnością nie było intencją habilitantki. Zdaniem recenzentki zawsze, jeśli projektowana przestrzeń (tu: zabawowa) ma być dla każdego, powinno się podnosić kwestie niepełnosprawności ruchowej, sensorycznej i intelektualnej, a także co już we wstępie autorka zapisała [str. 14], różnego statusu materialnego, społecznego, kulturowego, rasowego i innych.

Podsumowanie

Przedstawiona do oceny monografia habilitacyjna jest publikacją oryginalną. Jest opracowaniem nie tylko poznawczym, ale także aplikacyjnym. Recenzentka zgadza się z zapisami habilitantki w autoreferacie, iż jej autorska metoda obserwacji w oparciu o specjalnie przygotowany formularz (załączony w aneksie) może być (po jego dostosowaniu do nowego zadania) niezwykle cenną i przydatną formą badań nad związkami pomiędzy przestrzenią a zachowaniami użytkowników. Rozprawa jest także świetnym materiałem dydaktycznym, wskazującym przyszłym architektom i urbanistom kierunek rozwiązywania zagadnienia, jakim jest kształtowanie przestrzeni zabawowej w mieście.

Monografia habilitacyjna pt.: „Architektura miejsc zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej” to z pewnością cenne opracowanie naukowe, podejmujące ważną problematykę w kompleksowy sposób i dające wytyczne na przyszłość.

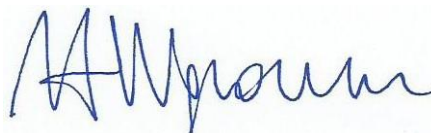
Powyższe konstatacje dążą do stwierdzenia, że recenzowana monografia habilitacyjna stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny naukowej architektura i urbanistyka.

WNIOSEK KOŃCOWY

Dorobek naukowy dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej, pozwalający rozwijać i wprowadzać pozytywne zmiany w dziedzinie architektonicznej na polu dydaktyki czy procesu zawodowo-twórczego zasługuje na wysoką ocenę. Habilitantka wykazała się także istotną aktywnością organizacyjną i prospołeczną. Jedyny niedosyt budzi działalność projektowa – udział habilitantki w każdej z prac nie przekraczał 40% (nie przedstawiono też informacji, czy planowane inwestycje zostały zrealizowane).

Ujęte w autoreferacie składowe zdecydowanie dopingują, by dr Magdalenę Czałczyńską-Podolską uznać za osobę wysoce zaangażowaną w działalność uniwersytecką oraz odpowiedzialną, a tym samym mającą predyspozycje do samodzielnego prowadzenia prac badawczych i wychowywania nowego pokolenia naukowców.

W przekonaniu recenzentki dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska-Podolska spełnia ustawowe wymagania pozwalające na ubieganie się o stopień naukowy doktora habilitowanego nauk technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka, tym samym proponuje się dalsze procedowanie postępowania habilitacyjnego.

Gliwice, 30 marca 2020 r.

Dr hab. inż. arch. Katarzyna Ujma-Wąsowicz, Prof. PŚ

Recenzja dorobku i monografii w ramach postępowania habilitacyjnego dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej

1. Podstawa opracowania

Recenzja dorobku i monografii habilitacyjnej zostały wykonane na zlecenie dr hab. inż. arch. Magdaleny Jagiełło-Kowalczyk, prof. PK, prodziekanę Wydziału Architektury ds. nauki, z dnia 15 stycznia 2020 roku, realizującego decyzję Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów nr BCK-IV-L-8831/19 z dnia 11 października 2019 roku. Zgodnie z treścią zlecenia, recenzja jest zgodna z Dz.U. z 2017 r. poz. 1789, Dz.U. z 2-11 r. poz. 1165, Dz.U. z 2018 r. poz. 261 i 1669 oraz z zapisami Kodeksu postępowania administracyjnego. Opracowanie wykonano na podstawie przekazanej przez panią Dziekan dokumentacji (papierowej i cyfrowej) zawierającej:

- Wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.
- Tom 1. Dokumenty zawierający załączniki 1 – 7 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, tj. Autoreferat po polsku i angielsku; Wykaz opublikowanych prac naukowych lub twórczych prac zawodowych oraz informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy z instytucjami i popularyzacji nauki; Dane kontaktowe oraz Oświadczenia współautorów publikacji naukowych, Potwierdzenia nagród, pełnionych funkcji i inne.
- Tom 2 – Dorobek naukowy zawierający załącznik 8 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, składający się z trzech części A-C, mieszczących odpowiednio Kopie wybranych opublikowanych prac naukowych w obszarze badań: A) miejsce zabawy, B) społeczne aspekty architektury krajobrazu; C) studia krajobrazowe.
- Monografię wskazaną jako osiągnięcie naukowe: *Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej*.

Należy podkreślić staranne i estetyczne opracowanie dokumentacji postępowania habilitacyjnego. Natomiast utrudnieniem dla mnie są różnice w zawartości obu tomów dokumentacji¹.

---

¹ Utrudnieniem dla mnie jest przyjęty sposób edycji tekstu Autoreferatu pozbawiony syntetycznego i jednolitego ujęcia dokonań (brak jednoznacznego wskazania punktacji czasopism i wydawnictw oraz konferencji z WoS, które podano w osobnym dokumencie, załącznik 4). Podsumowanie ostateczne nie jest tożsame z podsumowaniami obszarów badawczych, ich zawartość nie odpowiada wprost wymienionym pozycjom (np. str. 17 i potem *podsumowując* str. 18) oraz zestawienie „reasumujące” różni się. Podsumowania dorobku w poszczególnych obszarach (moim zdaniem) powinny być zaznaczone w tekście (np. pogrubiona czcionka). Dorobek projektowy wmieszany jest w opisie dorobku naukowego (str. 27), a uszczegółowiony w załączniku 4. Na końcu Autoreferatu brak syntetycznego podsumowania całokształtu dorobku. Słaba synchronizacja Autoreferatu z Wykazem dorobku.

2. Informacje ogólne o Habilitantce

Dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska-Podolska w 2001 roku uzyskała tytuł magistra inżyniera architekta na Wydziale Budownictwa i Architektury Politechniki Szczecińskiej. W 2006 roku uzyskała tytuł doktora nauk technicznych w zakresie architektury i urbanistyki na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej. W 2012 uzyskała dyplom ukończenia podyplomowych studiów na Wydziale Architektury Politechniki Poznańskiej. Tematyka zainteresowań naukowo-badawczych Habilitantki wokół społecznych aspektów projektowania przestrzeni została ukształtowana jeszcze podczas studiów i była przez nią konsekwentnie kontynuowana i pogłębiana (w pracy doktorskiej i pracy na studiach podyplomowych oraz w dorobku zgromadzonym po uzyskaniu stopnia doktora).

Tytuł rozprawy doktorskiej: *Kształtowanie terenów rekreacji codziennej w kontekście potrzeb rekreacyjnych człowieka (na przykładzie Szczecina)*. Promotor rozprawy doktorskiej: prof. dr hab. inż. arch. Adam Maria Szymski.

Temat pracy dyplomowej (studia podyplomowe): *Tereny rekreacji w strukturze przestrzennej miasta – czynniki efektywnego planowania i kształtowania*. Promotor pracy dyplomowej: prof. dr hab. Lech Zimowski.

Po doktoracie Habilitantka brała udział w wielu kursach i szkoleniach mających na celu podnoszenie kompetencji, m.in. (wspomniany w dalszej części) kurs dotyczący norm wyposażenia dla placów zabaw (2008).

Prace naukową Habilitantka rozpoczęła w 2007 roku jako asystentka, następnie jako adiunkt lata 2009–2017 w Katedrze Projektowania Krajobrazu, Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Akademia Rolnicza w Szczecinie z przerwami na urlopy macierzyński i wychowawczy. Od 2017 do dziś – jest adiunktem w Katedrze Architektury Współczesnej, Teorii i Metodologii Projektowania, Wydział Budownictwa i Architektury, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie.

W latach 2001-2004 i 2007-2008 była zatrudniona w pracowniach projektowych. Po doktoracie podejmowała prace projektowe i studialne we współpracy.

3. Opinia dotycząca monografii habilitacyjnej

Osiągnięciem naukowym wskazanym przez Habilitantkę w postępowaniu habilitacyjnym jest autorska monografia *Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej*, wydana w 2019 roku przez Wydawnictwo Uczelniane Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Recenzentki: dr hab. inż. arch. Alina Drapella-Hermansdorfer oraz prof. nadzw. oraz dr hab. inż. arch. Agata Zachariasz, prof. nadzw.

3.1. Dane ogólne

Opiniowana praca liczy 321 stron, w tym 277 stron tekstu podstawowego, napisana jest w języku polski, zawiera 173 ryciny (fotografie, ilustracje oraz grafiki i schematy), 41 tabel oraz (nienumerowaną) bibliografię spisaną na 15 stronach.

Książka składa się z wstępu, pięciu rozdziałów tematycznych oraz wniosków i zakończenia, zawiera też aneks z wyjaśnieniem ważniejszych pojęć oraz formularz do badań i poświadczenie dotyczące badań prowadzonych w Kalifornii. Na końcu znajdują się streszczenia w językach polskim, angielskim i niemieckim. W pierwszym rozdziale przybliżono problematykę pracy, wskazano potrzebę refleksji nad *zabawą*, określono przedmiot badań i ich uzasadnienie, przedstawiono zarys stanu badań oraz opisano metody i cele badawcze. Rozdział drugi wyjaśnia rozumienie *zabawy*, jej istoty, przestrzeni i miejsca oraz przybliża (wybrane) formy zabawy dla różnych grup wiekowych i określa ich sposoby współuczestniczenia w przestrzeni zabawowej. Rozdział trzeci zawiera próbę pokazania miejsca zabawy na tle przemian kulturowych na przestrzeni wieków (od starożytności! po dzień dzisiejszy) oraz pokazuje możliwości zmiany 'tradycyjnego' modelu miejsca zabawy. W rozdziale czwartym i piątym znajduje się typologia miejsc zabawy w kontekście przestrzeni w różnym stopniu wspierających *zabawę* oraz typologia czynników zabawotwórczych określających relacje przestrzenne poprzez ich potencjał *zabawowości*. Rozdział szósty zawiera próbę opisu fenomenu miejsca zabawy jako przestrzeni służącej integracji. W rozdziale siódmym ujęto wnioski i zakończenie, w którym wskazano znaczenie zabawy dla „(...) kreacji i odnowy przestrzeni miejskiej oraz kształtowania przestrzeni publicznej (...)”.

3.2. Ocena merytoryczna pracy

uwagi ogólne Podjęta przez Habilitantkę tematyka porusza istotne i ciekawe zagadnienie *miejsc zabawy* służących integracji społecznej bądź integrowaniu przestrzeni miejskiej. Wybór tematu uważam za ważny i uzasadniony, jest on oparty na wieloletnich przemyśleniach i stanowi oryginalny problem badawczy, ujęty w ramy zawierające próbę zdefiniowania *zabawy* oraz jej wybranych uwarunkowań przestrzennych. Praca ma znaczący walor poznawczy, a także popularyzatorski wykraczający poza dyscyplinę architektury i urbanistyki. W moim odczuciu mieści się w koncepcji tzw. zbudowanej pedagogiki i dotyka zagadnień kształtowania przestrzeni w celu wspierania korzystnych procesów integracyjnych i partycypacyjnych dla wybranej grupy społecznej (z pominięciem osób o różnych potrzebach). Książka powinna stać się inspiracją dla środowisk mających wpływ na kształtowanie przestrzeni i organizację życia społecznego (z zaznaczeniem lub pomimo, że w przyjętym zakresie nie uwzględnia potrzeb i praw wszystkich obywateli).

Zasadniczym celem pracy, jak podaje Autorka, jest próba „Zidentyfikowania elementów organizacji i cech przestrzeni, zwanych dalej architekturą miejsca zabawy, która tworzy warunki funkcjonowania miejsca zabawy jako przestrzeni zabawowej.” oraz próba „Określenia możliwości jej wykorzystania w kształtowaniu przestrzeni publicznej jako intencjonalnie wykreowanych miejsc obdarzonych potencjałem integracyjnym (warunki funkcjonowania przestrzeni publicznej jako przestrzeni zabawowej)”. Uważam, że cele te zostały w dużej mierze osiągnięte, niemniej wątpliwość budzi kwestia semantyki i rozumienia tzw. *elementów organizacji przestrzeni*. Także w tym sensie wątpliwość budzi

tytuł pracy, ponieważ w moim odbiorze nie precyzuje ona ani *architektury miejsca zabawy* ani nie zawiera dowodów na to, że *zabawa jest czynnikiem integracji (w) przestrzeni miejskiej*.

Celem szczegółowym pracy jest analiza miejsc zabawy w dwóch ujęciach: „(...) ewolucyjnym i typologicznym prowadząca do wskazania kierunków jego przemian przestrzennych i roli społecznej w kontekście zarówno jednostki, jak i grupy społecznej (typologia miejsc zabawy).” oraz „behawioralnym, prowadząca do identyfikacji czynników zabawotwórczych i mechanizmów działania przestrzeni zabawowej (typologia czynników zabawotwórczych). Próby te oceniam jako dość udane, lecz analizy miejsc zabawy w ujęciu ewolucyjnym budzą moje zastrzeżenia ze względu na (niepotrzebnie) poszerzony zakres pracy o wątki historyczne. Dla wykazania tendencji rozwoju zabawy Autorka wkracza w tematykę *zabaw dorosłych*, które zostały opisane dość wybiórczo (patrz. str. 6 recenzji). Odnoszę też wrażenie, że nieco pominięte jest odniesienie do prac z zakresu percepcji architektury czy pedagogiki, ponieważ wiele wątków/konkluzji poruszanych przez Autorkę mieści się w prekursorskich koncepcjach Marii Montesorii i Rudolfa Steinera, czy bardziej współczesnych trendach „otwarcia” i „zbudowanej pedagogiki”². Uzasadnieniem może być fakt, iż Autorka bardziej związana jest z nurtem historycznym i kulturowym niż edukacyjnym. Ubolewam też, że praca nie odnosi się do polskich wymagań czy norm dla tzw. placów zabaw pomimo, że takowe są Autorce znane (kurs dot. norm...). Uważam, że bezpośrednie wskazówki czy zalecenia dające się przełożyć na polską rzeczywistość projektową byłyby bardzo pomocne w podniesieniu jakości przestrzeni zabawowej. Tu jednak uzasadnieniem niedookreślenia precyzyjnych zasad może być naukowo-badawczy charakter pracy, a nie charakter ‘poradnikowy’.

walory

Niezależnie od zgłoszonych uwag praca ma bardzo cenny nowatorski charakter (który ujęłam nieco inaczej niż Habilitantka, por. str. 13-14 Autoreferatu).

➤ Na szczególne podkreślenie zasługuje poznawczy i popularyzatorski walor pracy, który umożliwia rozpoznanie i usystematyzowanie wielu zagadnień z pogranicza architektury i socjologii, związanych z szeroko rozumianą zabawą. Autorka sformowała szereg określeń umożliwiających definiowanie i rozróżnianie aktywności zabawowych (np. czynniki zabawotwórcze, przestrzeń zabawowa), a także jej elementów (np. pętla aktywności, ścieżka zabawy). Te nowe lub redefiniowane pojęcia ujęte zostały w słowniku znaczeń.

➤ Autorka dokonała analiz, w efekcie których wyodrębniła m.in. pojęcia miejsc zabawy i czynników zabawotwórczych oraz określiła trzy płaszczyzny integracji. Na uwagę zasługują także wprowadzone trzy typy miejsc zabawy, jako przestrzenie, nie- i niby-przestrzenie zabawowe. Niosą one bardzo inspirujący materiał o możliwościach poprawy jakości przestrzeni społecznych, poprzez aspekt zabawy, stanowiąc wdrożeniowy i edukacyjny walor pracy.

---

² W mojej ocenie zabrakło niemieckich badań z zakresu psychologii architektury dla dzieci i młodzieży: Eduarda Geisler’a i Rotrauty Walden, które w pewnym stopniu odnoszą się do podobnych zagadnień i konkluzji. Odczuwam też niedosyt uwarunkowań związanych z odbiorem/percepcją architektury przez dzieci i młodzież badanych m.in. przez Christiana Rittelmeyer’a. Wydaje się, że z oczywistych względów swojej współpracy międzynarodowej Autorka odnosiła się głównie do literatury angielskojęzycznej...

➤ Ponadto Autorka wykorzystała ciekawą autorską metodę obserwacji, dla której przygotowała formularz będący połączeniem kwestionariusza z mapą behawioralną. Wykonała 2212 obserwacje, które następnie poddała statystycznej analizie z wykorzystaniem współczynnika korelacji Pearsona i analizie wariancji ANOVA.

➤ Na podstawie swoich badań określiła m.in.:

_sześć istotnych elementów stanowiących o przestrzeni prawdziwie zabawowej,
_10 wyznaczników przestrzeni zabawowej dla trzech płaszczyzn integracji,
_22 elementy wyposażenia przestrzeni zabawowej spełniające 8 ogólnych cech przestrzeni zabawowej (choć te ostatnie są moim zdaniem zbyt ogólne).

➤ Walorem pracy jest jej aktualność i zgodność z międzynarodowymi trendami w projektowaniu dla dzieci i młodzieży dającymi przyczynę dla procesów budowania prawdziwie zrównoważonych społeczności.

➤ Wreszcie w moim mniemaniu znaczącym osiągnięciem Habilitantki są wykorzystane narzędzia od autorskich syntetycznych schematów, zestawień i porównań tabelarycznych, wielu mierników, badania *in situ* do metod statystycznych, które plasują prace na wysokim poziomie badawczym.

Wymienione osiągnięcia (choć nie pozbawione mankamentów) stanowią cenny wkład w rozwój nauki w tematyce około zabawowej w ujęciu przestrzennym, którą należy uznać o tyle ciekawą co dotąd mało rozpoznaną.

3.3. Ocena formalna pracy

struktura pracy Generalnie struktura pracy jest przejrzysta i klarowna, jednak mam kilka wątpliwości wymienionych poniżej. Przede wszystkim objętość pracy i jej już wspomniany (zbyt) szeroki obszar badawczy. Przykładem tego jest Wstęp (24 strony), gdzie czterokrotnie występują pytania, które uznać można za kluczowe/pytania badawcze dla pracy (str. 15, 16, 17 i 26). W konsekwencji pokutuje nieco struktura pracy i czasami jej walory nowatorskie. Przykładem są cele i tezy nie mające swojego bezpośredniego odniesienia w Zakończeniu i Wnioskach³. Z kolei cechy przestrzeni publicznych (miasta zabawowego) opisane w tabeli 7.3 są powszechnie wiadome i tyleż powszechnie niestosowane. Zagubił się ważny element auto weryfikacji badań – nie poddano w wątpliwość użytych metod, ani nie wskazano elementów do ewentualnej poprawy.

Wracając do (zbyt) rozległego obszaru badawczego... We wstępie Autorka podaje Zakres pracy jako „(...) miejsca zabawy (...) przeznaczonego dla dzieci (...)”. Po czym w kolejnych rozdziałach dowiadujemy się o jego poszerzeniu, np. str. 51: „(...) Chociaż przedmiotem pracy jest miejsce zabawy, użytkowane przede wszystkim przez dziecko, to ze względu na eksponowanie waloru integracyjnego zabawy zdecydowano się scharakteryzować formy zabaw i preferencje dotyczące miejsca zabawy w kolejnych etapach życia, nie ograniczając się tylko do dzieciństwa.” Autorka opisuje także zabawy dorosłych, gry czy zawody sportowe od starożytności po XXI wiek (str. 69-100), które w moim odczuciu, jak już pisałam, niepotrzebnie poszerzają objętość pracy. Są zbiorem wyrywkowych informacji w intencji Autorki służących pokazaniu kulturowych przemian, w rzeczywistości mniej istotnych (i dość powierzchownych) dla głównego wątku pracy. Zwłaszcza, że moim

³ Być może zawartość tabel 7.1-7.3 zawiera odpowiedzi na pytania badawcze, niemniej bardzo mylące jest używane słownictwo (np. „spostrzeżenia”, „wyznaczniki miejsca zabawy” lub „wyznaczniki architektury miejsca zabawy”).

zdaniem Autorka pomija krajobrazy współczesnych miast europejskich, gdzie mieszkańcy grają w bule, szachy, piłkę, tańczą itp. W mojej ocenie należało od razu podać właściwy zakres merytoryczny i terytorialny prowadzonych prac i zawęzić je do zabaw dziecięcych ewentualnie z wątkiem integracyjnym przestrzeni, który jest niejako oczywisty dla dobrej zabawy w wieku powyżej siedmiu lat. Natomiast jeśli praca dedykowana jest zabawie dzieci, młodzieży, dorosłych i osób starszych – jak wynika z badań na str. 249-259 – należało także te grupy „użytkowników” przestrzeni objąć obserwacjami i badaniami.

Podobne niekonsekwencje widać w doborze terytorialnym, na str. 27 Autorka podaje 10 miejsc zabawy w Kalifornii, Szczecin, przykłady z Europy i Stanów Zjednoczonych, a na str. 30 i 31 podaje „Większość miejsc, bo aż 46, to przykłady znajdujące się za granicą (głównie w Stanach Zjednoczonych, a także w Niemczech, Danii, Holandii, Norwegii), a poniżej wymienia „(...) przestrzeń miasta w Polsce, Europie i na świecie tam, gdzie według subiektywnego wyboru autorki dokonywały się i powstawały ważne dla tematu pracy działania i realizacje dotyczące miejsc zabawy.” Tu także uważam, że Autorka niepotrzebnie dodaje różnorodne wątki – które jako „miejsca zabawy” traktują „przestrzeń miejską”. W takiej sytuacji należałoby uwzględnić także graffiti i całe spektrum aspektów dzisiejszej pop kultury i jej lokalnych odmian. Wszak Autorka włącza w prace malunki na ulicach Portland (str. 274).

Ogólnie odnoszę wrażenie dość subiektywnego charakteru badań (o czym zresztą Autorka uprzedza we Wstępie), kiedy wykorzystuje „przypadkowe” miejsca⁴ na świecie włączając je w swój wywód (schody w Stambule, podwórka we Wrocławiu, skrzyżowania w Oakland, Legoland itp.), mieszając zabawę (rozumianą jako czynność wykonaną dla przyjemności), jedno osobowe happeningi, działania naprawcze i komercyjne miejsca rozrywki. Mam też wrażenie, że pewne fragmenty tekstu nie są uzasadnione naukowo⁵. Przykładem jest też już wspomniany dobór zakresu badawczego oraz materiał ilustracyjny, np. ilustracje str. 52-57. Z kolei wykorzystanie własnych obserwacji rodzicielskich uważam za bardzo właściwe. Również niepokoi mnie (dość negatywna) forma zapisu dotycząca miejsc, które Autorka nazywa jako komercyjne (place zabaw przy restauracjach McDonalds czy ‘place zabaw’ w centach handlowych i parkach rozrywki)⁶. Nasuwa się pytanie czy te miejsca zostały zbadane przez Autorkę i gdzie można odnaleźć wyniki tych badań? Dlaczego są takie ‘złe’ i jakie działania ‘naprawcze’ sugeruje Autorka?

Zabrakło informacji ułatwiającej czytelnikowi zrozumienie struktury pracy, która zazwyczaj jest odzwierciedleniem metody badań, co bywa zapisane we wstępie. Wskazane byłoby

---

⁴ Są to miejsca zwiedzane lub będące elementem prac Autorki – a więc nie do końca przypadkowe. Jednak niepokoi mnie brak merytorycznego uzasadnienia ich doboru – nad coś więcej niż tylko poparcie swojego wątku myślowego.

⁵ Np. sformowania w Autoreferacie „Tradycyjny plac zabaw z urządzeniami, przeznaczony do zabawy dla określonej grupy wiekowej, może być próbą pewnej manipulacji grupą społeczną, kontrolowania i wpływania na zachowania, wskazującą, że zabawa widziana jest przez społeczeństwo jako źródło chaosu i zagrożenie ładu.” To i wiele innych sformowań w pracy naukowej wymagałoby najpierw udowodnienia lub chociaż odniesienia do wyników badań innych osób.

⁶ Autorka cytuje w tym zakresie prace m.in. E. Schlosser’a – niemniej uważam, że tak negatywna ocena jest dość tendencyjna.

grafiki obrazujące metodologie pracy. Zabrakło także przeglądu (tła badawczego) dotyczącego występowania podobnych prac lub narzędzi służących zbliżonym celom.

Po zapoznaniu się z monografią nadal trudno mi wyobrazić sobie 'idealny' integracyjny (np. kalifornijski) plac zabaw lub przestrzeń zabawową zdefiniowaną przez Autorkę. W zakończeniu wymienia ona sześć „spostrzeżeń” dotyczących architektury miejsc zabawy oraz wyznaczniki miejsca zabawy i jej architektury (tekst str. 282-283 oraz tabele 7.1 i 7.2) – niemniej są one wielce nieprecyzyjne. Żeby uzyskać odpowiedź na to jak ma wyglądać prawidłowy 'plac zabaw' trzeba zagłębić się w lekturę książki i rozpoznawać zamieszczone w niej ilustracje – starając się z nich wydobyć kluczowe ELEMENTY ARCHITEKTURY i ich cechy. Tu wracam do uwagi, że zawartość pracy nie do końca odpowiada tytułowi...

W tym miejscu dwie **uwagi polemiczne** (zob. Hurlock E. B, *Rozwój dziecka*): po pierwsze dzieci młodsze 2-4 lata nie są zainteresowane integracją (a jedynie towarzystwem innych dzieci), tak więc badania przypadków z których większość stanowią dzieci do czwartego roku życia (str. 176) jest niejako sprzeczna z ideą integracji (chyba, że Autorka czynności zabawowe w pojedynkę w towarzystwie innych uznaje za zintegrowanie... - autorskie rozumienie integracji należało podać w wykazie terminów). Po drugie w pracy, moim zdaniem, zabrakło kwestii predyspozycji dzieci/dorosłych do wspólnej i indywidualnej zabawy, co jest ważne w czasach wielkiej różnorodności i *gender*. Moim zdaniem idealna przestrzeń zabawowa, z racji predyspozycji psychicznych, wieku, nastroju itp. powinna być na to architektonicznie przygotowana.

uwaga ogólna Autorka świadomie pomija kwestie dostępności przestrzeni zabawy dla dzieci o różnorodnych potrzebach – zatem czy w pracy rzeczywiście jest mowa o przestrzeni PRAWDZIWIE ZABAWOWEJ skoro przewidziana jest na nich obecność jedynie części dzieci i ich rodziców? Czy rodzice z dziećmi o innych potrzebach nie mają prawa do integracji w przestrzeni miejskiej...? Czy zdefiniowane w pracy *miasta zabawowe* w takim ujęciu nie są *legolandem* dla wybranych? Z takim wybiórczym ujęciem badań przestrzeni miasta trudno jest mi się zgodzić...

opracowanie graficzne pracy Sposób graficznego opracowania monografii uważam za bardzo dobry. Przyjęty layout jest bardzo elegancki i dopracowany, jest stosowany konsekwentnie. Mankamentem – występującym też w Autoreferacie – jest tekst narzędzi edycji tekstu, które ułatwiłyby uwypuklenie najważniejszych merytorycznie części dość obszernego opracowania oraz poprawiły jego systematykę/strukturę.

aparat naukowy Praca napisana jest bardzo dobrze, z pełnym wykorzystaniem przywołań innych autorów oraz przywołaniem rycin, rysunków i tabel w tekście. Mankamentem jest miejscami zawiły język poprzez wielokrotne powtórzenia słowa zabawa w różnych formach gramatycznych (zwłaszcza we Wstępie). Nieco niejasne jest dla mnie nazwanie schematów – rysunkami, a także podawanie bibliografii w przypisach. Wszak znajduje się ona na końcu pracy, a przypisy służą uzupełnieniu tekstu podstawowego. Minusem jest częste przywoływanie całych pozycji literaturowych – strony z wykorzystanym tekstem powinny

występować czyściej. Materiały zaczerpnięte z Wikipedii (str. 76-86) i Wikimedii⁷ powinny posiadać pełne adresy internetowe z datami dostępu.

Szkoda, że bibliografia zawiera wszystkie pozycje bez rozróżnienia na pozycje literaturowe, neografię i akty prawne(manuale) czy ilustracje – ponieważ to byłoby ułatwieniem dla czytelnika.

W pracy wykorzystano 8 autorskich publikacji, co z jednej strony świadczy o dorobku naukowym Habilitantki, a z drugiej poddaje w wątpliwość oryginalność i nowatorstwo treści zawartych w monografii. Pobieżny, z racji braku technicznych możliwości porównania poszczególnych dokumentów, wgląd w publikacje pozwala na stwierdzenie, że monografia stanowi kontynuację/podsumowanie wieloletnich zainteresowań Autorki, a opisane badania (w obecnej formie) nie były dotąd prezentowane.

W książce zabrakło materiałów poglądowych dotyczących miejsc dokonywanych obserwacji, ich spisu, dokumentacji fotograficznej etc. Być może w aneksie powinny znaleźć się metryki badanych miejsc, czy też przestrzeni wraz z określeniem ich morfologii. W moim odczuciu brakuje też informacji/wyjaśnienia nt. użytych metod statystycznych, tj. współczynnika korelacji Pearsona i wariancji ANOVA.

3.4. Podsumowanie oceny pracy habilitacyjnej

Praca omawia bardzo oryginalny i złożony problem badawczy. Moje wątpliwości dotyczące głównie jej zbyt szeroko zakrojonego obszaru badawczego w pewnym sensie świadczą o pasji i zaangażowaniu Autorki. Za unikalną naukową wartość monografii uważam jej tematykę oraz sposób merytorycznego, analitycznego i ilustracyjnego przedstawienia przedmiotu badań. Na szczególną uwagę zwraca próba usystematyzowania i uaktualnienia terminologii *około zabawowego* oraz elementy pracy które mogą mieć wykorzystanie do dalszych badań i zastosowania w praktyce architektonicznej, planistycznej i organizacyjnej (ze wskazanymi wcześniej ograniczeniami). Sprecyzowane w pracy cele zostały w znacznym stopniu osiągnięte, a wskazane przeze mnie kwestie nie ujmują jej walorów naukowych i poznawczych. Monografia habilitacyjna dr mgr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej jest bardzo wartościowa i pomimo zasygnalizowanych uwag i wątpliwości uznaję, że stanowi ona niewątpliwie znaczący wkład Autorki w rozwój dyscypliny architektura i urbanistyka.

---

⁷ Np. ryc. 4.22 podano jedynie Wikimedia Commons, a pełny adres to:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Curved_Space_Diamond_Structure.jpg

4. Ocena dorobku Habilitantki⁸

4.1. Osiągnięcia naukowo-badawcze

Tematyka placu zabawy jest obiektem zainteresowań zawodowych Habilitantki od ukończenia studiów (2001 rok). Po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych w 2006 roku, działalność naukowa Habilitantki skoncentrowała się na trzech wyraźnych obszarach badawczych: miejscach zabaw dla dzieci, społecznych aspektach architektury krajobrazu oraz studiach krajobrazowych.

Podsumowując ilościowo osiągnięcia w zakresie działalności naukowo-badawczej Habilitantki po uzyskaniu stopnia doktora należy za nią wymienić: 46 publikacji (w tym 42 publikacje naukowe i 4 popularnonaukowe) oraz 20 wystąpień na konferencjach krajowych i zagranicznych (w tym 7 w jęz. angielskim – zgłoszonych też w kategorii popularyzacja nauki). Jest ona autorką monografii habilitacyjnej i współautorką dwuautorskiej monografii naukowej.

Wyniki w zakresie parametrów bibliometrycznych: IF wg JCR 3,294, trzy publikacje w WoS, 6 kolejnych w procesie indeksacji. Liczba cytowań prac wg Google Scholar wynosi 79, wg WoS – 14, wg Scopus – 20. Ilość punktów za publikacje po doktoracie wg MNiSW wynosi 272,3.

Reasumując ilość i jakość dorobku naukowo-badawczego Habilitantki po doktoracie, można stwierdzić że jest on znaczący, obejmuje indywidualne oraz dwuautorskie publikacje naukowe w czasopismach naukowych i monografiach recenzowanych. Warto podkreślić liczne publikacje anglojęzyczne. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w bardzo dobrych, jak na krajowe warunki, parametrach bibliometrycznych. Ponadto Habilitantka uzyskała 2 nagrody oraz stypendium Rektora ZUT za osiągnięcia naukowe oraz jest laureatką Zachodniopomorskiego Nobla 2014⁹.

Na podstawie przedstawionych informacji osiągnięcia naukowo-badawcze dr mgr. inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej po doktoracie oceniam jako wyróżniające się.

4.2. Działalność twórcza

Habilitantka podaje, że po doktoracie realizowała działalność projektową, którą podzieliłam na dwa zakresy. Pierwszy – w formie współautorstwa 11 projektów związanych z obszarem zainteresowań badawczych. Są to projekty konkursowe i koncepcyjne w tematyce

---

⁸ Uwaga natury ogólnej: utrudnieniem dla mnie jest przyjęty sposób edycji tekstu Autoreferatu pozbawiony syntetycznego i jednolitego ujęcia dokonań (brak jednoznacznego wskazania punktacji czasopism i wydawnictw oraz konferencji z WoS, które podano w osobnym dokumencie, załącznik 4). Podsumowanie ostateczne nie jest tożsame z podsumowaniami obszarów badawczych, ich zawartość nie odpowiada wprost wymienionym pozycjom (np. str. 17 i potem *podsumowanie* str. 18) oraz zestawienie „reasumujące” różni się. Podsumowania dorobku w poszczególnych obszarach (moim zdaniem) powinny być zaznaczone w tekście (np. pogrubiona czcionka). Dorobek projektowy wmieszany jest w opisie dorobku naukowego (str. 27), a uszczegółowiony w załączniku 4. Na końcu Autoreferatu brak syntetycznego podsumowania całokształtu dorobku. Słaba synchronizacja Autoreferatu z Wykazem dorobku.

⁹ Pewną wątpliwość budzi tu dziedzina nauk humanistycznych.

zagospodarowania przestrzeni publicznych z wykorzystaniem dwóch wątków zainteresowań Habilitantki - integracyjnych oraz rekreacyjnych aspektów przestrzeni publicznej, w tym jeden projekt (we współautorstwie) uzyskał pierwszą nagrodę. A także projekty z zakresu architektury krajobrazu/zieleni wykonywanych dla szkół i rad osiedli oraz studium krajobrazu. Drugi zakres stanowią projekty koncepcyjne i budowlane wynikające z uprawianego zawodu, wykonane w charakterze asystentki projektanta (dom jednorodzinny, myjnia ręczna i stacje benzynowe, pięć projektów). Swoją udział w wymienionych projektach w obu zakresach Autorka szacuje na od 30 do 50%. Brakuje bliższych informacji na temat ww. dokonań projektowych w obu zakresach¹⁰.

Habilitantka podaje, że zajmuje się także fotografią – co potwierdzają liczne autorskie zdjęcia w monografii habilitacyjnej i w innych pracach.

Podane przez Habilitantkę fakty świadczą o średniej wykonywania minimum jednego projektu rocznie – co uważam za godne docenienia. Udział w konkursach architektoniczno-urbanistycznych świadczy o jej dużym zaangażowaniu projektowym, zaś niezrealizowane projekty koncepcyjne tłumaczyć może polska rzeczywistość tego typu inwestycji.

W efekcie osiągnięcia zawodowo-twórcze dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej po doktoracie oceniam jako prawie bardzo dobre.

4.3. Dorobek dydaktyczny

Działalność dydaktyczna Habilitantki obejmuje zajęcia na kierunkach Architektura Krajobrazu, Gospodarka Przestrzenna, Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia oraz Architektura i Urbanistyka (po angielsku). Jak podaje Habilitantka, odpowiada ona i jest autorką 16 programów dydaktycznych większości prowadzonych zajęć¹¹. Do swoich istotnych osiągnięć dydaktycznych Habilitantka zalicza cykl wykładów na kierunku Landscape Planning podczas pobytu w Department of Natural Science, Oulu University of Applied Science w Finlandii, w ramach programu Erasmus.

Habilitantka prowadzi także prace dyplomowe inżynierskie i magisterskie na kierunku Architektura Krajobrazu i Gospodarka Przestrzenna – w sumie była promotorką 48 prac. W prowadzonych projektach studenckich integruje wyniki swoich zainteresowań badawczych. Prace wykonane pod jej kierunkiem prace studenckie uzyskały nagrody i wyróżnienia – w sumie sześć. Jej osiągnięcia dydaktyczne potwierdza nagroda Rektora ZUT za osiągnięcia dydaktyczne¹².

---

¹⁰ Brakuje informacji czy i które projekty zrealizowano, o projektach wykonawczych czy nadzorach autorskich, a także o posiadanych uprawnieniach do projektowania. W dostarczonym materiale nie odnalazłam kart ilustrujących/dokumentujących projekty.

¹¹ Przygotowanie 16 programów przedmiotów w tym: 5 na kierunku Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia (S1), 5 na kierunku Architektura Krajobrazu (S1), 1 na kierunku Architecture and Urban Planning (S2), 1 na kierunku Architektura Krajobrazu (S2/N2), 2 na kierunku Gospodarka Przestrzenna (S1/N1), 2 na kierunku Gospodarka Przestrzenna (S2/N2).

¹² Nie występowała dotąd w charakterze opiekuna naukowego doktorantów lub promotora pomocniczego w przewodach doktorskich.

Reasumując działalność dydaktyczną dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej po doktoracie oceniam jako bardzo dobrą.

4.4. Działalność organizacyjna

Habilitationka prowadziła aktywną działalność organizacyjną związaną z koordynacją trzech edycji Podyplomowych Studiów Architektury Krajobrazu w latach 2008-2014 – co zapewne wymagało sporego wysiłku, biorąc pod uwagę fakt że była także Autorką (i hostem) strony internetowej tychże studiów, a także strony Katedry Projektowania Krajobrazu.

Ponadto uczestniczyła w wielu różnych zespołach i komisjach wydziałowych. Jako sekretarz Komisji ds. Dydaktyki WKŚiR (lata 2012–2017) oraz sekretarz Wydziałowej Komisji do opracowania „Strategii Rozwoju Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa ZUT w Szczecinie na lata 2011–2020” (lata 2012–2017). Była członkiem Zespołu Promocji Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa (lata 2011–2013) oraz sekretarzem Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej na kierunku architektura krajobrazu 2007/2008. W latach 2012–2017 była wielokrotnie przewodniczącą Komisji Egzaminów Dyplomowych na kierunku architektura krajobrazu. Od 2017 roku jest członkinią Komisji Programowej kierunku architektura i urbanistyka oraz Komisji Programowej kierunku Projektowanie Architektury Wnętrz i Otoczenia. Ponadto była członkinią 5 komitetów naukowych i/lub organizacyjnych konferencji i festiwalu.

Rozpatrując działalność organizacyjną dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej po doktoracie należy podkreślić jej aktywność, połączoną z pełnieniem akademickich funkcji kierowniczych, oceniam ją na poziomie bardzo dobrym.

4.5. Popularyzacja nauki

Habilitationka uczestniczyła w 14 przedsięwzięciach (prezentacjach, prelekcjach i warsztatach) gdzie popularyzowała wyniki swoich badań. Wiele pozycji zaliczonych do dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego i organizacyjnego świadczy o jej stosunkowo dużej aktywności.

W sferze popularyzacji nauki działalność dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej oceniam ją bardzo dobrą.

4.6. Krajowa i międzynarodowa współpraca naukowo-badawcza

Habilitationka recenzowała 3 artykuły w czasopiśmie z list A i B MNiSW. Jest założycielką i członkinią Stowarzyszenie Polskich Architektów Krajobrazu, a także Stowarzyszenie Architektury Krajobrazu i International Play Association. Brała udział w konsorcjum Uczelni: Uniwersytet Łódzki, Akademii Morskiej w Szczecinie i Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie w konkursie DIANA Narodowego Centrum Badawczego.

Osiągnięcia dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej w zakresie współpracy naukowo-badawczej po doktoracie należy uznać za bardzo dobre.

5. Konkluzja – ocena końcowa

osiągnięcie naukowe Praca habilitacyjna dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej pt. *Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej*, obejmuje ważną problematykę o charakterze społecznym i przestrzennym (dedykowaną świadomie wybranej grupie społecznej) ujętą jako oryginalny temat badawczy wnoszący znaczący wkład w rozwój dyscypliny architektura i urbanistyka. Osiągnięciem Habilitantki jest redefinicja przestrzeni *prawdziwie zabawowych* służących integracji społecznej oraz wypracowanie narzędzi służących ich weryfikacji. W mojej ocenie praca powinna być przewodnikiem w planowaniu przestrzeni publicznych-społecznych oraz lekturą dla osób (z różnych dyscyplin i sektorów zarządzania) związanych z kreowaniem przestrzeni towarzyszących wszelakim przedsięwzięciom *zabawowym*, edukacyjnym, oświatowym etc. Całokształt zagadnień oraz istota rozwiązań stanowi przyczynek do procesu kreowania nowej (ery) kultury *zabawy* i jej miejsca w przestrzeni miejskiej z zaznaczeniem, że osobnym i równie ważnym elementem tego procesu jest włączenie społeczne.

istotna aktywność naukowa Poza monografią habilitacyjną, do istotnych pozycji dorobku Habilitantki z okresu ostatnich 13 lat, należy wyróżniająca się działalność naukowa, potwierdzona bardzo wysokimi jak na polskie warunki parametrami bibliometrycznymi, ilością publikacji, wystąpień i nagrodami – w tym Zachodniopomorskim Noblem przyznany w 2014 roku przez Zachodniopomorski Klub Liderów Nauki za „badania nad zachowaniem dzieci w przestrzeni placu zabaw oraz jego potencjałem zabawowym i integracyjnym”. Habilitantka wykazała się bezpośrednim związkiem pracy projektowej, dydaktycznej i organizacyjnej oraz popularyzatorskiej z jej zainteresowaniami naukowymi, co pozwala stwierdzić, że prowadzone badania mają wymiar praktyczny i wdrożeniowy oraz, że są konsekwentnie rozwijane. Jej publikacje cechuje istotny walor zaawansowanego warsztatu badawczego. Całokształt jej dokonań świadczy o autorytecie w dziedzinie kreowania przestrzeni zabawy i stanowi potencjał do poprawy jakości przestrzeni publicznych (w wybranym obszarze).

wniosek końcowy Osiągnięcie naukowe i aktywność naukową Habilitantki oceniam jako wyróżniające się, a nawet wybitne, świadczą one o posiadaniu przez nią kwalifikacji do samodzielnej pracy naukowo-badawczej. Moja ocena jej osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych, popularyzatorskich i współpracy oceniam jako bardzo dobre. Stwierdzam, że pomimo zgłoszonych wątpliwości i zastrzeżeń osiągnięcia dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej, wnoszą istotne nowe wartości do zasobu wiedzy, a także rozwoju życia społecznego. Uważam że w pełni spełnia ona kryteria do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie architektura i urbanistyka określonych w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, z późniejszymi zmianami.

wniosek o nagrodę Za całokształt osiągnięć naukowo-badawczych, w tym za monografię habilitacyjną i dorobek naukowy dedykowany *miejscom zabawy* oraz za ich implementacyjny prospołeczny i prorozwojowy charakter, bogatą działalność dydaktyczną i popularyzatorską świadczącą o zaangażowaniu Habilitantki w dążenie do holistycznego budowania krajobrazu kulturowego w przestrzeniach polskich miast – wnioskuje o przyznanie nagrody za wybitny dorobek naukowy lub równoważną.

Anna M Bań

Wrocław, 5 kwietnia 2020

**Uchwała Rady Naukowej Wydziału Architektury
Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki
z dnia 10 lipca 2020 r.
nr 1/rk/07/2020**

w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego nauk inżynieryjno - technicznych
dr inż. arch. **Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej**

Działając na podstawie art. 18 ust. 1 pkt. 1, art. 18a ust.11, art. 19, art. 20 ust 1 i 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 nr 65, poz. 595);

§ 1

Rada Naukowa Wydziału Architektury PK, po zapoznaniu się z protokołem i uchwałą komisji habilitacyjnej oraz merytoryczną oceną recenzentów dorobku naukowego Kandydatki, nadaje dr inż. arch. **Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej** stopień doktora habilitowanego nauk inżynieryjno-technicznych w dyscyplinie: architektura i urbanistyka

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE:

Postępowanie habilitacyjne zostało wszczęte w dniu 12.04.2019 r. na wniosek dr inż. arch. **Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej** skierowany do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów. Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów powołała komisję habilitacyjną decyzją z dnia 11.10.2019 r. Wniosek o wszczęcie postępowania wraz z autoreferatem został zamieszczony na stronie internetowej Wydziału. Nadesłane zostały trzy recenzje: dr hab. inż. arch. **Krystyny Paprzycy**, prof. PK, dr hab. inż. arch. **Anny Bać**, dr hab. inż. arch. **Katarzyny Ujmy-Wąsowicz**. Wszyscy recenzenci w konkluzji stwierdzili, że dr inż. arch. **Magdalena Czałczyńska-Podolska** spełnia wszystkie warunki określone w Ustawie o stopniach i tytułach naukowych z dnia 14 marca 2003 r. niezbędne do uzyskania awansu naukowego w procedurze ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego oraz uznali osiągnięcia naukowe **Habilitantki** za znaczący wkład w rozwój dyscypliny architektura i urbanistyka. Osiągnięciem naukowym **Habilitantki** jest monografia pt. „Architektura miejsca zabawy. Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej”, w której podjęty został oryginalny i ważny temat badawczy wsparty na szerokiej literaturze przedmiotu i badaniach własnych.

Całość przedstawionej przez **Habilitantkę** dokumentacji, ukazuje sylwetkę osoby o spójnych zainteresowaniach naukowych, dydaktycznych oraz zawodowych. Osobę zorganizowaną potrafiącą łączyć i przekładać swoją pasję aktywnego badacza na płaszczyznę działalności profesjonalnego architekta krajobrazu, dydaktyka i aranżera różnych przedsięwzięć. Wysoko oceniony został dorobek naukowy, dydaktyczny, organizacyjny, popularyzatorski dr inż. arch. **Magdaleny Czałczyńskiej – Podolskiej**.

Komisja habilitacyjna na podstawie opinii zawartej w trzech pozytywnych recenzjach autoreferatu wraz z przedstawionym dorobkiem, a także w wyniku przeprowadzonej podczas obrad dyskusji,

stwierdziła, że dr inż. arch. Magdalena Czałczyńska-Podolska w zakresie osiągnięć naukowych, dydaktycznych, a także osiągnięć popularyzatorskich i organizacyjnych spełnia wymagania stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego i podjęła uchwałę o nadaniu dr inż. arch. Magdalenie Czałczyńskiej-Podolskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk inżynieryjno - technicznych, w dyscyplinie architektura i urbanistyka.

Rada Naukowa Wydziału (w głosowaniu tajnym, zdalnym) podzieliła zdanie komisji habilitacyjnej uznając, że osiągnięcia dr inż. arch. Magdaleny Czałczyńskiej-Podolskiej stanowią znaczący wkład w rozwój dyscypliny naukowej architektura i urbanistyka, podjęła uchwałę o nadaniu dr inż. arch. Magdalenie Czałczyńskiej Podolskiej stopnia doktora habilitowanego nauk inżynieryjno-technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka.

PRODZIEKAN
ds. Nauki
Wydziału Architektury

.....
dr hab. inż. arch. Magdalena Jagiełło-Kowalczyk, prof. PK

POLITECHNIKA KRAKOWSKA
im. Tadeusza Kościuszki
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY

DYPLOM

Magdalena Iwona CZAŁCZYŃSKA-PODOLSKA

urodzona dnia 5 kwietnia 1977 w Szczecinie

na podstawie oceny ogólnego dorobku i przedstawionego osiągnięcia naukowego:

*Architektura miejsca zabawy.
Zabawa jako czynnik integracji (w) przestrzeni miejskiej*

uzyskała stopień naukowy

DOKTORA HABILITOWANEGO

w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych
w dyscyplinie naukowej architektura i urbanistyka
nadany uchwałą Rady Naukowej Wydziału Architektury nr 1/rk/07/2020
z dnia 10 lipca 2020 r.

Przewodnicząca Komisji habilitacyjnej:

prof. dr hab. Maria Jolanta Sołtysik

Recenzenci w postępowaniu habilitacyjnym:

dr hab. inż. arch. Krystyna Paprzyca
dr hab. inż. arch. Katarzyna Ujma-Wąsowicz
dr hab. inż. arch. Anna Bać

Podpis doktora habilitowanego